

رائد الإخوان في تجويد القرآن

تأليف : المفتى عبد الرحيم المظاهري القاسمي الندوي
راجعه : المفتى محمد أسامة المظاهري الندوي

ညီနောင်လမ်းညွှန်

သဂျ်ဝီးဒ်ကျမ်းမွန်

ပြုစုသူ – ဂျာမေ့အသွလ်ကောင်ဆရစ်လ်အစ်စ်လာမီယဟ်
ကျောင်းအုပ်ဆရာကြီး
မွဖ်သီ အဗ်ဒုရ်ရဟီးမ် မဇွာဟော့ရီ ကာစေ့မီ နဒ်ဝီ

တည်းဖြတ်သူ – မွဖ်သီ မို့ဟမ္မဒ် အို့စာမဟ် မဇွာဟော့ရီ၊ နဒ်ဝီ

مقدمة المؤلّف

ကျမ်းပြုသူ၏အမှာစာ

اَلْـحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِىْ أمـر المؤمنين بواسطة نبيّه ﷺ بـقوله ﴿ وَرَتِّلِ الْقُرْآنَ تَرْتِيْلاً ﴾.والصّلاة والسّلام على من قال(إِنَّ اللّٰهَ يحبّ أن يقرأ القرآن كما أُنزل.) وعلى اله وصحبه ومن تبعهم بإحسان إلى يوم الدين . وبعد

ကုရ်အာန်ကျမ်းတော်မြတ်သည် ကမ္ဘာ့လူသားထုတစ်ရပ်လုံးအတွက် အဘက် ဘက်မှ ခိုင်မာကျစ်လစ်ပြီး ပြည့်စုံကုံလုံသော လူ့ဘဝလမ်းညွှန်ဥပဒေ နည်းစနစ်များ၏ မဟာ့မဟာရေသောက်မြစ်ကျမ်းကြီးဖြစ်သည်။ ထို့အတူ ကမ္ဘာရှိ ဖန်ဆင်းခံဟူသမျှတို့ရဲ့ ဖန်ဆင်းရှင် အလ္လာဟ်ဟို့အရှင်မြတ်၏ အပြောင်းအလဲမဲ့ နောက်ဆုံးထုတ်ပြန်ထားသော မဟာဗျာဒိတ်တော်ကြီးလည်း ဖြစ်ပေသည်။

အရေးပါအဆင့်မြင့်သည်နှင့်အမျှ ကဏ္ဍတိုင်းတွင် စည်းစနစ်များမည်မှာ ဓမ္မတာပင်ဖြစ်သည်။ ကုရ်အာန်ကျမ်းတော်မြတ်သည် ဖန်ဆင်းရှင် (အလ္လာဟ် အရှင်မြတ်)၏ အဆင့်မြင့် အရေးပါသော ဗျာဒိတ်တော်မြတ်ကြီးဖြစ်ပေရာ ယင်း ဗျာဒိတ်တော်မြတ်ကြီးအား ဖတ်ရွတ်သရဇ္ဈာယ်ရေးကဏ္ဍတွင်လည်း ဌာန်ကရိုဏ်းကျ စေမည့် နည်းစနစ်များရှိမည်မှာလည်း အမှန်ပင်ဖြစ်သည်။ ဤကျမ်းငယ်သည် အဆိုပါကျမ်းမြတ်အား ဖတ်ရွတ်သရဇ္ဈာယ်ရေး၌ ဌာန်ကရိုဏ်းကျစေမည့် လမ်းညွှန် ကျမ်းတစ်စောင်ဖြစ်ပေသည်။ ဤကျမ်းစာပါ ဘာသာရပ်သည် **Self Study** တစ်ကိုယ်ရည်လေ့လာ၍ တတ်မြောက်ကျွမ်းကျင်နိုင်သော ဘာသာရပ်မဟုတ်ပေ။ သို့ပါ၍ ကျွမ်းကျင်တတ်မြောက်သော ဆရာ့ထံ လေ့လာဆည်းပူးမှသာ နည်းကျ

နိုင်မည်ဖြစ်သည်။ ဤကျမ်းငယ်သည် ရင်သွေးများအတွက် အသုံးဝင်သလို ကျောင်းသူ / ကျောင်းသား ညီနောင်များ အတွက်လည်း လက်စွဲလမ်းညွှန်ဟုဆိုက မှားမည်မဟုတ်ပေ။

ရင်သွေးငယ်များနှင့် သက်ကြီး ကျောင်းသူ/ကျောင်းသား ညီနောင်များ အတွက်မှာကား ဆရာကောင်း သမားကောင်းတစ်ဦးဦးထံ ချဉ်းကပ်၍ စ,လယ်,ဆုံး ဆည်းပူးပါက إن شـــــــاء الله အကျိုးထူးမည်မှာ အမှန်ပင်ဖြစ်သည်။ သို့သော် ဤကျမ်းငယ်တွင် အသာပေးရေးသားထားသောစနစ်ကို မျက်ခြည်မပြတ်ရန် သတိရှိနေဖို့ အရေးကြီးလှပေသည်။ ယင်းစနစ်သည် စာသင်သားအား အစပြု သည်မှ အရဗီစာပေနှင့် ထိတွေ့စေပြီး အခြေခံဝေါဟာရများကို ယဉ်ပါးနားလည် စေလို၍ သဂျ်ဝီးဒ် ဘာသာရပ်လာဝေါဟာရများကို အရဗီစာပေအသုံးအနှုန်းများနှင့် အညီ သဘောပေါက် တတ်မြောက်စေလိုခြင်း ဖြစ်ပေသည်။

ဤကျမ်းငယ်တွင် သဂျ်ဝီးဒ်ဘာသာရပ်ဆိုင်ရာ အခန်းကဏ္ဍများအားလုံးကို ပြည့်စုံစွာ ဖော်ပြထားသည်ဟု မဆိုနိုင်သော်ငြားလည်း အရေးကြီးသော အခန်းကဏ္ဍ အများစုကို အကောင်းဆုံးဖြစ်အောင် တတ်နိုင်သမျှ ဖော်ပြထားသည်မှာ လေ့လာသူ ကိုယ်တိုင် မြင်တွေ့နိုင်ပါသည်။ သို့ပါ၍ သင်ကြားပို့ချပေးသော ဆရာသခင် များကသာ စနစ်တကျ ဂရုစိုက် သင်ကြားလေ့ကျင့်ပေးကြမည်ဆိုပါက ရင်သွေးငယ် များနှင့် ကျောင်းသူ/ကျောင်းသားများအဖို့ အမှန်ပင် ရင်အေးဖွယ်ရာ ဖြစ်ပေမည်။

ဤကျမ်းငယ်ဖြစ်မြောက်ရေးအတွက် အဘက်ဘက်မှ ကူညီအားပေး ကြသော မိတ်ဆွေများနှင့် အထူးသဖြင့် မွဖ်သီအို့စာမာဟ်ဆပ်အား ကျေးဇူးတင် ရှိပါသည်။

ကျမ်းပြုသူသည် လေ့လာဆည်းပူးလိုသူများအတွက် အကောင်းဆုံး

ဖြစ်အောင် စီစဉ်ရေးသားသော်ငြားလည်း လူသားတစ်ယောက်ဖြစ်နေခြင်း၏ အားနည်းမှုနှင့် ဒွန်တွဲလျက်ရှိနေသော လျော့နည်းမှု၊ လိုအပ်ချက်နှင့် မေ့မှားမှု စသည်တို့သည် နည်းများမဆို တွယ်ကပ်နေမည်မှာ ဓမ္မတာပင်ဖြစ်သည်။ အကယ်၍ မေ့မှားမှုများ တွေ့ရှိကြပါက အပြုသဘောဖြင့် ရှုမြင်လျက် ပြုပြင်ပေးကြပါရန် မေတ္တာရပ်ခံရင်းနှင့်

إن تـجـدعـيـبا فسـدّ الخـللا　　　　جـلّ مـن لاعـيـب فـيـه وعـلا

من عاب عيباله عذرفلاوزرا　　　　ينجـيـه من عـزمات اللوم متّئرا

وإنّـمـا هى أعمال بـنـيّـتـها　　　　خذماصفاواحتمل بالعفوماكدرا

والله أسأل أن يعم النفع بهذا العمل القليل طلبة هذا العلم الشريف

ويحـسـن لى الختام ويـجـعـلـه سبـبا للـفـوزالعـظـيـم مع الكرام

❖ ❖ ❖ ❖ ❖ ❖ ❖

''ပြစ်တင်ရာရေး လွတ်မည်ဝေး''

မှားလျှင်ပြင်တုံ၊　　　　နက်မကုန်သော်၊
ဖေါ်တော်မူကြ၊　　　　တတ်မစရှင်၊
လောကဌ်တွင်　　　　လူဟုမြင်က၊
ပြစ်တင်ရာရေး၊　　　　ထွက်မည်ဝေး၏။
မွေးမြူတော်မူ၊　　　　ဖန်ဆင်းသူသာ၊
ပြစ်တကာနှင့်၊　　　　ကင်းစွာသန့်ရှင်း၊
လွတ်လျှင်းလျှင်းတည်း။

ဆရာကြီးဦးနု (၃ ခန်းကျမ်း)

တည်းဖြတ်သူ၏အမှာစာ

الـحـمدلله الذى افتتح بالحمد كتابه، وأجزل لمن جوّده وعمل به ثـوابـه، والـصـلاة والسلام على سيدنا محمد الذى أنزل عليه الربُّ فرفانه، وعلى آله وصحبه الذين اتبعوا رضوانه.

ကျမ်းမြတ်ကုရ်အာန်သည် ကမ္ဘာ့လူသားထုတစ်ရပ်လုံးအတွက် တရားလမ်းမှန်ပြပေးသည့် မရှိမဖြစ်လိုအပ်သော ကျမ်းမြတ်ဖြစ်ပေသည်။

ဤကျမ်းမြတ်သည် ကျရောက်စဉ်ကတည်းက ဖတ်ရွတ်ပုံနည်းစနစ်များနှင့်တကွ ကျရောက်ခဲ့ပါသည်။ သို့သော်လည်း ဝမ်းနည်းစရာအချက်မှာ မွတ်စ်လင်မ်တို့သည် အများအားဖြင့် ကျမ်းမြတ်ကုရ်အာန်ကို ဖတ်တတ်အောင် သင်ကြားကြသော်လည်း ယင်း၏သဂျ်ဝီးဒ်နည်းစနစ်များနှင့်အညီ ဌါန်ကရိုဏ်းကျစွာ ဂရုတစိုက် လေ့ကျင့်သင်ကြားပို့ချခြင်း၊ သင်ယူဆည်းပူးခြင်းမှာ အလွန်နည်းပါးလျက်ရှိသည်ကို တွေ့မြင်ရပါသည်။

ယခုစာရှုသူ၏ လက်ဝယ်၌ရှိသောစာအုပ်သည် ကျွန်တော်၏ချစ်မိတ်ဆွေ မော်လာနာ ဟာဖစ်ဇ် ကာရီ မုဖ်သီအဗ်ဒွရ်ရဟီးမ် မဇ္ဇာဟေ့ရီ ကာစေ့မီ နဒ်ဝီ၏ သာသနာ့သောက ခံစားချက်များနှင့် ကြိုးစားဆောင်ရွက်ထားသော ကြိုးပမ်းမှု တစ်ရပ်ပင်ဖြစ်သည်။ ကျွန်တော်သည် ဤစာအုပ်ကို စတင်ပြုစုရေးသားသည့် အချိန်မှစ၍ သင်ခန်းစာတိုင်း၊ စာမျက်နှာတိုင်း၊ အချက်အလက်တိုင်းကို အတတ်နိုင်ဆုံး ဂရုတစိုက်လေ့လာစိစစ်ခွင့် ရရှိခဲ့ပါသည်။ အချို့ပြည့်တ်ချက်များတွင် အချိန်များစွာအသုံးပြုခဲ့ရသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် အချို့ဖတ်နည်းများသည် ကျမ်းစာအုပ်တိုင်းတွင် မရှိသဖြင့် စုံစုံလင်လင်လွယ်ကူစွာ နားလည်သဘောပေါက်စေရန်

လွယ်ကူသောပုံစံလေးဖြင့် ပြုစုခဲ့ပါသည်။

ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံတော်သား ကျောင်းသား / ကျောင်းသူများ အနေနှင့် ဆက်လက်၍ ကျမ်းကြီးများကို လေ့လာဆည်းပူးသောအခါ အထောက် အကူဖြစ်စေရန် မူရင်းအရဗီအသုံးအနှုန်းများကို သုံးစွဲထားပါသည်။ ဤသည်မှာ ဤကျမ်းငယ်၏ ထူးခြားချက်ပင် ဖြစ်ပါသည်။

ကျမ်းမြတ်ကုရ်အာန်အား သင်ကြားပို့ချပေးသော အခြေခံစာသင် ကျောင်းများ၊ သီးသန့်စာသင်ဌာနများ၊ ဟာဖစ်ဇ်ဖွဲ့အာဂုံဆောင်သင်တန်းကျောင်းများ၊ အာလင်မ် သင်တန်းကျောင်းများ၌ ဤကျမ်းငယ်ကို သင်ရိုးအဖြစ်သတ်မှတ်ကာ စနစ်တကျ လေ့ကျင့်သင်ကြားပို့ချရန် နှိုးဆော်အပ်ပါသည်။

သို့သော် အခြေခံကျောင်းများ၌မူကား ဤကျမ်းငယ်ကို အစမှ باب ألقاب الحروف (အက္ခရာဂုဏ်ရည်အမည်များ အခန်းအဆုံးထိ) လည်းကောင်း၊ တစ်ဖန် باب أحكام النون والميم المشدّدتين အခန်းမှ 'فصل" أوجه الوقف على أواخرالكلم' အခန်းထိ လည်းကောင်းကိုသာ စနစ်တကျ လေ့ကျင့်သင်ကြားပေးရန် ပန်ကြားအပ်ပါသည်။

အာလင်မ်သင်တန်းကျောင်းသား / ကျောင်းသူများအတွက်ကား ကျမ်းငယ် တစ်အုပ်လုံးရှိ သင်ခန်းစာများကို အစဉ်လိုက်လေ့ကျင့်သင်ကြားပေးရန် ဖြစ်ပါသည်။

ဤပညာရပ်သည် တစ်ကိုယ်ရည်လေ့လာဆည်းပူးရုံမျှဖြင့် ကျွမ်းကျင်တတ် မြောက်နိုင်သောပညာရပ် အလျဉ်းမဟုတ်သဖြင့် ဤကျမ်းငယ်ကို လေ့လာဆည်းပူး သင်ယူသူများသည် ဤပညာရပ်ဆိုင်ရာ ကျွမ်းကျင်တတ်မြောက်သော ပညာရှင် များထံ ချဉ်းကပ်၍ ၎င်းပုဂ္ဂိုလ်တို့၏အသံထုတ်ပုံများ၊ ဖတ်ပုံဖတ်နည်း စသည်များ ကိုပါ ဂရုတစိုက် လေ့ကျင့်သင်ယူရန် အရေးကြီးပေသည်။ ဤကျမ်းကို တာဝန်ယူ သင်ကြားပို့ချသော ဆရာများအား ပန်ကြားလိုသည်မှာ သင်ခန်းစာတိုင်းကို ၎င်း၏

ဖတ်နည်း ဥပဒေများနှင့်အညီ ကြိုတင်လေ့လာအသင့်ပြင်၍ မိမိတပည့်များကို ကိုယ်တိုင် လက်တွေ့ပြကာ ၎င်းတို့ နားလည်သဘောက်ပေါက်သည်အထိ စိတ်ရှည်စွာ လေ့ကျင့်သင်ကြားပေးပါ။ ထို့ပြင် ကျမ်းလာဥပမာများအပေါ်၌သာ တင်းတိမ်မှုမပြုဘဲ ကျမ်းမြတ်ကုရ်အာန်မှ အဆိုပါ သင်ခန်းစာဆိုင်ရာ အခြားသော ဥပမာများကို ဝေဆာစွာဖြင့် သင်ကြားပေးပါက အင်ရှာအလ္လာဟ် ကျောင်းသား / ကျောင်းသူများသည် အချိန်တိုတိုနှင့် ကောင်းမွန်စွာနားလည်ပြီး ကျမ်းမြတ်ကုရ်အာန်ကို စနစ်တကျ ရွတ်ဖတ်နိုင်ကြပေလိမ့်မည်။

အလ္လာဟ်အရှင်မြတ်သည် ဤကျမ်းငယ်ကို လက်ခံသဘောတူတော်မူပြီး၊ ၎င်းဖြင့် အွမ္မသ်သူ / သားများအား အကျိုးဖြစ်ထွန်းစေတော်မူပါစေ။

မို့ဟမ္မဒ်အို့စာမဟ်ဂျီဝါး
၁၉/၆/၁၄၂၃ ဟစ်ဂျ်ရီ
၂၈/၈/၂၀၀၂
ဂျာမေ့အသွလ်ကောင်ဆရစ်လ်အစ္စလာမီယဟ်
မြစ်ငယ်မြို့၊ မန္တလေးတိုင်း။

❖ ❖ ❖ ❖ ❖ ❖ ❖

သင်ရိုးလမ်းညွှန်

(၁) သဂျ်ဝီးဒ် စတင်သင်ကြား၍ရနိုင်သော ကလေးသူငယ်များကို စာမျက်နှာ(၂၉) مراتب التجويد فى القراءة ثلاثة မှ စာမျက်နှာ (၅၀) باب القلقلة အဆုံးအထိ သင်ကြားပို့ချပေးရမည်။

(၂) နံပါတ်(၁)အဆင့်ပြီးသော ကလေးသူငယ်များကို باب صفات الحروف မှအစ ကျန်အခန်းအားလုံး ပြီးဆုံးသည်အထိ သင်ကြားပို့ချပေးရမည်။

(၃) မြန်မာစာ ရေးတတ်၊ ဖတ်တတ်သော ကလေးသူငယ်များ၊ သက်ကြီး သင်တန်းသူ/သင်တန်းသားများနှင့် အာလင်မ်သင်တန်းကျောင်းသားများကို အစ၊ အလယ်၊ အဆုံး ပြီးဆုံးသည်အထိ စနစ်တကျ လေ့ကျင့်ပြီး သင်ကြားပို့ချပေးရမည်။

ပုံ/ ကျမ်းပြုသူ

١٥ / رمضان /١٤٣٨هـ
١٢ / ٦ / ٢٠١٧ م

محتويات الكتاب (မာတိကာ)

بسم الله الرحمن الرحيم

اَلْمُصْطَلَحَاتُ الأَسَاسِيَّةُ لِلرُّمُوْزِ الْعَرَبِيَّةِ

အရဗီသရများဆိုင်ရာ အခြေခံဝေါဟာရများ

ـُـ ـٌـ ـٍـ ـٛـ ـٚـ ဤအပြောက်အစက်ငယ် တစ်ခုတိုင်းကို نُقْطَةٌ ဟုခေါ်ပါသည်။

ـَـ ـِـ ـُـ ဤအပေါ်နှင့် အောက်တွင်ရှိသော သင်္ကေတများအနက် တစ်ခုတိုင်းကို حَرَكَةٌ ဟုခေါ်ဆိုပါသည်။

حَرَكَةٌ ပါသောအက္ခရာကို مُتَحَرِّكَةٌ ဟုခေါ်ဆိုပါသည်။

ဥပမာ - نَ ကို نُوْنٌ مُتَحَرِّكَةٌ ဟုခေါ်ပါသည်။

ဤသင်္ကေတ ـَـ ကို فَتْحَةٌ ဟုခေါ်ပါသည်။

ဤသင်္ကေတ ـِـ ကို كَسْرَةٌ ဟုခေါ်ပါသည်။

ဤသင်္ကေတ ـُـ ကို ضَمَّةٌ ဟုခေါ်ပါသည်။

ဤသင်္ကေတ ـْـ ကို جَزْمٌ (သို့မဟုတ်) سُكُوْنٌ ဟုခေါ်ပါသည်။

ဤသင်္ကေတ ـّـ ကို تَشْدِيْدٌ (သို့) شَدَّةٌ ဟုခေါ်ပါသည်။

ـَـ فَتْحَةٌ ပါသောအက္ခရာကို مَفْتُوْحَةٌ ဟုခေါ်ပါသည်။

ဥပမာ - بَ ကို بَاءٌ مَفْتُوْحَةٌ ဟုခေါ်ပါသည်။

ـِـ كَسْرَةٌ ပါသောအက္ခရာကို مَكْسُوْرَةٌ ဟုခေါ်ပါသည်။

ဥပမာ - تِ ကို تَاءٌ مَكْسُوْرَةٌ ဟုခေါ်ပါသည်။

ـُـ ضَمَّةٌ ပါသော အက္ခရာကို مَضْمُوْمَةٌ ဟုခေါ်ပါသည်။

ဥပမာ - ثُ ကို ثَاءٌ مَضْمُوْمَةٌ ဟုခေါ်ပါသည်။

ـْـ جَزْمٌ / سُكُوْنٌ ပါသောအက္ခရာကို سَاكِنَةٌ ဟုခေါ်ပါသည်။

ဥပမာ - جْ ကို جِيْمٌ سَاكِنَةٌ ဟုခေါ်ပါသည်။

ـــّـــ تَشْدِيْدٌ ပါသောအက္ခရာကို مُشَدَّدَةٌ ဟုခေါ်ပါသည်။

ဥပမာ - حّ ကို حَاءٌ مُشَدَّدَةٌ ဟုခေါ်ပါသည်။

ــًــٍــٌـ ဤအပေါ်နှင့်အောက်တွင်ပါရှိသော သင်္ကေတများအနက်မှ တစ်ခုတိုင်းကို تَنْوِيْنٌ ဟုခေါ်ပါသည်။

تَنْوِيْنٌ ပါသောအက္ခရာကို مُنَوَّنَةٌ ဟုခေါ်ပါသည်။

ဥပမာ - تٌ ကို تَاءٌ مُنَوَّنَةٌ ဟုခေါ်ပါသည်။

ဤသင်္ကေတ ــًــ ကို فَتْحَتَان ဟုခေါ်ပါသည်။

ဤသင်္ကေတ ــٍــ ကို كَسْرَتَان ဟုခေါ်ပါသည်။

ဤသင်္ကေတ ــٌــ ကို ضَمَّتَان ဟုခေါ်ပါသည်။

ဤသင်္ကေတ ــٰــ ကို اَلِفٌ مَقْصُوْرَةٌ ဟုခေါ်ပါသည်။ ➤

ဤသင်္ကေတ ــٖــ ကို صِلَةُ الْكَسْرَةِ بِالْيَاءِ ဟုခေါ်ပါသည်။ ➤

ဤသင်္ကေတ ــٗــ ကို صِلَةُ الضَّمَّةِ بِالْوَاوِ ဟုခေါ်ပါသည်။ ➤

ဤ(➤)သင်္ကေတဖြင့် ညွှန်ပြထားသော သရတို့သည် مِنْ قَبِيْلِ الْمَدِّ الطَّبِيعِيِّ ''မဒ်ဒွန်သွဗီအီယွန်''၏ အမျိုးထဲမှ ဖြစ်ကြသည်။

١ ــٰــ اَلِفٌ مَقْصُوْرَةٌ ၏ဥပမာ مُوْسٰى هٰذَا

٢ ــٖــ صِلَةُ الْكَسْرَةِ بِالْيَاءِ ၏ဥပمာ بِهٖ بِهِ

٣ ــٗــ صِلَةُ الضَّمَّةِ بِالْوَاوِ ၏ဥပမာ رَبُّهٗ رَبُّهُ

ဖော်ပြပါသင်္ကေတ(၃)မျိုးတို့သည် مَدٌّ طَبِيْعِىٌّ ၏အမျိုးအစားထဲ၌ ပါဝင်နေသည့် အတွက် حَرَكَةٌ (၂) ခုဆွဲ၍ ဖတ်ရမည်။ ဥပမာ - အ မှ အာ အသံမျိုး၊ အိ မှ အီ အသံမျိုး၊ အု မှ အူ အသံမျိုး ဆွဲဖတ်ပုံခန့်ကို ဆိုလိုပါသည်။

الشرعة القرآنية لتهجّى الحروف العربية الهجائية

ကုရ်အာန်နည်းကျ အရဗီဗျည်းအက္ခရာများ ဖတ်နည်း

الرقم	هَيْئَاتُ الْحُرُوْفِ الْعَرَبِيَّةِ الْهِجَائِيَّةِ အရဗီဗျည်းအက္ခရာ ရုပ်သဏ္ဍာန်များ	أَسْمَاءُ الْحُرُوْفِ الْعَرَبِيَّةِ الْهِجَائِيَّةِ بِدُوْنِ أَلْ အလ်မပါသော အရဗီဗျည်းအက္ခရာ အမည်များ	أَسْمَاءُ الْحُرُوْفِ الْعَرَبِيَّةِ الْهِجَائِيَّةِ بِأَلْ အလ်ထည့်ခေါ်ပုံ အရဗီဗျည်းအက္ခရာ အမည်များ	اِسْتِخْدَامُ الْحُرُوْفِ فِيْ تَهَجِّي الْحُرُوْفِ الْعَرَبِيَّةِ الْهِجَائِيَّةِ ဗျည်းဖတ်ရာတွင် အက္ခရာ အရေအတွက် အသုံးပြုပုံ	اَلتَّهَجِّى الصَّحِيْحُ لِلْحُرُوْفِ الْعَرَبِيَّةِ الْهِجَائِيَّةِ အရဗီဗျည်းအက္ခရာများအား မှန်ကန်သောဗျည်းဖတ်ပုံ
١	ا	أَلِفٌ	اَلْأَلِفُ	حرف هجاؤه على ثلاثة أحرف	أَلِفْ
٢	ء	هَمْزَةٌ	اَلْهَمْزَةُ	حرف هجاؤه على ثلاثة أحرف	هَمْزْ
٣	ب	بَاءٌ	اَلْبَاءُ	حرف هجاؤه على حرفين	بَا
٤	ت	تَاءٌ	اَلتَّاءُ	حرف هجاؤه على حرفين	تَا
٥	ث	ثَاءٌ	اَلثَّاءُ	حرف هجاؤه على حرفين	ثَا
٦	ج	جِيْمٌ	اَلْجِيْمُ	حرف هجاؤه على ثلاثة أحرف	جِيْمْ
٧	ح	حَاءٌ	اَلْحَاءُ	حرف هجاؤه على حرفين	حَا
٨	خ	خَاءٌ	اَلْخَاءُ	حرف هجاؤه على حرفين	خَا
٩	د	دَالٌ	اَلدَّالُ	حرف هجاؤه على ثلاثة أحرف	دَالْ
١٠	ذ	ذَالٌ	اَلذَّالُ	حرف هجاؤه على ثلاثة أحرف	ذَالْ
١١	ر	رَاءٌ	اَلرَّاءُ	حرف هجاؤه على حرفين	رَا

١٢	ز	زَایٌ	اَلزَّایُ	حرف هجاؤه على حرفين	زَا
١٣	س	سِيْنٌ	اَلسِّيْنُ	حرف هجاؤه على ثلاثة أحرف	سِيْنْ
١٤	ش	شِيْنٌ	اَلشِّيْنُ	حرف هجاؤه على ثلاثة أحرف	شِيْنْ
١٥	ص	صَادٌ	اَلصَّادُ	حرف هجاؤه على ثلاثة أحرف	صَادْ
١٦	ض	ضَادٌ	اَلضَّادُ	حرف هجاؤه على ثلاثة أحرف	ضَادْ
١٧	ط	طَاءٌ	اَلطَّاءُ	حرف هجاؤه على حرفين	طَا
١٨	ظ	ظَاءٌ	اَلظَّاءُ	حرف هجاؤه على حرفين	ظَا
١٩	ع	عَيْنٌ	اَلْعَيْنُ	حرف هجاؤه على ثلاثة أحرف	عَيْنْ
٢٠	غ	غَيْنٌ	اَلْغَيْنُ	حرف هجاؤه على ثلاثة أحرف	غَيْنْ
٢١	ف	فَاءٌ	اَلْفَاءُ	حرف هجاؤه على حرفين	فَا
٢٢	ق	قَافٌ	اَلْقَافُ	حرف هجاؤه على ثلاثة أحرف	قَافْ
٢٣	ك	كَافٌ	اَلْكَافُ	حرف هجاؤه على ثلاثة أحرف	كَافْ
٢٤	ل	لاَمٌ	اَللاَّمُ	حرف هجاؤه على ثلاثة أحرف	لاَمْ
٢٥	م	مِيْمٌ	اَلْمِيْمُ	حرف هجاؤه على ثلاثة أحرف	مِيْمْ
٢٦	ن	نُوْنٌ	اَلنُّوْنُ	حرف هجاؤه على ثلاثة أحرف	نُوْنْ
٢٧	و	وَاوٌ	اَلْوَاوُ	حرف هجاؤه على حرفين	وَا
٢٨	هـ	هَاءٌ	اَلْهَاءُ	حرف هجاؤه على حرفين	هَا
٢٩	ی	يَاءٌ	اَلْيَاءُ	حرف هجاؤه على حرفين	يَا

အရဗီဗျည်းအက္ခရာများတွင် မြန်မာအသံတူ ရှိ / မရှိ ခွဲပြဇယား

تَ သ	بَ ဘ	ءَ အ	ا ရေးချ၏အသံ ''–ာ''
خَ ၂	حَ ၁	جَ ဂျ	ثَ မရှိ
زَ ဇ	رَ ၃	ذَ မရှိ	دَ မရှိ
ضَ မရှိ	صَ ၄	شَ ရှ	سَ စ
غَ ၈	عَ ၇	ظَ ၆	طَ ၅
لَ လ	كَ က	قَ မရှိ	فَ မရှိ
هَـ ဟ	وَ ဝ	نَ န	مَ မ

یَ ယ

သိဖွယ်မှတ်လွယ်

(၁) အလစ်ဖ်သည် ရေးချ၏အသံဖြင့် ဆွဲသံပေးသောအက္ခရာ ဖြစ်သည်။

(၂) အချို့သောအရဗီဗျည်းအက္ခရာများအတွက် မြန်မာအသံတူ ရှိနေသည့်အတွက်ကြောင့် ထိုအက္ခရာတို့၏အောက်တွင် တပါတည်းအသံတူကို ဖော်ပြထားပါသည်။

(၃) အချို့သောအရဗီဗျည်းအက္ခရာများအတွက် မြန်မာအသံတူ မရှိသောကြောင့် ယင်းအက္ခရာများ၏အောက်တွင် ''မရှိ''ဟု ဖော်ပြထားပါသည်။

(၄) နံပါတ်စဉ်ပေးထားသော အရဗီဗျည်းအက္ခရာများအတွက် မြန်မာအသံနှင့် နီးစပ်သောအသံရှိသောကြောင့် ခွဲခြားသိရှိနိုင်ရန် နံပါတ်စဉ်ပေးထား ခြင်းဖြစ်သည်။

မြန်မာအသံနှင့် နီးစပ်သောအသံရှိသည့်အက္ခရာများအတွက် ရှင်းလင်းချက်

၁/ حَ အက္ခရာ၏အသံသည် မြန်မာအသံ ''ဟ''နှင့် နီးစပ်သည်။ သို့သော် ယင်း ''ဟ''ကို လည်ချောင်း၏အလယ်မှ ထုတ်၍ဖတ်မှသာ အသံအမှန် ဖြစ်မည်။

၂/ خَ အက္ခရာ၏အသံသည် မြန်မာအသံ ''ခ''နှင့်နီးစပ်သည်။ သို့သော် ထို ''ခ'' ကို ပါးစပ်နှင့်အနီးဆုံး လည်ချောင်း၏အစမှ ထည်ဝါစွာဖတ်မှသာ အသံအမှန် ဖြစ်မည်။

၃/ رَ အက္ခရာ၏အသံသည် မြန်မာအသံ ''ရ'' ၏လျှာလိပ်သံနှင့် နီးစပ်သည်။ သို့သော် ထို ''ရ''၏လျှာလိပ်သံကို ထည်ဝါမည့်အခါ ထည်ဝါသလို မထည်ဝါမည့်အခါ မထည်ဝါသလိုဖတ်မှသာ အသံအမှန်ဖြစ်မည်။

၄/ صَ အက္ခရာ၏အသံသည် မြန်မာအသံ ''ဆွ''နှင့်နီးစပ်သည်။ သို့သော် ထို''ဆွ''

ကို ထည့်ဝါစွာဖတ်မှသာ အသံအမှန်ဖြစ်မည်။

၅/ طَ အက္ခရာ၏အသံသည် မြန်မာအသံ ''သွ''နှင့်နီးစပ်သည်။ သို့သော် ထို ''သွ''ကို ထည့်ဝါစွာဖတ်မှသာ အသံအမှန်ဖြစ်မည်။

၆/ ظَ အက္ခရာ၏အသံသည် မြန်မာအသံ ''ဇွ''နှင့်နီးစပ်သည်။ သို့သော် လျှာအဖျားကို အပေါ်ရှေ့သွားကြီးနှစ်ချောင်း၏ အဖျားများဖြင့် ထိလျက် ထည့်ဝါစွာဖတ်မှသာ အသံအမှန်ဖြစ်မည်။

၇/ عَ အက္ခရာ၏အသံသည် မြန်မာအသံ ''အ''နှင့်နီးစပ်သည်။ သို့သော် ထို ''အ''ကို လည်ချောင်း၏အလယ်မှ ထုတ်၍ဖတ်မှသာ အသံအမှန်ဖြစ်မည်။

၈/ غَ အက္ခရာ၏အသံသည် မြန်မာအသံ ''ဂ''နှင့်နီးစပ်သည်။ သို့သော် ထို ''ဂ''ကို ပါးစပ်နှင့်အနီးဆုံး လည်ချောင်း၏အစမှ ထည့်ဝါစွာထုတ်၍ ဖတ်မှသာ အသံအမှန်ဖြစ်မည်။

မှတ်ချက်။ ။ မြန်မာအသံတူမရှိသော အက္ခရာများအတွက် အရဗီမူရင်း အသံအမှန် အတိအကျဖြင့် အကောင်အထည်ဖော်နိုင်ရန် ယင်းအက္ခရာများ အတွက် သတ်မှတ်ထားသော **مخارج** အသံထွက်သည့်နေရာများမှ စနစ်တကျ ဆရာ၏ သင်ကြားလမ်းညွှန်မှုအတိုင်း လေ့ကျင့်ရမည်။ သို့မှသာ အသံအမှန်ဖြင့် ဖတ်နိုင်မည်ဖြစ်သည်။

အရဗီဗျည်းနှင့်သရတို့ တွဲသည့်အခါ အသံထွက်အမှန်ပြဇယား

فَتْحَةٌ	ـَ	ءَ	အ	بَ	ဘ	تَ	သ
كَسْرَةٌ	ـِ	ءِ	အေ့	بِ	ဘေ့	تِ	သေ့
ضَمَّةٌ	ـُ	ءُ	အို့	بُ	ဘို့	تُ	သို့
فَتْحَتَانِ	ـً	ءً	အံန်	بً	ဘံန်	تً	သံန်
كَسْرَتَانِ	ـٍ	ءٍ	အင်န်	بٍ	ဘင်န်	تٍ	သင်န်
ضَمَّتَانِ	ـٌ	ءٌ	အွန်န်	بٌ	ဘွန်န်	تٌ	သွန်န်
جَزْمٌ / سُكُوْنٌ	ـْ	أَكْ	အတ်က်	بَكْ	ဘတ်က်	تَكْ	သတ်က်
تَشْدِيْدٌ / شَدَّةٌ	ـّ	تَبَّ	သဗ္ဗ	بَكَّ	ဘက္က	بَلَّ	ဘလ္လ
أَلِفٌ مَقْصُوْرَةٌ	ـٰ	هٰـ	ဟာ	بٰ	ဗာ	تٰ	သာ
صِلَةُ الْكَسْرِ بِالْيَاءِ	ـٖ	بِهٖ	ဗေ့ဟီ				
صِلَةُ الضَّمَّةِ بِالْوَاوِ	ـٗ	رَبُّهٗ	ရဗ္ဗို့ဟူ				

حُرُوْفُ الْمَدَّةِ	(ـာ) ـَـ ا	بَا	(ـူ) ـُـ وْ	بُوْ	(ီ) ـِـ يْ	بِيْ
ဆွဲသံပေးအက္ခရာများ	ရေးချသံ	ဘာ	နှစ်ချောင်းငင်သံ	ဘူ	လုံးကြီးတင်ဆန်ခတ်သံ	ဘီ

ءُ	بُ	تُ	ءِ	بِ	تِ
အု	ဘု	သု	အိ	ဘိ	သိ

ဟု အသံထွက်ဖော်ပြခြင်းတို့သည် မှားယွင်း၏။ အကြောင်းမှာကား ယင်းအသံတို့သည် အရဗီအသံများ မဟုတ်သည့်အတွက် အရဗ်ကာရီများက ယင်းအသံတို့ဖြင့် ဖတ်ရွတ်ခြင်း မရှိသည့်အတွက် ကြောင့်ပင်ဖြစ်သည်။

التمهيد فى مبادئ علم التجويد

သဂျ်ဝီးဒ်ပညာအတွက် သိသင့်သိအပ်သော အခြေခံသဘောတရားများဆိုင်ရာနိဒါန်း

(١) الا سم ဤပညာရပ်၏ အမည်နာမမှာ -عِلْمُ التَّجْوِيْدِ ဟူ၍ ဖြစ်ပါသည်။

(٢) الحدّ :ဖွင့်ဆိုချက် التجويدفى اللغة -အရဗီစကား၌ သဂျ်ဝီးဒ်၏ဓိပ္ပါယ်မှာ

تحسينُ الشئِ وإحكامُه وإتقانُه အရာဝတ္ထုတစ်ခုကို လှပတင့်တယ်ပီပြင်

ခိုင်ခန့်အောင် ပြုလုပ်ခြင်းကို ခေါ်ဆိုပါသည်။

التجويدفى الاصطلاح ပညာရပ်ဆိုင်ရာဝေါဟာရမှာ - إعطاء الحروف

حقّهامن الصفات اللازمة ، ومستحقّها من الصفات العارضة التى تعرض

للحروف بحسب التر كيب.

အက္ခရာများနှင့် ထာဝရခွန်တွဲလျက်ရှိသော ဝိသေသများ၏ ဝတ္တရားများအား အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းနှင့် အက္ခရာများတွင် ပေါင်းစပ်မှုကြောင့် ပေါ်ပေါက်လာသော ယာယီဝိသေသများ၏ဝတ္တရားများအား အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းတို့ ဖြစ်ပါသည်။

(٣) الموضوع : သဂျ်ဝီးဒ်ပညာက အဓိကလေ့လာတင်ပြမည့်အချက်မှာ -

ألفاظ القرآن الكريم ကုရ်အာန်ကျမ်းတော်မြတ်၏စကားလုံးများသာ ဖြစ်ပါသည်။

(٤) الثمرة :သဂျ်ဝီးဒ်ပညာ၏ ရလဒ်အကျိုးတရားမှာ-

صون اللسان عن الخطأفى كتاب اللّٰه تعالٰى အလ္လာဟ်အရှင်မြတ်၏ နှုတ်ကပါဌ်တော် ကုရ်အာန်ကျမ်းတော်မြတ်ကို ဖတ်ရွတ်သရဇ္ဈာယ်ရာတွင် ဌာန်ကရိုဏ်းမကျဘဲ မှားယွင်းမှုမှ နှုတ်လျှာကို ထိန်းသိမ်းပေးလေသည်။

(٥) فضله : သဂျ်ဝီးဒ်ပညာ၏ ထွတ်မြတ်မှုမှာ-

أنّه من أشرف العلوم لتعلقه بأشرف كلام အမွန်မြတ်ဆုံး နှုတ်ကပါဌ်တော်နှင့် ပါတ်သက်နေသည့်အတွက် အခြားသောပညာရပ်များထက် အထွတ်အမြတ်ဆုံး ပညာရပ်ဖြစ်ပါသည်။

(٦) نسبتــه : မည်သည့်ပညာရပ်များနှင့်သဂျ်ဝီးဒ်ပညာသည် ဆက်နွယ်နေသည်ကို သိအပ်ပေသည်။ أنّــه أحــد عـلـوم الـقرآن الكريم သဂျ်ဝီးဒ် ပညာသည် ကုရ်အာန်ကျမ်းတော်မြတ်နှင့် ဆက်နွယ်နေသော ပညာရပ်များအနက်မှ တစ်မျိုးဖြစ်ပါသည်။

(٧) واضـعه : သဂျ်ဝီးဒ်ပညာကို စတင်မျိုးစေ့ချခဲ့သူများမှာ - أئـمة القراءات (الـقرّاء الكرام) رحـمهم الله تعالى ''ကေရာအသ်''များ၏ အေမာမ်ကြီး များဖြစ်ကြပါသည်။

(٨) اِستــمــداده : သဂျ်ဝီးဒ်ပညာ၏ (မှီငြမ်းကိုးကားရာ၌) အကူအညီရယူမှုမှာ- مِن كيفيه قراءة النبى ﷺ ، وقراءة أصحابه ، وقراءة الأئمة من بعد هم. တမန်တော်မြတ်(ﷺ)၏ ဖတ်ရွတ်ပုံမှ၊ ဆွဟာဗာများ၏ဖတ်ရွတ်ပုံတို့နှင့် ၎င်းတို့နောက်တွင် ပေါ်ထွန်းခဲ့သော သဂျ်ဝီးဒ်ပညာရှင် အေမာမ်ကြီးတို့၏ ဖတ်ရွတ်ပုံများမှ ဖြစ်ပါသည်။

(٩) حكم الشارع فيه : သဂျ်ဝီးဒ်ပညာရပ်ဆိုင်ရာ အစ္စလာမ့်တရားတော်လာအမိန့်မှာ-

أنـه فرض عيـن على كل مكلّف قارئ. أى: أن تطبيـق أحكام التجويد حال القراءة فرض عين لتوقف صحة القراءة على ذلك.

ကုရ်အာန်ဖတ်နေသော အရွယ်ရောက်သည့်ပုဂ္ဂိုလ်တိုင်းအပေါ် ''ဖရ်ဿို့ အိုင်း'' မလုပ်မနေရ တာဝန်ဖြစ်သည်။ အလိုက ကုရ်အာန်ကျမ်းမြတ်အား သရဇ္ဈာယ် နေသည့်အခါဝယ် သဂျ်ဝီးဒ်၏ဥပဒေများကို လက်တွေ့အကောင် အထည်ဖော်လျက် ဖတ်ခြင်းသည် فــرض عين ဖြစ်သည်။ အကြောင်းမှာကား ဖတ်ရွတ်သရဇ္ဈာယ်ခြင်း မှန်ကန်တိကျ ဌာန်ကရိုဏ်းကျမှုသည် အဆိုပါ ဥပဒေများကို လက်တွေ့အကောင် အထည်ဖော်မှုအပေါ် မူတည်နေသည့်အတွက်ကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။

أمامعرفة مسائل وأحكام التجويد فهومن باب تسهيل القراءة وهوفرض كفاية.

သို့သော် မဖတ်မီကြိုတင်ပြီး သဂျ်ဝီးဒ်ပညာ၏ပညတ်ချက်များနှင့်ဥပဒေများကို သိရှိနားလည်ထားရန်မှာ ဖတ်ရွတ်သရဇ္ဈာယ်ရာ၌ လွယ်ကူစေလိုသော အခန်းကဏ္ဍသာ ဖြစ်ပါသည်။ သို့ပါ၍ အဆိုပါကဏ္ဍနှင့်ပါတ်သက်ပြီးအစ္စလာမ့် တရားတော်လာအမိန့်မှာ فرض كفاية (ခ) မိမိကိုယ်တိုင်မဆည်းပူးမီ မိမိ အရပ်ဒေသတွင် အချို့ကဆည်းပူးထားခြင်းဖြင့် တာဝန်ကျသော အမိန့်သာ ဖြစ်ပါသည်။

(١٠) مسائل علم التجويد : သဂျ်ဝီးဒ်ပညာ၏ مسائل ဟူသည်မှာ-

هى القضايا الكلّية التى تعرف بها الجزئيات အသေးစိတ် နည်းဥပဒေ များကို သိရှိနားလည်စေနိုင်သော အခြေခံဥပဒေများကို ခေါ်ဆိုပါသည်။

مثل قولهم :كل نون مشدّدة وميم مشدّدة حكمهما الغنة ، وكلّ حرف مدّ وقع بعده همز أو سكون يجب زيادة مقدارمدّه عن الحدّ الطبيعى.

ဥပမာ - ''နူးန်ွမုရှဒ္ဒဒသွန်''တိုင်းနှင့်''မီးမွ်မုရှဒ္ဒဒသွန်''တိုင်း၏ ပညတ်ချက်မှာ - الغنة (ခ)နှာတံရင်းမှအသံဖြင့် ညည်း၍ဖတ်ခြင်း ဖြစ်သည်။

حرف مدّ တိုင်း၏နောက်တွင် ء (همزة) (သို့) ـْـ (سكون) ကျရောက် ခဲ့ပါက حرف مدّ ၏ မူလဗီဇအတိုင်းအတာထက် သာပိုပြီးဆွဲ၍ ဖတ်ရန်မှာ **ဝါဂျစ်ဗ်** တာဝန်ဖြစ်ပါသည်။

بَابُ حُكْمِ عِلْمِ التَجْوِيْدِ وَأَهَمِّـيَّـتِهِ

"သဂ်ျဝီးဒ်ပညာ၏ပညတ်ချက်နှင့် အရေးကြီးပုံအကြောင်း"

သဂ်ျဝီးဒ်ပညာရပ်တွင် ပညတ်ချက်နှစ်မျိုးရှိသည်။

(၁) عِلْمِيٌّ - ပညာတတ်မြောက်ရေး

(၂) عَمَلِيٌّ - လက်တွေ့အကောင်အထည် ဖော်နိုင်ရေး

(၁) ပညာတတ်မြောက်ရေးကဏ္ဍတွင် မွတ်စလင်မ်တို့ဆောင်ရွက်ရန် တာဝန်မှာ ''မွတ်စ်သဟာဗ်''ဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် သာသနာ့ပညာရှင်တို့ဆောင်ရွက်ရန်တာဝန်မှာ **(واجبة عـــلــى الـــكـــفـــاية)** (ခေါ်) ကျွမ်းကျင်သော သဂ်ျဝီးဒ်ပညာရှင်များ၏ အသင်းအဖွဲ့တစ်ခု အွမ္မသ်အတွင်းဝယ် မလွဲမသွေရှိနေရန် အရေးကြီးပေသည်။ ထိုသို့အသင်းအဖွဲ့တစ်ခုမျှ မရှိခဲ့ပါမူ အွမ္မသ်ထုတစ်ရပ်လုံး တာဝန်မကင်းသည့်အတွက် အကုသိုလ်ကျူးလွန်သူများ ဖြစ်ကြပေလိမ့်မည်။

ပညာတတ်မြောက်ရေးကဏ္ဍဟူသည်မှာ အဆိုပါပညာရပ်၏ အခန်းကဏ္ဍအားလုံးကို အသေးစိတ် အကျယ်တဝင့် နားလည်သဘောက်ပေါက်သည့် တတ်မြောက်မှုမျိုးကို ဆိုလိုပါသည်။

(၂) လက်တွေ့အကောင်အထည်ဖော်နိုင်ရေးဟူသည်မှာ ကုရ်အာန်ကျမ်းမြတ်ဖတ်ရွတ်ရာတွင် **تجويد** ဥပဒေများနှင့်အညီ ဖတ်ရွတ်နိုင်ခြင်းကို ဆိုလိုပါသည်။ ဤတာဝန်သည် ကုရ်အာန်ဖတ်ရွတ်မည့် အရွယ်ရောက်ပြီးသော မွတ်စ်စလင်မ် (အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီး)တိုင်းအပေါ် ''ဖရ်သို့အိုင်းန်'' (ခေါ်) မလွဲမသွေရှိနေရမည့်အရည်အချင်းပင်ဖြစ်သည်။

အစ္စလာမ်သာသနာတော်၌ သဂ်ျဝီးဒ်ပညာရပ်၏ အရေးကြီးပုံကို ရှရီအသ်တရားတော်လာ အမိန့်ပညတ်ချက်များအရ ဤသို့သိရှိရပေသည်။

(၁) ကုရ်အာန်ကျမ်းတော်မြတ်လာ အထောက်အထားများ။

ကုရ်အာန်ကျမ်းမြတ်တွင် အလ္လာဟ်အရှင်မြတ်က ဤသို့မိန့်တော်မူထားပေသည်။ (وَرَتِّلِ الْقُرْآنَ تَرْتِيْلاً) အသင်ကုရ်အာန်ကျမ်းတော်မြတ်ကို ''သရ်သီးလ်'' နှင့်ဖတ်ကုန်။ ترتيل ဟူသည်မှာ အက္ခရာအား ဌာန်ကရိုဏ်းကျကျဖတ်ခြင်း နှင့် စာလုံးများကို ပီပီသသ ရှင်းရှင်းလင်းလင်း ဖတ်ခြင်းကိုခေါ်သည်။

ဤအာယသ်တော်တွင်လာရှိသော تَرْتِيْلُ ၏ဆိုလိုချက်ကို အစ္စလာမ့်စတုတ္ထ ခလီဖာသမ္မတကြီး''အလီ'' ﷺ အား မေးမြန်းသည့်အခါ ထိုခလီဖွာသမ္မတ ကြီးက تجويد الحُرُوْفِ ومَعْرِفَةُ الْوُقُوْفِ (အက္ခရာများအား ဌာန်ကရိုဏ်း ကျကျဖတ်ခြင်းနှင့် ရပ်နားမှုဆိုင်ရာဥပဒေများကို သိရှိနားလည်ပြီး လက်တွေ့ အကောင်အထည်ဖော်ခြင်း)ဟု ဖွင့်ဆိုခဲ့ပေသည်။

အထက်ပါအာယသ်တော်အရ ကုရ်အာန်ကျမ်းတော်မြတ် ဖတ်သူတိုင်းအပေါ် သဂျ်ဝီးဒ်နှင့်တကွဖတ်ရန် ''ဖရ်သို့အိုင်းန်'' မလုပ်မနေရတာဝန်အဖြစ် ပညတ်ထား ကြောင်း သိရှိရပေသည်။ ထို့အတူ အလ္လာဟ်အရှင်မြတ်သည် ကုရ်အာန်ကျမ်းတော် မြတ်အား''သဂျ်ဝီးဒ်''နှင့်တကွ ချပေးခဲ့သည်ဖြစ်ကြောင်းကိုလည်း သိရှိရပေသည်။ သို့ပါသောကြောင့် ကုရ်အာန်ကျမ်းတော်မြတ်ကို ''သဂျ်ဝီးဒ်''ဥပဒေများနှင့်အညီ ဖတ်ရန် အမိန့်ပေးထားခြင်းဖြစ်သည်။

(၂) ဟဒီးဆ်တော်လာ အထောက်အထားများ။

عن زيد بن ثابت ﷺ عن النبى ﷺ أنه قال : إنّ الله يحب أن يقرأالقرآن كما أنزل. أخرجه ابن خزيمة. فى صحيحه (المنح الفكرية ص : ٢٩) وعزاه فى كنز العمال (١:١٦٤) إلى السجزى فى الإمامة،وإعلاء السنن ص ١٦٦ ج ٤

ဇိုင်ဒွ်ဗ်နို့ဆာဗစ်သ်ﷺ သခင်က တမန်တော်မြတ် ﷺ မိန့်တော်မူခဲ့သည်ကို

ဆင့်ပြန်ခဲ့သည်။ ကေန်အလ္လာဟ့်အရှင်မြတ်သည် ကုရ်အာန်ကျမ်းတော်မြတ်အား မိမိချပေးတော်မူခဲ့သည့်အတိုင်း ဖတ်ခြင်းကိုသာ လိုလားနှစ်သက်တော်မူပေသည်။(၁)

အထက်ပါ''အာယသ်''တော်အရသော်လည်းကောင်း၊ ဟဒီးဆ်တော်အရ သော်လည်းကောင်း ကုရ်အာန်ကျမ်းတော်မြတ်ကို သဂျ်ဝီးဒ်ဥပဒေများနှင့်အညီဖတ်ရန် မလုပ်မနေရ တာဝန်အဖြစ် သတ်မှတ်ထားကြောင်း သိရှိရပေသည်။

(၃) "အစ်ဂ်ျမာအွလ်အွမ္မသေ့"အရ လာရှိသော အထောက်အထားများ။

အစ္စလာမ့်ရှရီအသ် တရားတော်မြတ်တွင် တတိယအဆင့်အနေနှင့် ဥပဒေ အထမြောက်ရေးမူ''အစ်ဂ်ျမားအ်''အရ''သဂ်ျဝီးဒ်''ပညာရပ်နှင့် ပါတ်သက်၍ အောက် ပါအတိုင်း ဆုံးဖြတ်ချက်လာရှိထားပါသည်။

လမ်းမှားအပေါ်စုစည်းမှုမှ ထိန်းသိမ်းကာကွယ်ထားခြင်းခံရသော အွမ္မသ်သား များသည် တမန်တော်မြတ် မို့ဟမ္မဒ် ﷺ သခင်၏ ခေတ်သမယမှစ၍ ယနေ့ တိုင်'သဂ်ျဝီးဒ်'ဥပဒေများနှင့်အညီ ကုရ်အာန်ဖတ်ရွတ်ရန် ''ဝါဂျစ်ဗ်'' မလုပ်မနေရ တာဝန်ဖြစ်ကြောင်း တညီတညွတ်ဆုံးဖြတ်ခဲ့ကြလေသည်။ ၎င်းတို့အနက်မှ တစ်ဦး တစ်ယောက်မျှ ဆန့်ကျင်ကွဲလွဲမှုမရှိဘဲ ယခုကဲ့သို့ တစ်ညီတညွတ်တည်း ဆုံးဖြတ် ချက်ချခဲ့ကြခြင်းသည်ပင်လျှင် အလေးအနက်ဆုံးသော အထောက်အထားတစ်ခုအဖြစ် မှတ်တမ်းတင်ခဲ့ကြလေသည်။(၂)

''သဂ်ျဝီးဒ်''ပညာရပ်၏အရေးကြီးလေးနက်ပုံကို''အလ်အေမားမ်မို့ဟမ္မဒ္ဒဗ်နို့ မို့ဟမ္မဒေ့နစ်လ်ဂျဇရီ'' (رحمه الله) الإمـام محمد بن محمدالجزرى သခင်ကြီး က အောက်ပါအဆိုအမိန့်ဖြင့် ဆုံးဖြတ်ဓမ္မသတ် ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။

---

(١) قوله : عن زيد بن ثابت الخ وقوله :(إنَّ اللّٰه يحب) لا ينافى الوجوب الخ .

(إعلاء السنن ـ ج ٤ ص ١٦٥)

(٢) فـقد أجمعت الأمة المعصومة من الخطأ على وجوب التجويد من زمن النبىّ ﷺ إلى زماننا ولـم يختلف فى ذلك أحد منهم وهذا من أقوى الحجج ...القول السديد ص ٢٧ .

အဆိုပါဓမ္မသတ်အပေါ် ''မဇ်ဟဗ်'' အားလုံးမှ သာသနာ့ပညာရှင်များသည် တညီတညွတ်တည်း ယနေ့တိုင် လိုက်နာကျင့်သုံးလျက်ရှိနေကြသည်။ သို့ပါ၍ အဆိုပါဓမ္မသတ်၏ အဆင့်အတန်းသည် သာပိုလေးနက်ခိုင်မာသွားပြီး ဆန့်ကျင်ပိုင်ခွင့်မရှိသောအဆင့်သို့ ရောက်သွားပေသည်။ ထို့အပြင် အကယ်၍ မည်သူမဆို ဤသို့သော ဓမ္မသတ်ကိုဆန့်ကျင်ခဲ့ပါက ထိုသူ့အား မွတ်စလင်မ်ဟုဆိုရန်ပင် ခဲယဉ်းပေလိမ့်မည်။

وَ الأَخْذُ بِالتَّجْوِيْدِ حَتْمٌ لاَزِمٌ.

သဂျ်ဝီးဒ်ပညာဆည်းပူးခြင်းသည် အရေးကြီးသော မလုပ်မနေရ တာဝန်ဖြစ်သည်။

مَنْ لَمْ يُجَوِّدِ الْقُرْآنَ اٰثِم ،

မည်သူမဆို ကုရ်အာန်ကျမ်းမြတ်ကို သဂျ်ဝီးဒ်ဥပဒေနှင့်အညီမဖတ်ရွတ်ပါက ထိုသူသည် အကုသိုလ်ကျူးလွန်သူဖြစ်သည်။

لأَنَّهُ بِهِ الإِلٰهُ أَنْزَلاَ

အလ္လာဟ်အရှင်မြတ်သည် ထိုကုရ်အာန်ကျမ်းတော်မြတ်ကို အဆိုပါ သဂျ်ဝီးဒ်ဥပဒေနှင့်အတူ ချပေးခဲ့သည့်အတွက်ကြောင့်ပင်တည်း။

وَهٰكَذَا مِنْهُ إِلَيْنَا وَصَلاَ

ထို့နောက် ဤသို့ပင်''သဂျ်ဝီးဒ်'' နှင့်တကွ ထိုအရှင့်ထံတော်ပါးမှ ကျွန်ုပ်တို့ထံသို့ ကုရ်အာန်ကျမ်းမြတ်သည် ရောက်ရှိခဲ့သည့်အတွက်ကြောင့်ပင်တည်း။

(النفحة العنبريّة شرح المقدمة الجزريّة ص ٢٠٥)

(အကယ်၍ ကုရ်အာန်ကျမ်းမြတ်ကို သင်ကြားပို့ချပေးသော ဆရာတစ်ဦးသည် ''သဂျ်ဝီးဒ်'' ဥပဒေနှင့် ဆန့်ကျင်ပြီး ကုရ်အာန်ကျမ်းမြတ်ကို သင်ကြားပို့ချပါက ထိုသူသည် လစာရပိုင်ခွင့်ရှိသူ ဖြစ်နိုင်ပါမည်လော၊)ဟု အထက်ပါ ''အေမာမ်ဂျဇရီ'' (رحمه الله) သခင်ကြီးအား မေးမြန်းခဲ့ရာ သခင်ကြီးက ဤသို့

ဓမ္မသတ်ဆုံးဖြတ်ဖြေကြားခဲ့သည်။

لا يستحقّ الأجرة -ထိုသို့သောဆရာသည် လစာရပိုင်ခွင့် ရှိသူမဟုတ်ပေ။

အေမာမ်ရှာဖေအီ (رحــــمــــه الله) သခင့်ထံတွင် သဂ်ျဝီးဒ်နှင့်ဆန့်ကျင်ပြီး ကုရ်အာန်ဖတ်ရွတ်သူသည် فـاسـق (ဖာစစ်က်)ဖြစ်သည်။ ကြည့် - (النفحة العنبر ية شرح المقدّ مة الجزريّة ص ٢٠٨)

الشيـخ أبو العز القلانسى (رحمه الله)သခင်က ရှိက်ခ်အဗွတ်လ်အစ်ဇ် ''သဂ်ျဝီးဒ်'' ပညာ၏ အရေးကြီးလေးနက်ပုံကို အောက်ပါအဆိုအမိန့်ဖြင့် ဓမ္မသတ် ဆုံးဖြတ်တင်ပြထားသည်။

يا سائلاً تجويد ذا القرآن ☆ فخذ هديت عن أولى الإتقان

ထိုကုရ်အာန်ကျမ်းမြတ်၏ သဂ်ျဝီးဒ်ပညာရပ်အား သိလိုသော အိုမေးမြန်းသူ ကျွမ်းကျင်သောသာသနာ့ပညာရှင်များထံမှ အသင်သိလိုသောပညာကို ဆည်းပူးကုန်၊ သင်သည် လမ်းမှန်ကို ဒိဋ္ဌချီးမြှင့်ခံရပေမည်။

تجويده فرض كـمـاالصلاة ☆ جاء ت به الأخبار والآيات

ကုရ်အာန်ကျမ်းတော်မြတ်အား သဂ်ျဝီးဒ်နှင့်အညီ (ဖတ်ရွတ်ရန်)တာဝန်သည် ဆွလားသ်ဝတ်ပြုမှုကဲ့သို့ ''ဖရ်သို့အိုင်းန်'' မလုပ်မနေရ တာဝန်ဖြစ်သည်။ ထိုအကြောင်းကို ''အာယသ်''တော်များနှင့် ''ဟဒီးဆ်''တော်များက အတိအလင်းဖော်ပြထားသည်။

وجاحدا التجويد فهو كافر ☆ فدع هواه إنه لخاسر

အိုသဂ်ျဝီးဒ်၏ အရေးကြီးမှုကို ငြင်းဆန်သူ (မည်သည့်မနုဿပင်ဖြစ်စေ) ထိုသူသည် ကာဖစ်ရ်ဖြစ်၏။ သို့ဖြစ်ပေရာ အသင်သည် ထိုဒိဋ္ဌိ၏ အလိုကျလိုက်မှုကို စွန့်လွှတ်ကုန်။ ကေန်မုချ ထိုသူသည်ကား ဆုံးရှုံးနစ်နာသူပင်တည်း။

وغير جاحد الوجوب حكمه ـ معذّب وبعد ذاك إنه

''သဂ်ျဝီးဒ်'' ဝါဂျစ်ဗ်ဖြစ်ကြောင်း ငြင်းဆန်မှုမပြုဘဲ လက်တွေ့လိုက်နာမှု မရှိသောသူနှင့်ပတ်သက်၍ တရားတော်လာဆုံးဖြတ်ချက်မှာ ထိုသူသည် အရေးယူ

အပြစ်ပေးခံရမည်။

يؤتى به لروضة الجنات ـ كغيره من سائر العصاة

ထိုသို့အပြစ်ပေးခံရပြီးနောက် မိမိအပြင် အခြားအကုသိုလ်ပြုကျင့်သူများကဲ့သို့ ''ဂျန္နသ်''သုခဘုံသို့ ခေါ်ဆောင်လာခြင်းခံရမည်။

إذ الصلاة منهم لاتقبل ـ ولعنة المولى عليهم تنزل

''သဂျ်ဝီးဒ်'' ဥပဒေနှင့်အညီ မဖတ်ရွတ်သူတို့ဘက်မှ ဆွလားသ်ဝတ်ပြုခြင်း ''ကဗူလ်''ပြုလက်ခံမှု မရရှိပေ။ ၎င်းနောက် အလ္လာဟ့်အရှင်မြတ်သခင်၏ သနား ဂရုဏာတော်မှ ကင်းဝေးသောကျိန်စာသည် ထိုသူတို့အပေါ် သက်ရောက်နေမည်သာ ဖြစ်သည်။

لأ نّـهـم كتاب ربّى حرّفوا ـ وعن طريق الحق زاغوا فانتفوا

ထိုသူတို့သည် ကျွန်ုပ်အား မွေးမြူဖန်ဆင်းတော်မူသော အရှင်မြတ်၏ နူတ်ကပါဌ်တော်ကို ပြောင်းလဲခဲ့ကြခြင်းနှင့် တရားလမ်းမှန်မှ သွေဖည်ခဲ့ကြသည့်အတွက် ကြောင့်ပင်တည်း။ သို့အတွက် ထိုသူတို့သည် အရှင်မြတ် ဂရုဏာတော်အရိပ်မှ အနှင် ခံဘဝဖြင့် ဝေးကြကုန်လေပြီ။ القـول السديد ص ٣٧ ـ ٣٨

ဟနဖီမဇ်ဟဗ်ဝင်ဖေကာ ဓမ္မသတ် ကျမ်းရှင်ကြီးများက ''သဂျ်ဝီးဒ်''၏ အရေးကြီးလေးနက်ပုံကို ဤသို့ဆုံးဖြတ်တင်ပြခဲ့ကြသည်။ (၁)

''သဂျ်ဝီးဒ်'' သည် ဝါဂျစ်ဗ်ဖြစ်သည်။ အကယ်၍ တစ်ဦးတစ်ယောက်သည် ကုရ်အာန်ဖတ်ရာတွင် ဍာန်ကရိုဏ်းကျ မနှေး မှန်ကန်ပီသရေးကို နေ့ညမနား မပြတ် အမြဲ ကြိုးစားဆဲတွင် မပီသစဉ် ထိုသူဝတ်ပြုသော ဆွလားသ်မှုကို ပိုင်သည်ဆို၏။

---

(١) قـلت : وقد صّرح بوجوب التجويد وتصحيح الحروف فقها ؤنا الحنفية أيضًا، قال فى غنية الـمستملى : وقال صاحب المحيط:والمختارللفتوى فى جنس هذه المسائل أنه إن كان يجتهد آنـاء الـليـل وأطـراف الـنهار فى التصحيح ولايقدرعليه فصلا ته جائزة، وإن ترك جهده فصلا ته فـاسـدة، وإن ترك جهده فى بعض عمره لايسعه أن يتركه فى باقى عمره، ولو ترك تفسد صلا ته، انتهى. إعلاء السنن ج ٤ ص ١٦٣.

ဤသို့ ကြိုးစားသင်ယူဆည်းပူးမှုသည် ကုန်လွန်ခဲ့သော သက်တမ်းတွင် မဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့သော်ငြားလည်း ကျန်သက်တမ်းတွင် အဆိုပါ တာဝန်ကို လွှတ်ရန် မပိုင်။ ဖော်ပြပါ ပညတ်ချက်ရှိပါလျက် ကြိုးစားသင်ယူမှုကို အကယ်၍လွှတ်ခဲ့ပါက ထိုသူ၏ ဆွလားသ်ပျက်လေသည်။

(مراتب التجويد فى القراءة ثلاثة)

ဖတ်ရွတ်သရဇ္ဈာယ်ရာ၌ သဂျ်ဝီးဒ်၏ အဆင့်များမှာ (၃) ခုရှိပါသည်။

(١) تَـرْتِـيْـلٌ (٢) حَـدْرٌ (٣) تَـدْوِيـرٌ တို့ဖြစ်ပါသည်။

(١) فالترتيل هو التأنّى بالقراءة

(၁) تَرْتِيْلٌ – ဟူသည်မှာ – ဥပဒေများနှင့်အညီ ဌာန်ကရိုဏ်းကျကျ ဖြေးဖြေး ဖတ်ခြင်းကို ခေါ်ဆိုပါသည်။

(٢) والحدرهو الإسراع بها

(၂) حَـدْرٌ – ဟူသည်မှာ – ဥပဒေများနှင့်အညီ ဌာန်ကရိုဏ်းကျကျ မြန်မြန် ဖတ်ခြင်းကို ခေါ်ဆိုပါသည်။

(٣) والتدوير مرتبة بينهما

(၃) تَدْوِيْرٌ – ဟူသည်မှာ – ဥပဒေများနှင့်အညီ ဌာန်ကရိုဏ်းကျကျ အထက်ပါ ပုံစံ(၂)ခုအကြားတွင်ရှိသော အလယ်အလတ်ပုံစံဖြင့် ဖတ်ခြင်းကို ခေါ်ဆိုပါသည်။

أركان التجويد أربعة

သဂျ်ဝီးဒ်ပညာ၏ မဏ္ဍိုင်ကြီး(၄)ခု ရှိပါသည်။

(١) الركن الأوّل ـ معرفة مخارج الحروف

(၁) ပထမမဏ္ဍိုင် – အက္ခရာများထွက်သည့်နေရာများကို သိနားလည်ခြင်း။

(٢) الركن الثانى ـ معرفة صفاتها

(၂) ဒုတိယ မဏ္ဍိုင် – အက္ခရာများ၏ ဝိသေသများကို သိနားလည်ခြင်း။

(٣) الركن الثالث ـ معرفة ما يتجدّد لهامن الأحكام بحسب التركيب .

(၃) တတိယမဏ္ဍိုင် – ပေါင်းစပ်မှုကို အကြောင်းပြု၍ အသစ်ပေါ်ပေါက်လာမည့် ပညတ်ချက်များကို သိနားလည်ခြင်း။

(٤) الركن الرابع ـ رياضة اللسان بكثرة التكرار، والأخذعن أفواه المشائخ العارفين به.

(၄) စတုတ္ထမဏ္ဍိုင် – နှုတ်လျှာကိုထပ်တလဲလဲများစွာ လေ့ကျင့်ပေးနေခြင်းနှင့် တတ်ကျွမ်းနားလည်သော ပညာရှင်ဆရာသခင်ကြီးများ၏နှုတ်တော်များမှ တိုက်ရိုက် သင်ယူဆည်းပူးခြင်းတို့ဖြစ်ပါသည်။

❖ ❖ ❖ ❖ ❖ ❖ ❖

بَابٌ فِى بيان مَعْرِفَةِ الأَسْنَانِ

သွားများအကြောင်း

သွားများ၏ အမျိုးစုအမည်များမှာ (၄)မျိုးရှိပါသည်။

(၁) ثَنِيَّةٍ (جَمْعُ) الثَّـنَايَا – ရှေ့သွားကြီးများ

(၂) رَبَاعِيَةٍ (جَمْعُ) الرَبَاعِيَاتُ – ဒုတိယ(၄)ချောင်းအုပ်စု

(၃) نَابٍ (جَمْعُ) الأَنْيَابُ – အစွယ်များ

(၄) ضِرْسٍ (جَمْعُ) الأَضْرَاسُ – အံသွားအုပ်စု

(၁) الثَّنَايَا – (၂) မျိုးရှိပါသည်။

(က) الثَّنَايَا العُلْيَا – အပေါ်ရှေ့သွားကြီး (၂) ချောင်း။

(ခ) الثَّنَايَا السُفْلٰى – အောက်ရှေ့သွားကြီး (၂) ချောင်း။

(၂) الرَبَاعِيَاتُ (၂)မျိုးရှိသည်။ ၎င်းတို့မှာ–

(က) الرَبَاعِيَاتُ العُلْيَا (၂)ချောင်း၊ ၎င်းတို့မှာ الثَّنَايَا العُلْيَا တို့၏ဘေးတွင် ကပ်နေသည်။

(ခ) الرَبَاعِيَاتُ السُفْلٰى (၂) ချောင်း၊ ၎င်းတို့မှာ الـثَّـنَايَا السُفْلٰى တို့၏ ဘေးတွင် ကပ်နေသည်။

(၃) الأَنْيَابُ (၄)ချောင်းရှိသည်။ ၎င်းတို့မှာ အထက်ပါ الرَبَاعِيَاتُ العُلْيَا နှင့် الـرَبَـاعِيَـاتُ السُفْلٰى တို့၏ဘေးတွင် ကပ်နေသော အထက် အောက်၊ ဘယ်၊ ညာပေါင်း သွား(၄)ချောင်းတို့ကို ခေါ်ဆိုပါသည်။

(၄) الأَضْرَاسُ အချောင်း(၂၀) ရှိသည်။ ၎င်းတို့မှာ (၃)မျိုးရှိသည်။

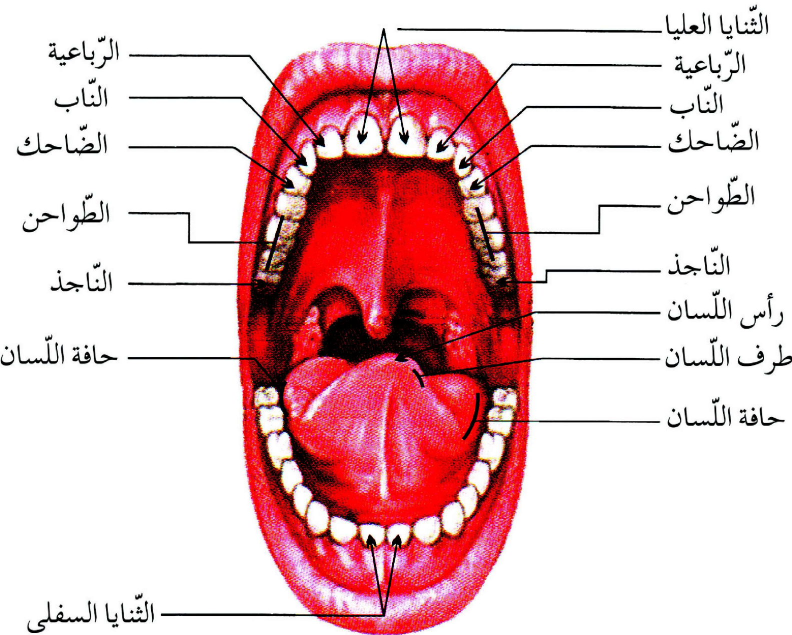
(၁) ضَاحِكٍ (جَمْعُ) الضَّوَاحِكُ သည် أَنْيَابٌ တို့ဘေးတွင် ကပ်နေသော

အထက်အောက် ဘယ်ညာပေါင်း သွား(၄)ချောင်းကို ခေါ်ဆိုပါသည်။

(၂) الضَّوَاحِكُ သည် الطَوَاحِيْنُ / الطَوَاحِنُ (جَمْعُ) طَاحِنٍ တို့ဘေးတွင် ကပ်နေသော အထက်အောက် ဘယ်ညာပေါင်း သွား(၁၂) ချောင်းကိုခေါ်ဆိုပါသည်။

(၃) الطَّوَاحِنُ သည် النَّوَاجِذُ (جَمْعُ) نَاجِذٍ တို့ဘေးတွင်ကပ်နေသော အထက် အောက် ဘယ်ညာပေါင်း သွား(၄)ချောင်းကို ခေါ်ဆိုပါသည်။

مَخَارِجُ الْحُرُوْفِ الْعَرَبِــيَّـةِ الْهِجَائِيَّــةِ

အရဗီဗျည်းအက္ခရာတို့ထွက်သည့် နေရာများအကြောင်း

မေး – အရဗီဗျည်းအက္ခရာများ မည်မျှရှိသနည်း။

ဖြေ – (၂၉)လုံး ရှိပါသည်။

မေး – ဤ(၂၉)လုံးထွက်သောနေရာ (مَخْرَجٌ) မည်မျှရှိသနည်း။

ဖြေ – တိကျခိုင်မာသောညာရှင်ကြီးများ၏အဆိုအရ အထက်ပါ(၂၉)လုံးထွက်သောနေရာ (مَخْرَجٌ) တို့သည် (၁၇)ခု ရှိပါသည်။

မေး – အထက်ပါ (مَخْرَجٌ)(၁၇)ခုသည်မည်မျှနေရာများ၌ တည်ရှိနေပါသနည်း။

ဖြေ – ဖော်ပြပါ (مَخْرَجٌ) (၁၇)ခုသည် (၅)နေရာတွင်တည်ရှိနေပါသည်။

ယင်းနေရာ (၅)ခုသည် အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်ပါသည်။

١ـ اَلْجَوْفُ　　٢ـ اَلْحَلْقُ　　٣ـ اَللِّسَانُ

٤ـ اَلشَّفَتَان　　٥ـ اَلْخَيْشُوْمُ

(١) اَلْجَوْفُ ဟူသည်မှာ (خَـلَاءُ الْـفَـمِ وَالْحَـلْقِ) ပါးစပ်အတွင်းနှင့် လည်ချောင်းအတွင်းရှိ လေဟာနယ်ကို ခေါ်ပါသည်။

လေဟာနယ်ဖြစ်ပုံ၏ ရှင်းလင်းချက်။

လည်ချောင်းသည် ပိုက်လုံးပမာဖြစ်သည့်အတွက် လည်ချောင်းအတွင်း၀ယ် လေဟာနယ်ရှိနေသည်မှာ နားလည်သဘောပေါက်မှု လွယ်ကူသောကိစ္စဖြစ်သည်။ ပါးစပ်အတွင်း လေဟာနယ်ရှိပုံသည် လျှာကို အပေါ်အောက်၊ ဘယ်ညာတို့တွင် မထိဘဲ တည်ထားသောပုံစံအား ဆိုလိုပါသည်။ ယင်းပုံစံတည်ထားသည့်အခါတွင် လည်ချောင်းအတွင်းနှင့် ပါးစပ်အတွင်းရှိ နေရာနှစ်ခုလုံးသည် တစ်ပြိုင်တည်း

လေဟာနယ်ဖြစ်သည့်အတွက် ရှေ့တွင်ဖေါ်ပြမည့် ‘‘حـروف الـمـدّة’’ (၁) ဆွဲသံများအား ထိုလေဟာနယ်မှ အကောင်အထည်ဖေါ်နိုင်ပေသည်။

(٢) اَلْحَلْقُ – လည်ချောင်း

(٣) اَللِّسَانُ – လျှာ

(٤) اَلشَّفَتَان – နှုတ်ခမ်းနှစ်ခု

(٥) اَلْخَيْشُوْمُ (أَقْصَى الْأَنْفِ) – နှာတံရင်း

﴿١﴾ اَلْجَوْفُ ၏ အဓိပ္ပါယ်ဖော်ပြပြီး ဖြစ်ပါသည်။ الجوف တွင် مَخْرَجٌ (ခေါ်) အက္ခရာထွက်သောနေရာ (၁)ခုရှိပါသည်။ ယင်း مَخْرَجٌ မှ حُرُوْفُ الْمَدَّةِ သုံးလုံး ထွက်လေသည်။ ၎င်းတို့ပုံစံမှာ (ا)အလျင် ـَـ فَتْحَةٌ ရှိပုံ၊ (وْ) အလျင် ـُـ ضَمَّةٌ ရှိပုံနှင့် (یْ) အလျင် ـِـ كَسْرَةٌ ရှိပုံတို့ ဖြစ်ပါသည်။ ဥပမာ - نُوْحِيْهَا

﴿٢﴾ اَلْحَلْقُ လည်ချောင်းတွင် مَخْرَجٌ (၃)ခုရှိသည်။ ယင်း مَخْرَجٌ တစ်ခုတိုင်းမှ အက္ခရာ(၂)လုံးကျစီ ထွက်ပါသည်။

مَخْرَجٌ (၁) أَقْصَى الْحَلْقِ (ခေါ်) ရင်စပ်နှင့်ဆက်နေသော လည်ချောင်း၏ အစွန်ဆုံးနေရာမှ ء နှင့် هـ တို့ထွက်လေသည်။ ဥပမာ - اِهْدِنَا - أَنْبِئْهُمْ - يُؤْمِنُوْنَ - يَهْدِىْ

مَخْرَجٌ (၂) (وَسَطُ الْحَلْقِ) (ခေါ်)လည်ချောင်း၏အလယ်မှ ع နှင့် ح တို့ထွက်လေသည်။ ဥပမာ - نَعْبُدُ - اَلرَّحْمٰنُ

مَخْرَجٌ (၃) أَدْنَى الْحَلْقِ (ခေါ်) ပါးစပ်နှင့်အနီးဆုံး လည်ချောင်း၏အစိတ်အပိုင်းမှ غ နှင့် خ တို့ထွက်လေသည်။ ဥပမာ– يَغْفِرُ - أَخْرَجَكُمْ

﴿٣﴾ اَللِّسَانُ တွင် مَخْرَجٌ (၁၀)ခုရှိပါသည်။ အဆိုပါ مَخْرَجٌ (၁၀)ခုမှအက္ခရာပေါင်း (၁၈)လုံး ထွက်ပါသည်။

مَخْرَجٌ (၁) أَقْصَى اللِّسَانِ (ခေါ်) လျှာအရင်းပိုင်းအားငင်းနှင့်တည့်နေသောခေါင်ပိုင်းတို့ဖြင့် ပေါင်းပြီးဖတ်ပါက ق ထွက်လေသည်။

ဥပမာ - اِقْرَأْ - لَا تَقْتُلُوْا

مَخْرَجٌ (၂) ق ထွက်သောနေရာမှအနည်းငယ်ပါးစပ်ဘက်တိုး၍ထိုနေရာနှင့်တည့်နေသောအပေါ်ခေါင်ရှိနေရာအားအသုံးပြုပြီးဖတ်ပါက ك ထွက်လေသည်။

ဥပမာ - يَكْتُمُوْنَ - أَكْبَرُ

مَخْرَجٌ (၃) وَسَطُ اللِّسَانِ (ခေါ်) လျှာအလယ်ပိုင်းကို ငင်းနှင့်တည့်နေသောအပေါ်ခေါင်ပိုင်းဖြင့် ပူးပေါင်း၍ဖတ်ပါက ج - ش နှင့် حُرُوْفُ الْمَدَّةِ တွင် မပါသော ي တို့ထွက်လေသည်။

ဥပမာ - أَلَمْ يَجْعَلْ - يَشْرَحْ - يُؤْمِنُوْنَ

مَخْرَجٌ (၄) أضراس (ခေါ်) အံသွားအချောင်း(၂၀)တို့အနက်မှ ဘယ်ဖက်အပေါ်တွင်ရှိသောအံသွား(၅)ချောင်းတို့အား ငင်းနှင့်တည့်နေသောလျှာဘေးစောင်းအပိုင်းတို့ဖြင့် ပူးပေါင်း၍ဖတ်ပါက ض ထွက်လေသည်။ (١)

ဥပမာ - أَضْحَكَ - تَضْحَكُوْنَ

---

(١) إحدى حافتي اللسان ممّا يلي الأضراس العليا اليسرى أو اليمنى ويخرج منه الضاد ، وخروجها من اليسرى أيسر وأكثراستعمالا ومن اليمنى أصعب وأقل استعمالا ومن الجانبين معا أعز وأعسروبالجملة فالضاد أصعب الحروف وأشدها على اللسان ولاتوجد في لغة غير العربية ولذلك تسمى لغة الضاد.(غاية المريد في علم التجويد ص : ١٢٠) (تأليف عطية قابل نصر) غير أن الضاد من الناجذ إلى الضاحك واللام منه (من الضاحك)إلى الثنية يعنى من الضاحك فيشمل الضاحكين والنابين والرباعيتين والثنيتين. (أحكام قراءة القرآن الكريم ص:٦٦)

مَخْرَجٌ (၅) အပေါ်ပထမဆုံးအံသွားနှင့်တည့်ညီသော လျှာဘေးစောင်းပိုင်းတို့မှစ၍ လျှာထိပ်ထိရောက်သော နေရာများကို ၎င်းတို့နှင့်တည့်ညီသော အပေါ်သွားဖုံးဖြင့် ထိ၍ဖတ်ပါက ل ထွက်လေသည်။ (၁)

ဥပမာ بِالْحَقِّ - تِلْقَاءَ - اَلْحَمْدُ -

لَا تَجْعَلْنَا - أَصْحَابُ الْجَنَّةِ

مَخْرَجٌ (၆) ل ထွက်ရာတွင်အသုံးပြုခဲ့သော လျှာဘေးပိုင်းတို့ကိုအနည်းငယ်လွှတ်၍ ကျန်လျှာထိပ်ပိုင်းတို့ကို ၎င်းတို့နှင့်တည့်နေသောအပေါ်သွားဖုံးများဖြင့် ထိပြီးဖတ်ပါက ن ထွက်လေသည်။ ဥပမာ - أَنْعَمْتَ -

وَانْحَرْ - نَعْبُدُ - مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ - نَارٌ حَامِيَةٌ

မှတ်ချက် - ဖော်ပြပါနေရာမှ ن ထွက်သည်ဆိုခြင်းမှာ (نُوْنٌ مُتَحَرِّكَةٌ)

(اَلنُّوْنُ السَّاكِنَةُ الْمُظْهَرَةُ) နှင့် (نُ ـ نِ ـ نَ)

(အစ်ဖ္ဖ်ဟာရှန်ဖြစ်သော နူးနွန်ဆာကေ့နသွန်)တို့ကို ဆိုလိုခြင်းဖြစ်သည်။

مَخْرَجٌ (၇) လျှာဗဟိုထိပ်ပိုင်းကိုသာ အသုံးပြုလျက် ယင်းလျှာထိပ်ပိုင်းနှင့်ဆက်နေသောလျှာကျောပိုင်းသို့ အနည်းငယ်ယိမ်းပြီး အပေါ်ရှေ့သွားကြီးများ၏ သွားဖုံးအထက်ပိုင်းများနှင့် အနည်းငယ်ထိ၍ဖတ်ပါက ر ထွက်လေသည်။

ဥပမာ - يَرْزُقُ - يَنْصُرْكُمْ

مَخْرَجٌ (၈) လျှာအဖျားကို အပေါ်ရှေ့သွားကြီးနှစ်ချောင်း၏ အရင်းဖြင့်ထိပြီး ဖတ်ပါက ت ـ د ـ ط တို့ ထွက်လေသည်။ ဥပမာ -

أَطْعَمَهُمْ - لَمْ يَلِدْ - فَطَرَتْ

---

(١) والـلام مـنه ، أي : من الضاحك إلى الثنية ، يعنى من الضاحك فيشمل الضاحكين والنابين والرباعيتين والثنيتين. (أحكام قراءة القرآن الكريم ص:٦٦)

مَخْرَجُ (၉) လျှာအဖျားကို ရှေ့သွားကြီးနှစ်ချောင်း၏အတွင်းပြက်နားတွင် နီးကပ်စေပြီးယင်းလျှာအဖျားကိုအောက်ရှေ့သွားကြီး နှစ်ချောင်း၏ အပေါ်နားတွင်ထား၍ဖတ်ပါက ز - س - ص တို့ ထွက်လေသည်။

ဥပမာ - تُصْبِحُوْنَ - بِسْمِ اللّٰهِ - وِزْرَ -

مَخْرَجُ (၁၀) လျှာအဖျားကို အပေါ်ရှေ့သွားကြီးနှစ်ချောင်း၏ အဖျားများဖြင့် ထိ၍ဖတ်ပါက ث - ذ - ظ တို့ ထွက်လေသည်။ ဥပမာ - مِثْلُ مَا

وَحِيْنَ تُظْهِرُوْنَ - فَاذْكُرُوْنِيْ أَذْكُرْكُمْ - يَلْهَثْ

﴿٤﴾ اَلشَّفَتَانِ (ခေါ်) နှုတ်ခမ်းနှစ်ခုတွင် مَخْرَجُ (၂)ခုရှိပါသည်။ ၎င်းတို့မှ စုစုပေါင်း အက္ခရာ(၄)လုံး ထွက်ပါသည်။

مَخْرَجُ (၁) အောက်နှုတ်ခမ်း၏အတွင်းပိုင်းအား အပေါ်ရှေ့သွားကြီး(၂)ချောင်း၏ အဖျားများဖြင့် ထိ၍ဖတ်ပါက ف ထွက်လေသည်။

ဥပမာ - أَفْوَاجًا - يَفْرَحُوْنَ

مَخْرَجُ (၂) بَيْنَ الشَّفَتَيْنِ (ခေါ်) နှုတ်ခမ်းနှစ်ခုကြားမှ ب ၊ م နှင့် حُرُوْفُ الْمَدَّةِ တွင်မပါသော و တို့ ထွက်လေသည်။

<u>အနည်းငယ်ခြားနားချက်များ</u>

(က) နှုတ်ခမ်းနှစ်ခု၏အလယ်ဗဟိုကို လုံးဝိုင်းသောအပေါက်ပုံပမာဖြစ်လာသည်အထိ အနည်းငယ်ဖွင့်ပြီးဖတ်ပါက حُرُوْفُ الْمَدَّةِ တွင်မပါသော و တို့ထွက်လေသည်။ ဥပမာ- وَ - وِ - وُ - وْ - ـــَـ (مِنْ خَوْفٍ)

(ခ) နှုတ်ခမ်းနှစ်ခု၏စိုနေသောအတွင်းပိုင်းနှစ်ခုအား ပူး၍ဖတ်ပြီး ချက်ချင်း ပြန်ဖွင့်လိုက်သည့်အခါ "ب" ထွက်လေသည်။ ဥပမာ- حَبْلٌ - اَلأَبْصَارَ

(ဂ) နှုတ်ခမ်းနှစ်ခု၏ခြောက်သွေ့သော အပြင်ပိုင်း(၂)ခုကိုပိတ်ပြီး ဖတ်သည့်အခါ "م" ထွက်လေသည်။ ဥပမာ - اَلْحَمْدُ

﴿٥﴾ اَلْخَيْشُوْمُ (ခေါ်) နှာတံရင်းတွင် مَخْرَجٌ (၁)ခုရှိပါသည်။ထို مَخْرَجٌ မှ ဝွန္နဟ်၏ အက္ခရာများဖြစ်သော -

(၁) نّ - مّ တို့ထွက်လေသည်။ ဥပမာ - إِنَّ - ثُمَّ

(၂) نْ နူးနွှန်ဆာကေ့နဟ်(သို့မဟုတ်) ـًـٍـٌ تَنْوِيْنٌ တစ်ခုခုတို့ إِدْغَامٌ بِغُنَّةٍ ဖြစ်သည့်အခါ ထွက်လေသည်။ ဥပမာ - مَنْ يَشَآءُ - وُجُوْهٌ يَوْمَئِذٍ

(၃) نْ နူးနွှန်ဆာကေ့နသွန် (သို့မဟုတ်) ـًـٍـٌ تَنْوِيْنٌ တစ်ခုခုတို့ إِخْفَاءٌ ဖြစ်သည့်အခါ ထွက်လေသည်။ဥပမာ- مِنْ ثَمَرَةٍ - سَلَامٌ قَوْلًا

(၄) مْ မီးမွန်ဆာကေ့နသွန် တစ်ခု၏နောက်တွင် م လာသည့်အတွက် إِدْغَامُ الْمِيْمِ السَّاكِنَةِ ဖြစ်သည့်အခါ ထွက်လေသည်။ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ

(၅) مْ မီးမွန်ဆာကေ့နသွန် တစ်ခု၏နောက်တွင် ب လာသည့်အတွက် إِخْفَاءُ الْمِيْمِ السَّاكِنَةِ ဖြစ်သည့်အခါ ထွက်လေသည်။ فَاحْكُمْ بَيْنَهُمْ

(၆) نْ နူးနွှန်ဆာကေ့နဟ်(သို့မဟုတ်) ـًـٍـٌ تَنْوِيْنٌ တစ်ခုခုတို့၏ နောက်တွင် ب လာသည့်အတွက် قَلْبٌ ဖြစ်သည့်အခါ နှာတံရင်းမှ အသံထွက်လေသည်။ ဥပမာ - مِنْ بَعْدِ - مَنْ بَخِلَ (1)

❖ ❖ ❖ ❖ ❖ ❖ ❖

(١) قال العلامة المحقق ابن الجزري في النشر(فلا فرق حينئذ بين : ﴿ أَنْ بُوْرِكَ ﴾ و ﴿ يَعْتَصِمْ بِاللّٰهِ ﴾. (أحكام قراءة القرآن الكريم : ص ١٨١)

أَلْقَابُ الْحُرُوْفِ

အက္ခရာတို့၏ ဂုဏ်ရည်အမည်များအကြောင်း

(၁) ء - هـ - ع - ح - غ - ح တို့ကို اَلْحُرُوْفُ الْحَلْقِيَّةُ ဟုခေါ်သည်။

(၂) ق - ك တို့ကို اَلْحُرُوْفُ اللَّهَوِيَّةُ ဟုခေါ်သည်။

(၃) ج - ش - နှင့် حُرُوْفُ الْمَدِّ တွင်မပါသော ى တို့ကို اَلْحُرُوْفُ الشَّجْرِيَّةُ ဟုခေါ်သည်။

(၄) ف - ر - م - ن - ل - ب (فَرَّ مِنْ لُبٍّ) တို့ကို اَلْحُرُوْفُ الذَّلْقِيَّةُ ဟုခေါ်သည်။

(၅) ت - د - ط တို့ကို اَلْحُرُوْفُ النِّطَعِيَّةُ ဟုခေါ်သည်။

(၆) ز - س - ص တို့ကို حُرُوْفُ الصَّفِيْرِ ၎င်းနောက် اَلْحُرُوْفُ الأَسَلِيَّةُ ဟုခေါ်သည်။

(၇) ث - ذ - ظ တို့ကို اَلْحُرُوْفُ اللِّثَوِيَّةُ ဟုခေါ်သည်။

(၈) ب - م - ف နှင့် حُرُوْفُ الْمَدِّ တွင်မပါသော و တို့ကို اَلْحُرُوْفُ الشَّفَوِيَّةُ ဟုခေါ်ပါသည်။

(၉) ا အလျင် ـَـ فَتْحَةٌ ရှိပုံ၊ وْ အလျင် ـُـ ضَمَّةٌ ရှိပုံနှင့် یْ အလျင် ـِـ كَسْرَةٌ ရှိပုံတို့ကို اَلْحُرُوْفُ الْجَوْفِيَّةُ (သို့မဟုတ်) حُرُوْفُ الْمَدِّ اَلْحُرُوْفُ الْهَوَائِيَّةُ ဟုခေါ်ပါသည်။ ထို့အတူ ဟုလည်း ခေါ်ပါသည်။

(၁၀) یْ အလျင် ـَـ فَتْحَةٌ ရှိပုံနှင့် وْ အလျင် ـَـ فَتْحَةٌ ရှိပုံတို့ကို حُرُوْفُ اللِّيْنِ ဟုခေါ်ပါသည်။

❖ ❖ ❖ ❖ ❖ ❖ ❖

حُكْمُ النُّوْنِ وَالْمِيْمِ الْمُشَدَّدَتَيْنِ

နူးနွန် မိုရှဒ္ဒသွန်နှင့် မီးမွမ် မိုရှဒ္ဒသွန်တို့၏ ဥပဒေအကြောင်း

ရပ်နားမှု၌ဖြစ်စေ၊ ဆက်ဖတ်ရာ၌ဖြစ်စေ၊ نّ နူးနွန် မိုရှဒ္ဒဒသွန်နှင့် مّ မီးမွမ် မိုရှဒ္ဒဒသွန်တို့ကို غُنَّةٌ (ခေါ်) နှာတံရှင်းမှအသံဖြင့် ညည်း၍ဖတ်ရမည်။

ဥပမာ- فِى الْيَمِّ ـ وأَمَّا بِنِعْمَةِ رَبِّكَ ـ فَآتُوْهُنَّ أُجُوْرَهُنَّ .

وَمِنَ النَّاسِ ، أَلَآ إِنَّهُمْ ، فَأَمَّا مَنْ أَعْطىٰ ، أَكْلاً لَمًّا ، ثُمَّ لَتُسْئَلُنَّ .

بَابُ أَحْكَامِ النُّوْنِ السَّاكِنَةِ وَالتَّنْوِيْنِ

နူးနွန်ဆာကေ့နသွန်နှင့် သန္ဒဝီးနွန်တို့၏ ဥပဒေများအကြောင်း

نْ နူးနွန်ဆာကေ့နသွန်နှင့် ـــٌـــٍـــً သန္ဒဝီးနွန်တို့၏ ဥပဒေများသည် (၄)မျိုး ရှိသည်။ (၁) إِظْهَارٌ (၂) إِدْغَامٌ (၃) قَلْبٌ (၄) إِخْفَاءٌ တို့ဖြစ်ပါသည်။

(၁) إِظْهَارٌ ၏ အဓိပ္ပါယ်မှာ အက္ခရာတိုင်းအား မိမိ၏ مَخْرَجٌ မှ غُـنَّـةٌ အသံမပါဘဲ ဖတ်ခြင်းကို ခေါ်ဆိုပါသည်။

إِظْهَارٌ ဖြစ်ပုံမှာ- نْ နူးနွန်ဆာကေ့နသွန် (သို့မဟုတ်) ـــٌـــٍـــً သန္ဒဝီးနွန် တစ်ခုခုတို့၏နောက်တွင် خ غ ح ع هـ ء (ခေါ်) الْـحُرُوْفُ الْحَلْقِيَّةُ (၆)လုံးတို့အနက်မှ အက္ခရာတစ်လုံးလုံး ကျရောက်ပါမူ إِظْهَارٌ ဖြစ်လေသည်။

ဥပမာ- فَسَيُنْغِضُوْنَ - وَانْحَرْ - أَنْعَمْتَ - أَنْهَارٌ- يَنْئَوْنَ

مَنْ حَادَّاللّٰهَ - مَنْ عَلِمَ - مَنْ هَاجَرَ - مَنْ آمَنَ - ☆ اَلْمُنْخَنِقَةُ

فِىْ جَنَّةٍ عَالِيَةٍ - فَرِيْقًا هَدىٰ - كُلٌّ آمَنَ ☆ مِنْ خَوْفٍ - مِنْ غِلٍّ

يَوْمَئِذٍ خَاشِعَةٌ - مَاءً غَدَقًا - نَارٌ حَامِيَةٌ

(၂) إِدْغَامٌ ၏အဓိပ္ပါယ်မှာ سَاكِنَةٌ ဖြစ်နေသော အက္ခရာတစ်လုံးအား حَرَكَةٌ ပါရှိသော အက္ခရာတစ်ခုအတွင်းတွင် ထည့်သွင်းမှုကြောင့် အက္ခရာနှစ်ခုသည် တشديد ပါသောအက္ခရာတစ်ခုအဆင့်မျိုး ဖြစ်သွားမည်။ ထို့အတူ ဖတ်ရွတ်ရာတွင် ယင်းအက္ခရာနှစ်ခုအတွက် အသုံးပြုလျက်ရှိသော အစိတ်အပိုင်း ကြွသွားမှုသည် တစ်ကြိမ်တည်းဖြစ်သွားမည်။ (١)

إِدْغَامٌ (၂)မျိုးရှိပါသည်။ (က) إِدْغَامٌ بِغُنَّةٍ (ခ) إِدْغَامٌ بِغَيْرِ غُنَّةٍ

(က) إِدْغَامٌ بِغُنَّةٍ ဖြစ်ပုံမှာ- نْ နူးနွန်ဆာကေနသွန် (သို့မဟုတ်) ـًـٍـٌ သန္ဒဝီးနွန် တစ်ခုခုတို့၏နောက်တွင် ى - ن - م - و (يَنْمُوْ) တို့အနက်မှ တစ်လုံးလုံး လာရှိပါက إِدْغَامْ بِغُنَّةٍ ဖြစ်သည့်အတွက် ပထမအက္ခရာကို ဒုတိယအက္ခရာထဲတွင် غُنَّةٌ အသံနှင့်တကွ ရောယှက်လျက် ဖတ်ခြင်းကို ခေါ်ဆိုပါသည်။ ဥပမာ-

أَنْ لَنْ يَّقْدِرَ - مَنْ يَّنْصُرُنِىْ - فَمَنْ يَّعْمَلْ - مَنْ يَقُوْلُ

مِنْ مَّالٍ - مِنْ مَاءٍ ☆ مِنْ نُّوْرِكُمْ - مِنْ نَّذِيْرٍ - مِنْ نِعْمَةٍ

مَسْغَبَةٍ يَّتِيْمَا - خَيْرًا يَّرَه ☆ مِنْ وَّاقٍ - مِنْ وَالٍ ☆ مِنْ مَّسَدٍ

---

(١) أَحْكَامُ قِرَاءَةِ القرآن الكريم - ص ١٦٥ التعليق .

وَتَعْمَلْ صَالِحًا نُّؤْتِهَا - كُلًّا نُّمِدُّ ☆ وُجوهٌ يَّوْمَئِذٍ - شَأْنٌ يُغْنِيْهِ

صُحُفًا مُّطَهَّرَةً - لُؤْلُؤًامَنْثُوْرًا ☆ يَوْمَئِذٍ نَاضِرَةٌ - يَوْمَئِذٍ نَّاعِمَةٌ

لِكُلِّ وِجْهَةٌ - مَعْرُوفٌوَّمَغْفِرَةٌ ☆ قَوْلٌ مَّعْرُوْفٌ - رَسُوْلٌ مِّنَ اللّٰه

وَوَالِدٍ وَّمَاوَلَدَ - خَيْرٌ وَّأَبْقٰى

(၁) إِدْغَامٌ بِغَيْرِ غُنَّةٍ ဖြစ်ပုံမှာ- نْ နူးနွန်ဆာကေ့နသွန် (သို့မဟုတ်) ـًـٍـٌ သန္ဒဝီးနွန်တစ်ခုခုတို့နောက်တွင် ل (သို့မဟုတ်) ر တို့ကျရောက်သည့်အခါ ပထမအက္ခရာကို ဒုတိယအက္ခရာထဲတွင် غُنَّةٌ အသံမပါဘဲ ထည့်သွင်းရောယှက် လျက်ဖတ်ခြင်းကို ခေါ်ဆိုပါသည်။

ဥပမာ- مَنْ رَحِمَ - مِنْ رَّبِهِمْ ☆ وَلٰكِنْ لَايَعْلَمُوْنَ - مِنْ لَّدُنْهُ -

أَنْ رَّآهُ اسْتَغْنٰى - مِنْ رَسُوْلٍ - أَنْ لَّمْ يَكُنْ رَّبُّكَ

فِيْ عِيْشَةٍ رَاضِيَةٍ ☆ هُدًى لِلْمُتَّقِيْنَ -أَشْتَاتًا لِّيُرَوْا ☆

غَفُوْرٌ رَّحِيْمٌ - ثَمَرَةٍ رِّزْقًا ☆ مَالًا لُّبَدًا - هُمَزَةٍ لُّمَزَةٍ

نْ နူးနွန်ဆာကေ့နသွန် ၏နောက်တွင် م ن ى و တို့အနက်မှ တစ်ခုခု ကျရောက်မှုသည် စာလုံးတစ်ခုတည်းတွင် ဖြစ်ပါက إِدْغَــــــامٌ ပြုလုပ်ရန် မလိုအပ်ဘဲ إِظْهَارٌ ပြုလုပ်ရန်သာ တာဝန်ရှိကြောင်း ကောင်းစွာမှတ်ကုန်။

ဥပမာ اَلدُّنْيَا - بُنْيَانٌ ☆ قِنْوَانٌ- صِنْوَانٌ-

အဆိုပါဥပဒေအရလာရှိသော إظهار ပြုလုပ်ရသည့်စာလုံးများမှာ ကုရ်အာန် ကျမ်းတော်မြတ်တွင် (၄)လုံးသာရှိပါသည်။

(၃) قَلْبٌ ဖြစ်ပုံမှာ- نْ နူးနွန်ဆာကေ့နသွန် (သို့မဟုတ်) ـًـٍـٌ သန္ဒဝီးနွန် တစ်ခုခုတို့နောက်တွင် ب ကျရောက်ပါက အဆိုပါ نْ နူးနွန်

ဆာကေ့နသွန် (သို့မဟုတ်) ـــٌـــــًـ သန္ဒဝီးနွန် တစ်ခုခုတို့အား ဖတ်ရွတ်ရာ၌ إِخْـفَـاءٌ ဖြစ်နေသော م အသံဖြင့် ပြောင်း၍ဖတ်ခြင်းကို ခေါ်ဆိုပါသည်။ အလိုသဘောမှာ နှုတ်ခမ်းနှစ်ခုအား ပိတ်ပြီး غـــــــنّة အသံဖြင့်ဖတ်ခြင်းကို ဆိုလိုပါသည်။

ဥပမာ–

أَنْ بُوْرِكَ ـ مَنْ بَخِلَ ـ مِنْ بَعْدِ ☆ لَـيُـنْـبَـذَنَّ ـ أَنْـبَأَكَ ـ أَنْـبَـتَـتْ

زَوْجٍ بَـهِـيْـجٍ ـ مُنْـفَـطِـرٌ بِهٖ ـ سَمِـيْـعٌ بَـصِـيْـرٌ

မှတ်ချက်။ ။ قـلـب ကို အကောင်အထည်ဖေါ်သည့်အခါ နှုတ်ခမ်းနှစ်ခုအား ပိတ်၍ အကောင်အထည်ဖော်ရန် ဝါဂျစ်ဗ် ဖြစ်သည်။ ကြည့် –

(هداية القرّاء لوجوب إطباق الشفتين عند القلب والإخفاء)

(၄) إِخْـفَـاءٌ ၏အဓိပ္ပါယ်မှာ غُـنَّـةٌ تَـشْـدِيْـدٌ မပါဘဲ အသံကျန်ရှိမှုနှင့်တကွ ''အစ်ဒ်ဂါမ်''နှင့်အစ်ဇ္ဖ်ဟာရ်အကြားရှိ ဝိသေသတစ်ခုဖြင့် အက္ခရာအား ဖတ်ရွတ်ခြင်းကို ခေါ်ဆိုပါသည်။

إِخْفَاءٌ [1] ဖြစ်ပုံမှာ– نْ နူးန္ဒန်ဆာကေ့နသွန် (သို့မဟုတ်)ـــٌـــًـ သန္ဒဝီးနွန် တစ်ခုခုတို့ နောက်တွင် ص – ذ – ث – ك – ج – ش
ق – س – د – ط – ز – ف – ت – ض – ظ
တို့အနက်မှ အက္ခရာတစ်ခုခုကျရောက်ပါက إِخْـفَـاءٌ ဖြစ်လေသည်။

ဥပမာ–

يَنْصُرْكُمْ ـ مُنْذِرٌ ـ مَنْثُوْرًا ـ أَنْكَاثًا ـ أَنْجَيْنَاهُ ـ نُنْشِئُ ـ يَنْقُصُوْنَ ـ
مِنْسَأَتَهٗ ـ أَنْدَادًا ـ فَانْطَلَقُوْا ـ إِنَّامُنْـزِلُوْنَ ـ يُنْـفِقُـوْنَ ـ مُنْـتَهُـوْنَ ـ
مَنْـضُوْدٍ ـ يَنْظُـرُوْنَ ☆ أَنْ صَدُّوْكُمْ ـ أَئِنْ ذُكِّرْتُـمْ ـ مِنْ ثَمَرَةٍ ـ

---

(၁) إِخْفَاءٌ ၏အက္ခရာ(၁၅)လုံးအားအောက်ပါကဗျာ၏စာလုံးတိုင်းမှပထမအက္ခရာတွင်သိကိုးထားသည်။

صِفْ ذَاثَـنَا كَمْ جَادَ شَخْصٌ قَدْسَمَا ☆ دُمْ طَيِّـبًا زِدْفِيْ تُقًى ضَعْ ظَالِمَا

أَنْ كَانَ - مَنْ جَاهَدَ - مِنْ شَرِّ - فَإِنْ قَاتَلُوْكُمْ - مِنْ سَيِّأٰتِكُمْ -
مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ - فَإِنْ طِبْنَ - فَإِنْ زَلَلْتُمْ - فَإِنْ فَاؤُوْا - فَإِنْ تُبْتُمْ -
مَنْ ضَلَّ - مَنْ ظَلَمَ☆ رِيْحًاصَرْصَرًا - سِرَاعًاذٰلِكَ - جَمِيْعًاثُمَّ -
شَدِيْدًاكَانَ-فَصَبْرٌجَمِيْلٌ-بَأْسٌ شَدِيْدٌ-سَلَامٌ قَوْلًا- بِقَلْبٍ سَلِيْمٍ -
قِنْوَانٌ دَانِيَةٌ - بَلْدَةٌ طَيِّبَةٌ - نَفْسًازَكِيَّةً - كُلٌّ فِىْ فَلَكٍ -
جَنّٰتٍ تَجْرِىْ - عَذَابًا ضِعْفًا - قُرًى ظَاهِرَةً .

☆☆☆☆☆ ☆☆☆☆☆ ☆☆☆☆☆

بَابُ أَحْكَامِ الْمِيْمِ السَّاكِنَةِ

မီးမွန်ဆာကေ့နသွန်၏ ဥပဒေများအခန်း

မီးမွန်ဆာကေ့နသွန်တွင် ဥပဒေ(၃) မျိုးရှိပါသည်။

(၁) إِخْفَاءٌ (၂) إِدْغَامٌ (၃) إِظْهَارٌ

(၁) မီးမွန်ဆာကေ့နသွန်၏ إِخْفَاءٌ ဟူသည်- مْ မီးမွန်ဆာကေ့နသွန်၏နောက်တွင် ب လာရှိသည့်အခါ ဖြစ်လေသည်။ လက်တွေ့ဖတ်ရသည့်ပုံစံမှာ နှုတ်ခမ်းနှစ်ခုအား ပိတ်ပြီး غنّة အသံဖြင့်ဖတ်ခြင်းကို ဆိုလိုပါသည်။ ကြည့်-

(هداية القرّاء لوجوب إطباق الشفتين عند القلب والإخفاء)

ဤအမျိုးကို إِخْفَاءٌ شَفَوِىٌّ ဟုလည်း ခေါ်ဆိုပါသည်။

ဥပမာ - فَاحْكُمْ بَيْنَهُمْ - وَمَاهُمْ بِمُؤْمِنِيْنَ

(၂) မီးမွန်ဆာကေ့နသွန်၏ إِدْغَامٌ ဟူသည်- مْ မီးမွန်ဆာကေ့နသွန်၏ နောက်တွင် م လာရှိသည့်အခါဖြစ်လေသည်။ ဤအမျိုးကို إِدْغَامُ مِثْلَيْنِ صَغِيْرًا ဟုလည်း ခေါ်ဆိုပါသည်။ ဥပမာ- أَمْ مَنْ أَسَّسَ بُنْيَانَهٗ - وَلَكُمْ مَاكَسَبْتُمْ

أَمْ مَنْ خَلَقْـنَا - أَمْ مَنْ يَأتِىْ آمِناً - أَمْ مَنْ يَكُوْنُ عَلَيْهِمْ وَكِيْلاً-

وَمِنْهُمْ مَنْ عَاهَدَاللّٰه - لَهُمْ مَغْفِرَةٌ - وَكُنْـتُمْ مِنْهُمْ تَضْحَكُوْنَ-

سَنَسْتَدْرِجُهُمْ مِنْ حَيْثُ لاَيَعْلَمُوْنَ - إِنْ كُنْـتُمْ مُؤْمِنِـيْنَ

(၃) မီးမွန်ဆာကေ့နသွန်၏ إِظْهَارٌ ဟူသည်-مْ ၏နောက်တွင် ب နှင့် م တို့မှအပ ကျန်အက္ခရာ (၂၇) လုံးထဲမှ တစ်လုံးလုံးလာရှိသည့်အခါ ဖြစ်လေသည်။ ဤအမျိုးကို إِظْهَـــارٌ شَـفَـوِىٌّ ဟုလည်း ခေါ်ဆိုပါသည်။

ဥပမာ-

اَلظَّمْآنُ - أَمْ أَمِنْـتُمْ - يَمْـتَـرُوْنَ - أَلَمْ تَـعْـلَمْ - أَمْـثَـالُكُمْ - مَرْجِعُكُمْ ثُمَّ - وَأُلٰئِكُمْ جَعَلْنَا - يَمْحَقُ اللّٰهُ الرِّبٰوا - أَمْ حَسِبْتُمْ - أَمْ خُـلِـقُـوْا - مِنْ بَعْـدِهِمْ خَـلْفٌ - اَلْحَمْدُلِلّٰهِ - لَكُمْ دِيْنُكُمْ - مِنْ ظُهُوْرِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ - تَرْهَقُهُمْ ذِلَّةٌ- أَمْرًا - وَلَهُمْ رِزْقُهُمْ - إِلَّارَمْزًا - فِىْ قُلُوْبِهِمْ زَيْغٌ - وَامْسَحُوْا بِرُؤُوْسِكُمْ - أَمْ لَهُمْ سُلَّمٌ يَمْـشُـوْنَ بِـهَا - وَهُمْ صَاغِـرُوْنَ - وَامْـضُـوْا حَـيْثُ تُـؤْمَـرُوْنَ وَأَمْـطَـرْنَا عَـلَـيْـهِمْ - وَهُـمْ ظَالِـمُـوْنَ - أَمْ عِـنْـدَهُـمُ الْغَـيْـبُ- وَهُمْ فَـرِحُوْن - أَمْ قَـوْمٌ تُـبَّـعٍ - وَيَـمْـكُرُوْنَ- وَأُمْـلِـىْ لَـهُـمْ- وَهُمْ نَائِـمُـوْنَ - أَمْ هُـمْ قَـوْمٌ طَاغُـوْنَ - أَمْـوَاتٌ - عُـمْـىٌ

◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆

بَابُ التَّفْخِيْمِ وَالتَّرْقِيْقِ

အက္ခရာတို့၏ ထည်ဝါမှုနှင့်ပါးလွှာမှုဆိုင်ရာ ဥပဒေများအကြောင်း

خ ص ض غ ط ق ظ - ၎င်းတို့မှာ- حُرُوْفُ اْلِاسْتِعْلاَءِ (၇)လုံးရှိပါသည်။ ၎င်းတို့မှာ- ظ ق ط غ ض ص خ တို့ဖြစ်ပါသည်။ အဆိုပါ(၇)လုံးအား خُصَّ ضَغْطٍ قِظْ ဟူ၍စုစည်းထားသည်။ ဖော်ပြပါ အက္ခရာများအပြင် ကျန်အက္ခရာ(၂၂)လုံးတို့အား ပါးလွှာစွာဖတ်ရမည်။ သို့သော် ل နှင့် ر တို့သည်အချို့အခြေအနေများ၌ تَفْخِيْمٌ ဖတ်ရလေသည်။

◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆

تَفْخِيْمُ الَّلامِ - ل အား تَفْخِيْمٌ (ခေါ်) ထည်ဝါစွာဖတ်ရပုံအကြောင်း

اَللّٰهُ စာလုံး၌ကျရောက်နေသော ل ၏အလျင် فَتْحَةٌ ـَ (သို့မဟုတ်) ضَمَّةٌ ـُ လာရှိပါက ယင်း ل အား تَفْخِيْمٌ ပြုလုပ်ရမည်။

အလ္လာဟ်အရှင်မြတ်၏နာမတော်တွင် ပါရှိသော لام အား تفخيم ပြုရသည့် ဥပမာများ -

مِنَ اللّٰهِ ، شَهِدَ اللّٰهُ ، قَالَ اللّٰهُ ، اَللّٰهُ ، رُسُلُ اللّٰهِ ، يَعْلَمْهُ اللّٰهُ ، إِنِّيْ عَبْدُ اللّٰهِ ، اَللّٰهُمَّ .

သို့ပါ၍ ဖော်ပြပါပုံစံမှအပ ကျန်ပုံစံအားလုံး၌ ل အား تَرْقِيْقٌ (ခေါ်) ပါးလွှာစွာ ဖတ်ရမည်။

ဥပမာ-

بِاللّٰهِ ، لِلّٰهِ ، أَفِي اللّٰهِ شَكٌّ ، مَا يَفْتَحِ اللّٰهُ ، قُلِ اللّٰهُمَّ .

✱ အထူးသတိပြုရန်

အထက်ပါစည်းကမ်းချက်များနှင့်အညီ (اللّٰه)ဟူသော နာမတော်တွင် ပါရှိသည့် لام ကိုသာ သီးသန့် تفخيم ပြုလုပ်ရမည်။

لَامٌ ၏အလျှင်ရှိသော هَمْزَةٌ နှင့် အခြားသောအက္ခရာများအား تفخيم ပြုလုပ်ခြင်းသည် လုံးဝမှား၏။ ဥပမာ – وَمَـــــاللّٰهُ ، وَتَـــــاللّٰهِ ، اَللّٰهُ တို့ကို "အောက်လာဟို၊ ဝသောက်လာဟော့၊ ဝမောက်လာဟို့"အသံဖြင့် تـفخيم ဖတ်ခြင်းတို့သည် လုံးဝမှား၏။ အကြောင်းမှာ သဂျ်ဝီးဒ်ကျမ်းဂန်များတွင်လာရှိသော ဥပဒေများနှင့် လုံးဝဆန့်ကျင်နေသည့်အတွက်ကြောင့်ဖြစ်၏။ ထို့အပြင် ယနေ့ပတ်ဝန်းကျင်တွင် အများက အမှားဖတ်နေခြင်းတို့သည် သံရောင်လိုက်ခြင်းသာဖြစ်ကြပြီး ယင်းလုပ်ရပ်တို့သည် အမှန်တရားအတွက် လုံးဝ အထောက်အထားမဖြစ်ပါ။(١)

◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆

---

(١) (المقدمة الجزرية) မှ အထောက်အထားများ

فَـرَقِّـقَـنْ مُسْتَفِلاً مِنْ أَحْرُفِ　　حَـاذِرَنْ تَـفْخِيْمَ لَفْظِ الْأَلِفِ

وَهَـمْـزِ اَلْحَمْدُ أَعُوْذُ اِهْدِنَا　　اَللّٰهُ ثُــــمَّ لَامِ لِلّٰهِ لَـــنَـــــا

——————✱——————✱——————

(و) حـاذرن تـفخيم (همزة) كل من (الحمد) و (أعوذ) و(اهدنا) عند الابتداء بذلك لما فيها من كمال الشدة ، ولمجاورتها العين والهاء المتحدتين معها في المخرج ، ولكون العين والـلام من الحروف الرخوة ، **والـلام فـي اسـم الله من الحروف المفخمة ، فالهمزة مرققة سواء جـاورهـا مفخم أو مرقق أو متوسط ، فلا يختص ذلك لمجاورتها الأحرف المذكورة** . (الدقائق المحكمة في شرح المقدمة الجزرية (للعلامة زكريا الأنصاري) : ص ٤٣ / ٤٤)

تَفْخِيْمُ الرَّاءِ وَتَرْقِيْقُهَا

(ر အား ထည့်ဝါစွာဖတ်ခြင်းနှင့် ပါးလွှာစွာ ဖတ်ခြင်းအကြောင်း)

(၁) ـــِـ كَسْرَةٌ ရှိသော ر ကို (تَرْقِيْقٌ) ပါးလွှာစွာဖတ်ရမည်။ ဥပမာ- رِجَالٌ

(၂) စာလုံးတစ်ခု၏မူရင်း كَسْرَةٌ ၏နောက်တွင်လာရှိသော رْ ဆာကေနဖတ် ရဲ့နောက်မှာ خُصَّ ضَغْطٍ قِظْ တို့အနက်မှ တစ်လုံးလုံးမလာရှိပါက အဆိုပါ رْ ကို تَرْقِيْقٌ ဖတ်ရမည်။ ဥပမာ - اِغْفِرْ لَنَا

(၃) အထက်ပါပုံစံနှစ်မျိုးမှအပ ကျန်ပုံစံများ၌ رْ ကို (تَفْخِيْمٌ) ထည့်ဝါစွာ ဖတ်ရမည်။ ဥပမာ- وَانْصُرْنَا - رُحْمًا - رُبَّ - رَبِّ ارْجِعُوْا - وَارْجِعُوْا

قِرْطَاسٌ - وَانْحَرْ

(၄) فِرْقٌ ၏ ر နှင့်ပတ်သက်၍ ပညာရှင်ကြီးများထံမှ အဆိုအမိန့် အကွဲအပြား လာရှိသည်။

ر - နှင့်ပတ်သက်၍ ဖော်ပြပါ ပညတ်ချက်များသည် မရပ်နားဘဲ ဖတ်ရွတ်နေစဉ် နှင့်သက်ဆိုင်သော ပညတ်ချက်များ ဖြစ်ပေသည်။ ထို့အပြင် အောက်ပါပညတ်ချက်များသည် ر - အက္ခရာပေါ်တွင် ရပ်နားရသည့်အခါပေါ်ပေါက်လာမည့် ပညတ်ချက်များနှင့် သက်ဆိုင်ပေသည်။

(ရပ်နားသည့်အခါ ပါးလွှာစွာဖတ်ရပုံများ)

(၁) ـــِـ كَسْرَةٌ ပါရှိသော ر အပေါ်တွင် رَوْمٌ[1] နည်းစနစ်ဖြင့် ရပ်နားသည့်အခါ။

---

(၁) رَوْمٌ - ၏အလိုသဘောကို بَابُ الوَقْفِ တွင် ရှင်းလင်းတင်ပြသွားမည်။

(၂) يْ ယားအွန်ဆာကေ့နသွန်၏နောက်တွင် رْ ရားအွန်ဆာကေ့နသွန်အဖြစ် နှင့်ရပ်နားသည့်အခါ။ ဥပမာ - خَيْـرْ

(၃) كَسْـرَة ـِ ၏နောက်တွင် လာရှိသော ر ကို ဆာကေ့နသွန်အဖြစ်နှင့် ရပ်နားသည့်အခါ။ ဥပမာ - نَاصِـرْ

(၄) ရပ်နားမည့် ر နှင့် كَسْـرَةٌ ـِ ၏အကြားတွင် حَرْفُ اِلاسْتِعْـلاَءِ အပြင် ကျန်အက္ခရာတစ်ခုခု ဆာကေ့နသွန်ဖြစ်လျက် ခြားသည့်အခါ။ ဥပမာ - اَلذِّكْـرْ

(၅) ရပ်နားမည့် ر နှင့် كَسْـرَةٌ ـِ ၏အကြားတွင် حَرْفُ اِلاسْتِعْـلاَءِ တစ်ခုခု ဆာကေ့နသွန်ဖြစ်လျက် ခြားလာပါက နှစ်မျိုးဖတ်ပိုင်ခွင့်ရှိသည်။ تَـفْـخِـيْـمٌ ဖြစ်စေ (သို့မဟုတ်) تَرْقِـيْـقٌ ဖြစ်စေ။ ဥပမာ - مِصْـرْ - عَيْنَ الْـقِـطْـرْ ထို့အပြင် ကျန်ပုံစံများ၌ ر အက္ခရာတွင် ရပ်နားသည့်အခါ تَـفْـخِـيْـمٌ ပြု လုပ်ရမည်။ ဥပမာ - الْـكَـوْثَـرْ - الـنُّـذُرْ - صُـفْـرْ

◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆

بَابُ الْـقَـلْـقَـلَـةِ

الْـقَـلْـقَـلَـةُ ဟူသည်မှာ مَـخْـرَجٌ တွင် ဆာကင်န်ဖြစ်သောအက္ခရာအသံ၏ လှုပ်ရှားမှုပြင်းထန်အားကို ခေါ်ဆိုပါသည်။ ထိုသို့ အသံအားဖြင့်ဖတ်ရခြင်းမှာ ပြည့်ပြည့်ဝဝ ပေါ်လွင်ထင်ရှားစေရန်အတွက် ဖြစ်ပါသည်။

قَـلْـقَـلَـةٌ ပြုလုပ်ရသော အက္ခရာများမှာ (၅)လုံးရှိပါသည်။ ၎င်းတို့မှာ -

ق ـــ ط ـــ ب ـــ ج ـ د တို့ဖြစ်ပါသည်။ ယင်းတို့ကို قُطْبُ جَدٍّ ဟူ၍ စုစည်းထားပါသည်။

قَلْقَلَةٌ (၂)မျိုးရှိပါသည်။ (၁) قَــلْــقَـلَـةٌ صُغْـرٰى (၂) قَلْقَلَةٌ كُبْرٰى တို့ ဖြစ်ပါသည်။ (၁) قَلْقَلَـةٌصُغْرٰى ဖြစ်ပုံမှာ အဆိုပါ အက္ခရာ(၅)လုံးအနက်မှတစ်လုံး လုံးသည် စာလုံးတစ်ခုအတွင်းတွင်ရှိပြီး سَاكِنَةٌ ـــْ ဖြစ်သည့်ပုံကို ခေါ်ဆိုပါသည်။

ဉပမာ- يَدْ خُلُوْنَ - أَلَمْ يَجْعَلْ - عَبْدَهٗ - أَطْعَمَهُمْ - يَقْتُلُوْنَ

(၂) قَلْقَلَةٌ كُبْرٰى ဖြစ်ပုံမှာအဆိုပါ အက္ခရာ(၅)လုံးအနက်မှ တစ်လုံးလုံးအပေါ် (وَقْفٌ) (ခေါ်) ရပ်နားသည့်အတွက် سَاكِنَةٌ ဖြစ်သည့်ပုံကို ခေါ်ဆိုပါသည်။

ဉပမာ- قَعِيْدْ - مَرِيْجْ - مُرِيْبْ - مُحِيْطْ - شِقَاقْ

قَــلْــقَـلَـةٌ ၏ အဆင့် (၃)မျိုး ရှိပါသည်။ ပထမအဆင့်မှာ အမြင့်ဆုံး ဖြစ်သည်။ ယင်းပုံစံမှာ حَـــــرُوْفُ الـقَلْقَلَةِ အနက်မှ အက္ခရာတစ်လုံးလုံးအပေါ် مُشَدَّدَةٌ အဖြစ်နှင့် ရပ်နားသည့်ပုံကို ခေါ်ဆိုပါသည်။ ဉပမာ - الْـحَـقّ

ဒုတိယပုံစံမှာ - سَاكِـنَـةٌ အဖြစ်နှင့် ရပ်နားသည့်ပုံစံဖြစ်ပါသည်။

ဉပမာ - وَعِـيْـدْ

တတိယပုံစံမှာ - မရပ်နားဘဲ سَاكِـنَـةٌ ဖြစ်သည့်ပုံကို ဆိုလိုပါသည်။

ဉပမာ - أَفَـتَـطْـمَـعُـوْنَ

◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆

(بَابُ المَــدِّ - မဒ်အကြောင်း)

تَعْرِيْفُ المَـدِّ - မဒ်ဟူသည်

اَلْمَدُّ - ၏အဓိပ္ပါယ်မှာ لغة အရဗီစကား၌ (الزِّيَادَةُ) သာပိုခြင်းဟူ၍ ဖြစ်ပါသည်။ (١)

اصطلاحًا : သဂျ်ဝီးဒ်ပညာရပ်ဆိုင်ရာ ဝေါဟာရတွင် الـــمـدّ ၏အဓိပ္ပါယ်မှာ حُرُوْفُ المدِّ (၃)ခုအနက်တစ်ခုခုသည် همزة နှင့်ဆုံ၍ဖြစ်စေ (သို့မဟုတ်) ရပ်နားမှုကြောင့် ပေါ်ပေါက်လာသော سُــكُـونٌ နှင့်ဆုံ၍ဖြစ်စေ အသံကို ဆွဲ၍ဖတ်ခြင်းအား ခေါ်ဆိုပါသည်။

ထို့အတူ حـــرفُ اللِّيْـن (၂)ခုအနက် တစ်ခုခု၏နောက်တွင် ရပ်နားသည့်အတွက် ယာယီပေါ်ပေါက်လာသော ဆာကေ့နွန် အက္ခရာ ဖြစ်သည့်အခါ (حـــرفٌ ســاكــنٌ عـارضٌ عـنـد الـوقف) သို့မဟုတ် ထာဝရတည်ရှိနေသော ဆာကေ့နွန် (ســـــاكـــن لازمٌ) ဖြစ်သည့်အခါ အသံကို ဆွဲဖတ်ရခြင်းအားလည်း ခေါ်ဆိုပါသည်။

ဥပမာ - الصَّيْف ○ خَوْف ○ هُمُ الْمُفْلِحُوْنَ ـ رَبِّ الْعَالَمِيْنَ ـ شَدِيْدُ الْمِحَال ○

وَجَآءَ ○ وَمَآ أُنْزِلَ ○ كٓهٰيٰعٓصٓ ○ حٰمٓ ○ عٓسٓقٓ

اَلْــحَبْــسُ وَالْـمَـنْـعُ အရဗီစကား၌ အဓိပ္ပါယ်မှာ (لُغَةً) ၏ الــقَـصْـرُ တားမြစ်ခြင်း၊ ထိန်းချုပ်ခြင်းကို ခေါ်သည်။ (٢)

---

(١) ومنه قوله تعالى "ويُمدِدْكُمْ بِأَمْوَالٍ وَبَنِيْنَ" أيْ يَـزِدْ كُـمْ . (سورة نوح : الآية ١٢)

(٢) الـقصر لغةً : الحبسُ والمنع قال تعالى (حُورٌ مَقْصُوراتٌ فى الخيام) أى : محبوسات فيها ، واصطلاحاً : إثبات حرف المد أو اللين من غير زيادة عليه ، والقصر هوالأصل لأنه لايتوقف على سبب من أسباب المد. القول السديد ص (١٠٩)

اصطلاحًا : သဂျ်ဝီးဒ်ပညာရပ်ဆိုင်ရာ ဝေါဟာရမှာ حَرْفُ الْمَدِّ သို့မဟုတ် حَرْفُ اللين တို့အား တစ်စုံတစ်ရာအပိုမရှိစေဘဲ အရှိအတိုင်းထားခြင်းကို ခေါ်ဆိုပါသည်။

◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆

مَـدٌّ နှင့် قَصْرٌ ၏ ဓမ္မစစ်သဘောနှင့် ဝေါဟာရသဘော

مَـــدٌّ ၏ဓမ္မစစ်သဘောသည် حَـرَكَةٌ (၂)ခုမျှပင် အသံပို ပေါ်လွင်ပါက مَـدٌّ ဖြစ်၏။

قَـــصْـــرٌ ၏ ဓမ္မစစ်သဘောမှာကား حَـــرَكَةٌ (၂)ခုမျှပင် အသံပို ပေါ်လွင်ခြင်းမရှိဘဲ မည်သို့မျှ အလျင်း مَـدٌّ မပြုခြင်း ကိုခေါ်၏။

သို့သော် သဂျ်ဝီးဒ်ပညာရပ်ဆိုင်ရာ ဝေါဟာရအရ قَـــصْـــرٌ ဟူသည်မှာ حَـرَكَةٌ (၂)ခုဆွဲဖတ်ခြင်းကိုခေါ်ပြီး၊ مَـــــدٌّ ဟူသည်မှာ حَـرَكَةٌ (၂)ခုထက် حَـرَكَةٌ ပို၍ဆွဲဖတ်ခြင်းကို ခေါ်ဆိုပါကြောင်း ကောင်းစွာမှတ်သားကုန်။ (١)

◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆

---

(١) **اَلْمَدُّ وَالْقَصْرُ حَقِيْقَةً وَاصْطِلاَحًا** :

وحقيقة المدّ تَحَقُّقُهُ بأىّ مقدارولو حركتين ، وحقيقة القصرعدم المدمطلقًا. لكن المصطلح عليه فى علم التجويد كما يستفادمن تعريفى المد والقصر السابقين هومقدارحركتين والمدهو مافوق ذلك (القول السديد ص ١٠٩)

مَقَادِيْرُ الْمُدُوْدِ وَمَعَارِفُ مُصْطَلَحَاتِهَا

مَــدُّ များ၏ အတိုင်းအတာတို့နှင့် ဝေါဟာရများ၏ သဘောတရားများအကြောင်း

مَــدُّ عَارِضْ နှင့် مَــدُّ اللين العارضُ တို့တွင် မَدُّ ပြုလုပ်ရမည့်ပုံစံ (၃)မျိုးရှိပါသည်။ ၎င်းတို့မှာ (၁) طُوْلٌ (၂) تَوَسُّطٌ (၃) قَصْرٌ တို့ဖြစ်သည်။

مــدُّ عَـارِضْ တွင် အကောင်းဆုံး အကောင်အထည်ဖော်ရမည့်အချက်မှာ (၁) طُولٌ (၂) تَوَسُّطٌ (၃) قَصْرٌ တို့ ဖြစ်ပါသည်။

مَدُّ اللّين العارضُ တွင် အဆင့်ဆင့်အကောင်အထည်ဖေါ်ရပုံမှာ -

(၁) قَصْرٌ (၂) تَوَسُّطٌ (၃) طُوْلٌ တို့ဖြစ်ပါသည်။

قَصْرٌ ـ تَوَسُّطٌ ـ طُوْلٌ ဟူသော ဝေါဟာရတို့၏ အလိုသဘောမှာ -

طُوْلٌ - ဟူသည်မှာ حَرَكَةٌ (၆)ခု၏ အတိုင်းအတာကို ခေါ်ပါသည်။

تَوَسُّطٌ - ဟူသည်မှာ حَرَكَةٌ (၃)ခု၏ အတိုင်းအတာကို ခေါ်ပါသည်။

قَـصْرٌ - ဟူသည်မှာ حَرَكَةٌ (၂)ခု၏ အတိုင်းအတာကို ခေါ်ဆိုပါသည်။ مَــدُّ طَبِيْعِيٌّ သည် قَصْرٌ ဟူသော ဝေါဟာရအရ ဆောင်ရွက်မှုနှင့် အညီအမျှပင် ဖြစ်ပါသည်။

مَـدُّ لاَزِمٌ (၄)မျိုးလုံးတွင် အများပညာရှင်များ၏ အဆိုအရ - (طُـوْلٌ عــلـى التســاوى) တပြေးညီ طُـوْلٌ ကို အကောင်အထည်ဖော်ရမည် ဖြစ်ပါသည်။ (فوائد مكّيه ص ٢٢ ـ ٢٣)

حُرُوْفُ الْمَـدِّ (၃)လုံးရှိပါသည်။ ၎င်းတို့မှာ- (ا) အလျင် فَـتْحَـةٌ ــَـ ရှိပုံ၊ (وْ) အလျင် ضَـمَّـةٌ ــُـ ရှိပုံနှင့် (ىْ) အလျင် كَسْـرَةٌ ــِـ ရှိပုံတို့ ဖြစ်ပါသည်။ ဥပမာ - نُـوْحِـيْـهَا

مَـدٌّ ၏အမျိုးများမှာ (၈)ခုရှိသည်။ (၁) طَبِـيْـعِيٌّ (၂) مُـتَّـصِلٌ (၃) مُـنْـفَصِلٌ (၄) صِلَـةٌ (၅) بَـدَلٌ (၆) فَـرْقٌ (၇) عَارِضٌ (၈) لَازِمٌ တို့ဖြစ်ကြပါသည်။

(၁) مَـدٌّ طَبِيْعِـيٌّ ဟူသည်မှာ حَـرْفُ الْمَـدِّ တစ်ခုခု၏နောက်တွင် هَمْزَةٌ ـٓ (သို့မဟုတ်) سُـكُـوْنٌ ـْ မလာရှိသောပုံစံကိုခေါ်သည်။ ဥပမာ- أَ تُــجَادِلُـوْنَـنِـىْ ဖော်ပြပါ مَـدٌّ အား حَـرَكَـةٌ (၂)ခုဆွဲ၍ ဖတ်ရမည်။ ☆حَـرَكَـةٌ တစ်ခု၏အတိုင်းအတာမှာ မနှေးမမြန်ဘဲ အလယ်အလတ်ပုံစံဖြင့် ပိတ်ထားသော လက်ချောင်းအား ဖွင့်ခြင်း (သို့မဟုတ်) ဖွင့်ထားသောလက်ချောင်းအား ပိတ်ခြင်းကို ခေါ်ပါသည်။(၁)

(၂) مَـدٌّ مُـتَّصِلٌ ဟူသည်မှာ حَرْفُ الْمَدِّ ၏နောက်တွင် هَـمْزَةٌ သည် စာလုံးတစ်ခုတည်းတွင် တွဲလျှက်ကျရောက်ပါက مَـدٌّ مُتَّصِلٌ ဟုခေါ်ပါသည်။ အဆိုပါ مَـدٌّ အား حَرَكَةٌ (၄)ခု (သို့မဟုတ်) (၅)ခု ဆွဲ၍ဖတ်ရမည်။

ဥပမာ- اَلْمَلآئِكَةُ ـ السَّرآ ئِرُ ـ هَنِيٓئًا ـ يَشَـآءُ ـ السُّفَهَآءُ

قُرُوْٓءٍ ـ بِالسُّوٓءِ ـ النَّسِىٓءُ ـ ـ يُضِيٓءُ

(၃) مَـدٌّ مُنْـفَـصِـلٌ ဟူသည်မှာ حَـرْفُ الْـمَـدِّ သည် စာလုံးတစ်ခုတွင် ဖြစ်ပြီး هَــمْـزَةٌ သည် နောက်မှလာသော အခြားစာလုံးတစ်ခု၏ အစအက္ခရာအဖြစ် လာရှိသောပုံစံကို ခေါ်ဆိုပါသည်။ အဆိုပါ مَــدٌّ အား قَـصْـرٌ ဖတ်သော ပညာရှင်များက حَـرَكَةٌ (၂)ခုဖတ်ကြသည်။ ထို့အတူ تَـوَسُّـطٌ ဖတ်သော

---

(١) وحـكم هذا المد ـ أنه يمد وجوبًا بمقدار ألفٍ ، والأَلِفُ : حركتان، لايزادعليهما ولاينقص عـنهـما.قال العلماء: والحركة بمقدار قبض الإصبع أو بسطه بحالٍ وسَطٍ بين الإسراع والتأنى. (أحكام قراءة القرآن الكريم ص ٢١١.)

ပညာရှင်များက حَـرَكَـةٌ (၃)ခု (သို့မဟုတ်) (၄)ခု ဖတ်ကြသည်။ ဥပမာ-

بِـمَآأُنْـزِلَ ـ فَلَـمَّآ أَضَاءَتْ ـ قُـوْلُـوْٓا آمَنَّابِاللّٰهِ ـ قُـوْٓا أَنْـفُسَكُمْ ـ فِىٓ أُمِّهَا رَبِّىٓ أَعْلَمُ ـ يٰٓأَيُّـهَا ـ هٰٓـأَنْـتُمْ ـ وَلَـهٗٓ أَسْـلَـمَ ـ وَأَمْـرُهٗٓ إِلى اللّٰهِ ـ يُـؤَدِّهٖٓ إِلَـيْكَ بِهٖٓ إِلَّآ أَنْ يُحَاطَ بِكُمْ.

(၄) صِـلَـةٌ ဖြစ်သည်။ ယင်း صِـلَـةٌ ကိုနားလည်နိုင်ရန် ဦးစွာပထမ ဥပမာကို လေ့လာဖတ်ရှုတ်မှတ်သားကုန်။

ဥပမာ (၁) إِنَّـهُ ကို إِنَّـهُوْ အသံဖြင့်ဖတ်ပုံ။

ဥပမာ (၂) بِـهِ ကို بِـهِىْ အသံဖြင့်ဖတ်ပုံ။

ဥပမာ (၃) عِـنْـدَهُوْ إِلَّا ကို عِـنْـدَهُ إِلَّا بِـإِذْنِهٖ အသံဖြင့်ဖတ်ပုံ။

အထက်ပါဥပမာများကို လေ့လာခြင်းအားဖြင့် အကြမ်းဖျင်းပုံစံ(၂)မျိုး တွေ့ရမည်။ တစ်မျိုးမှာ ضَـــمَّـةٌ ပါသော هــ ကို و နှင့် ပေါင်းဖတ်ပုံ၊ အခြား တစ်မျိုးမှာ كَـسْـرَةٌ ပါသော هـ ကို ى နှင့် ပေါင်းဖတ်ပုံတို့ ဖြစ်ပါသည်။

အဆိုပါပုံစံမျိုးတို့ကို صِـلَـةٌ (သို့မဟုတ်) مَـدُّ الصِّـلَـةِ ဟု ခေါ်ပါသည်။

مَـدُّ الصِّـلَـةِ (၂)မျိုးရှိသည်။ (၁) صِـلَـةٌ قَـصِـيْـرَةٌ (၂) صِـلَـةٌ طَوِيْـلَـةٌ တို့ဖြစ်သည်။

(၁) صِـلَـةٌ قَـصِـيْـرَةٌ ဟူသည်မှာ လွန်ခဲ့သောဥပမာ (၁)နှင့် (၂)တွင် တင်ပြခဲ့သောပုံစံမျိုးကို ခေါ်သည်။ အကြောင်းမှာ ضَـمَّـةٌ ပါသော هـ ကို و နှင့် ပေါင်းသည့်ပုံစံ၌ ထို့အတူ كَسْـــرَةٌ ပါသော هــ ကို ى နှင့် ပေါင်းသည့်ပုံစံများ တွင် ယင်း هـ ၏နောက်မှ အမြဲတည်ရှိနေသော هَـــمْـزَةٌ တစ်ခုခု မလာရှိသည့် အတွက်ကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။ အဆိုပါ صِـلَـةٌ قَـصِـيْـرَةٌ ကို طَـبِـيْـعِـىٌّ ကဲ့သို့ حَـرَكَـةٌ (၂)ခု ဆွဲ၍ ဖတ်ရမည်။

(၂) صِلَةٌ طَوِيْلَةٌ ဟူသည်မှာ ضَمَّةٌ ပါသော هـ ကို و နှင့်ပေါင်းသည့်ပုံစံ၌ ထို့အတူ كَسْرَةٌ ပါသော هـ ကို ى နှင့်ပေါင်းသည့်ပုံစံများတွင် ယင်း هـ ၏နောက်မှ အမြဲတည်ရှိနေသော هَمْزَةٌ တစ်ခုခု လာရှိသောပုံစံမျိုးကိုခေါ်ပါသည်။ ဥပမာ عِنْدَهُ إِلَّا ကို عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ အသံဖြင့်ဖတ်ပုံ -

يُؤَدِّهِ إِلَيْكَ - وَأَمْرُهُ إِلَى اللّٰهِ - وَلَهُ أَسْلَمَ - بِهِ إِلَّا أَنْ يُحَاطَ بِكُمْ

စသည့်ပုံစံမျိုးတို့ဖြစ်သည်။

مَدٌّ مُنْفَصِلٌ သည် (အသံကိုအကြောင်းပြု၍) صِلَةٌ طَوِيْلَةٌ နှင့်ဥပဒေအပိုင်းမှာ တူညီနေသည့်အတွက် ၎င်းကိုလည်း مَدٌّ مُنْفَصِلٌ ကဲ့သို့ဆွဲ၍ ဖတ်ရမည်။ သို့ပါ၍ صِلَةٌ طَوِيْلَةٌ ၏ ဥပမာများတွင် مَدٌّ مُنْفَصِلٌ ၏ ဥပမာများကိုလည်း တွေ့ရပေလိမ့်မည်။

(၅) مَدُّ بَدَلٍ ဟူသည်မှာ حَرْفُ الْمَدِّ ၏အလျင် စာလုံးတစ်ခုတည်းတွင် هَمْزَةٌ လာရှိပြီး ယင်း حَرْفُ الْمَدِّ ၏နောက်တွင် هَمْزَةٌ (သို့မဟုတ်) سُكُوْنٌ မလာရှိသောပုံစံကို ခေါ်ပါသည်။ ဥပမာ- آمَنَ ، آمَنُوْا ، إِيْمَانًا ، أُوْتِيَ ، أُوْتُوْا ، حَرَكَةٌ - (၂)ခုဆွဲ၍ ဖတ်ရမည်။

(၆) مَدُّ فَرْقٍ ဟူသည်မှာ မေးခွန်းဝါကျ စတင်ပုံနှင့် ရိုးရိုးသတင်းပေးဝါကျစတင်ပုံတို့၏ အကြားတွင် ကွဲပြားခြားနားစေရန်အတွက် အသုံးပြုထားသော مَدٌّ ကို ခေါ်သည်။ အဆိုပါ مَدٌّ သည် နေရာ(၆)ခုတွင်လာရှိသည်။

ဥပမာ- آلذَّكَرَيْنِ (سُوْرَةُ الأنعام : الآية ١٤٣/١٤٤) တွင် (၂)နေရာ

ဥပမာ - آللّٰهُ (سورةُ يُوْنُسَ :الآية ٥٩ ، وَالنَّمْلِ : الآية ٥٩) တွင်(၂)နေရာ

ဥပမာ- آلْآنَ (سورةُ يُوْنُسَ : الآية ٥١ ، ٩١)တွင် (၂)နေရာမှာ လာရှိပါသည်။

ဖော်ပြပါ မျှားအား حَـرَكَـةٌ (၆)ခုဆွဲ၍ ဖတ်ရမည်။

(၇) حَـرْفُ اللّيْـنِ (١) (သို့မဟုတ်) حَـرْفُ الْمَـدِّ ဟူသည်မှာ مَـدٌّ عَارِضٌ (၇) တစ်ခုခုတို့၏နောက်တွင် وَقْـــــفٌ (ခေါ်) ရပ်နားသည့်အတွက်ကြောင့် سُـكُـوْنٌ ပေါ်ပေါက်ကြုံကြိုက်လာပါက مَـدٌّعَارِضٌ ဖြစ်လေသည်။

ဥပမာ - مَتَابُ - اَلصَّيْفُ - مِنْ خَوْفُ - نَسْتَعِيْنُ - အဆိုပါ مَـدٌّ အား حَـرَكَـةٌ (၆)ခု (၅)ခု (၄)ခုမှ (၂)ခုအထိဆွဲ၍ဖတ်ရမည်။

(၈) حَـرْفُ اللّيْـنِ (သို့မဟုတ်) حَـرْفُ المَـدِّ ဟူသည်မှာ مَـدٌّ لاَزِمٌ (၈) တစ်ခုခု၏နောက်တွင် (ဆက်ဖတ်သည့်အခါ၌ဖြစ်စေ (သို့မဟုတ်) ရပ်နားသည့်အခါ၌ဖြစ်စေ) အမြဲတည်ရှိနေသောမူလ سُـــكُـــوْنٌ လာရှိပါက مَـــدٌّ لاَزِمٌ ဖြစ်လေသည်။ ဥပမာ - أَتُحَاجُّوْنِّى - طٰسٓمٓ .

مَـدٌّلاَزِمٌ (၄)မျိုးရှိသည်။ (၁) كَلِمِىٌّ مُثَقَّـلٌ (၂) كَلِمِىٌّ مُخَفَّفٌ (၃) حَـرْفِىٌّ مُثَقَّـلٌ (၄) حَـرْفِىٌّ مُخَفَّفٌ တို့ဖြစ်သည်။

(၁) كَلِـمِـىٌّ مُـثَـقَّـلٌ (၁) ဟူသည်မှာ حَـرْفُ مَـدٍّ နှင့်တကွ (အမြဲတည်ရှိနေသော မူလ سُـكُـوْنٌ)သည် စာလုံးတစ်ခုတည်းတွင် ဆုံစည်းပြီး သကုန် ပါသော အက္ခရာ၏နောက်တွင် လာရှိသောအက္ခရာဖြင့် إِدْغَـامٌ ဖြစ်သောပုံစံကို ခေါ်ပါသည်။ ဥပမာ- اَلطَّآمَّـةُ - اَلصَّآخَّـةُ - دَآبَّـةُ - أَتُحَآجُّوْنِّىْ ဖော်ပြပါ مَـدٌّ ကို حَـرَكَـةٌ (၆)ခုဆွဲ၍ ဖတ်ရမည်။

---

(١) حُرُوْفُ اللّيْـنِ ဆိုသည်မှာ ىُ အလျှင် ـَـ فَتْحَـةٌ ရှိပုံနှင့် وْ အလျှင် ـَـ فَتْحَـةٌ ရှိပုံတို့ကို ဟုခေါ်ပါသည်။ ဥပမာ- صَيْفٌ - خَوْفٌ ဤသည်ကို مدّ اللين العارضُ ဟုလည်းခေါ်ကြသည်။

၂။ كَلِمِيٌّ مُخَفَّفٌ ဟူသည်မှာ حَرْفُ المَدِّ နှင့်တကွ (အမြဲတည်ရှိနေသော မူလ سُكُوْنٌ) သည် စာလုံးတစ်ခုတည်းတွင် ဆုံစည်းပြီး သကွန် ပါသောအက္ခရာ၏နောက်တွင် လာရှိသော အက္ခရာဖြင့် إِدْغَامٌ မဖြစ်သောပုံစံကို ခေါ်သည်။ ဥပမာ - آلاَنَ ဖော်ပြပါ مَدٌّ ကို حَرَكَةٌ (၆)ခု ဆွဲ၍ ဖတ်ရမည်။

(၃) حَرْفِيٌّ مُثَقَّلٌ ဟူသည်မှာ حَرْفُ الْمَدِّ နှင့်တကွ (အမြဲတည်ရှိနေသော မူလ سُكُوْنٌ) သည် အက္ခရာတစ်ခုတည်းတွင် ဤသို့ဆုံစည်းမည်။ ယင်းအက္ခရာအား تَهَجِّىْ (ခေါ်)''ဗျည်းအက္ခရာ ဖတ်နည်းအတိုင်း'' ဖတ်ရွတ်သည့်အခါ အက္ခရာ သုံးလုံးပုံပေါ်ပေါက်လာပြီး အလယ်အက္ခရာသည် مَدٌّ ဖြစ်လျက် ၎င်းသုံးလုံးပုံရှိသည့်ပုံစံ၏ နောက်ဆုံးအက္ခရာသည် မိမိနောက်တွင် လာရှိသော အက္ခရာတွင် إِدْغَامٌ ဖြစ်မှုလည်း ကြုံကြိုက်လာသောပုံစံကို ခေါ်ဆိုပါသည်။ ဥပမာ- الٓمٓ - لٓ ၌ (لاَمْ) ၎င်းနောက် طٰسٓمٓ ၌ سٓ (سِيْنْ) ကို ဆိုလိုခြင်းဖြစ်သည်။

(၄) حَرْفِيٌّ مُخَفَّفٌ ဟူသည်မှာ حَرْفُ المَدِّ နှင့်တကွ (အမြဲတည်ရှိနေသော မူလ(سُكُوْنٌ)သည် အက္ခရာတစ်ခုတည်းတွင် ဤသို့ ဆုံစည်းမည်။ ယင်းအက္ခရာအား تَهَجِّىْ (ခေါ်) ''ဗျည်းအက္ခရာဖတ်နည်း အတိုင်း'' ဖတ်ရွတ်သည့်အခါ အက္ခရာသုံးလုံးပုံ ပေါ်ပေါက်လာပြီး အလယ်အက္ခရာသည် مَدٌّ ဖြစ်လျက် ၎င်းသုံးလုံးပုံရှိသည့်ပုံစံ၏ နောက်ဆုံး အက္ခရာသည် မိမိနောက်တွင်လာရှိသောအက္ခရာတွင် إِدْغَامٌ ဖြစ်မှု မကြုံကြိုက်သောပုံစံကို

ခေါ်ဆိုပါသည်။

ဥပမာ- (صَادْ) صٓ - (سِيْنْ) يٰسٓ - (نُوْن) نٓ -ဥပမာ

الـمدّ اللازم الحرفى (၂)မျိုးလုံးသည် စူရာများ၏ အစတွင်သာ လာလေ့ရှိပါသည်။ ယင်း مَـدُّ ၏အက္ခရာများမှာ (၈)လုံးရှိပါသည်။ အဆိုပါ အက္ခရာများကို ပညာရှင်များက ဤသို့ စုစည်းထားကြသည်။ (سَنَقُصُّ عِلْمَكَ)

السين ـ النّون ـ القاف ـ الصاد ـ العين ـ اللام ـ الميم ـ الكاف

السين ၏ ဥပမာ - أَوّلُ الشُّعَرَاء والقصص (طٰسٓمٓ)، أوّل النمل (طٰسٓ)

أوّل الشورى (حمٓ عٓسٓقٓ)

النون ၏ ဥပမာ - فى سورة القلم (نٓ والقَلَم)

القاف ၏ ဥပမာ- سورةق (قٓ) ၏အဖွင့်နှင့် الشورى(عٓسٓقٓ) ၏အဖွင့်တွင်

الصاد ၏ ဥပမာ- سورة مريم ، سورةص ، سورة الأعراف တို့၏ အဖွင့်တွင်

الْعَيْنُ ၏ ဥပမာ- مريم နှင့် الشورى တို့၏အဖွင့်တွင်

اللّام ၏ ဥပမာ- يوسف ـ هود ـ يونس ـ الأعراف ـ آل عمران ـ البقرة

السجدة နှင့် لقمان ـ الروم ـ العنكبوت ـ الحجر ـ إبراهيم ـ الرعد

တို့၏ အဖွင့်များတွင် လာရှိပါသည်။

الميم ၏ ဥပမာ- القصص ـ الشعراء ـ الرعد ـ الأعراف ـ آل عمران ـ البقرة

السجدة ـ لقمان ـ الروم ـ العنكبوت တို့၏အဖွင့်များတွင် ထို့အတူ (الحواميم السبع) စူရာ (၇) အဖွင့်လာရှိထားသော سورة حٰمٓ ဖြင့်

တွင်ရှိသည်။

الكاف ၏ ဥပမာ -سورة مريم အား အစပြုသောအက္ခရာဖြစ်သည်။

مَـــدٌّ (၄)မျိုးလုံး၏ ပညတ်ချက်မှာ حَـــرَكَةٌ (၆)ခုရှိသော الـــمـــدّ الـــلازم မျိုးဆွဲဖတ်ရန် واجب တာဝန်ဖြစ်သည်။ သို့သော် (၂)နေရာတွင် مَـــدٌّ မပြုရပေ။ ယင်း(၂)နေရာမှာ (၁) اَلْيَاءُ - ဥပမာ آل عـمران ၏အစတွင် الٓمٓ ကို اللّٰهُ နှင့် ဆက်ဖတ်သည့်အခါ اَلِفْ لَآمْ مِّيْـــمَ اللّٰهُ ဟု ဖတ်ရမည်။ ယင်း يَـــــاءٌ နှင့် ပါတ်သက်၍ နည်းလမ်း(၂)ခုရှိပေသည်။

(၁) နည်းလမ်းမှာ مـدٌّ ကို (طول) ဖြင့်ဖတ်ခြင်း။

(၂) နည်းလမ်းမှာ قَـــصْـــرٌ ဖြင့်ဖတ်ခြင်းတို့ ဖြစ်လေသည်။ (၂)မျိုးစလုံး ဖတ်ပိုင်သည်။

(၂) الشورى ، سورة مريم အဖွင့်တွင် كٓهٰيٰعٓصٓ နှင့် حٰمٓ عٓسٓقٓ တို့တွင်ပါရှိနေသော (عَيْنٌ) ဖြစ်သည်။ ယင်း عَيْنٌ နှင့် ပါတ်သက်၍ أهلُ الأَدَاءِ ကျွမ်းကျင်သောပညာရှင်များအကြား အယူအဆကွဲပြားမှုရှိသည်။

(၁) အချို့က طُوْلٌ ဖတ်ရမည့်အက္ခရာအဖြစ် ဆုံးဖြတ်ခဲ့ကြသည်။

(၂) အချို့ကမူ تَوَسُّطٌ ကို ရွေးခဲ့ကြသည်။

(၃) အချို့ကမူ الحروف الصحيحة အဖြစ် သတ်မှတ်ခဲ့ကြပြီး قصر ဖတ်ရန်ဆုံးဖြတ်ခဲ့ကြသည်။ ကြည့်-(أحكام قراءة القرآن الكريم ص ٢٢٠ - ٢٢١)

မှတ်ချက်။ ။ عينُ مريم နှင့် عين الشورى တွင် قصر ဖတ်နိုင်သည်ဟူသည်မှာ ضعيف အထောက်အထားအားနည်းသော အဆိုဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် طول ဖတ်ခြင်းသာ အကောင်းဆုံး (أفضل وأولى) ဖြစ်သည်။ (ကြည့် - فوائد مكيه ص ٢٢)

သို့သော် عين الشورى နှင့် عين مريم တွင် ဖတ်ပိုင်ခွင့်ရှိသော အနေအထားသည် طول ، تـوسّـط နှင့် قَـصرٌ တို့ဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် အများ قرّاء (ကေရာအသ်ပညာရှင်များ)၏ရွေးချယ်ချက်သည် طول နှင့် توسّط သာဖြစ်သည်။(١)

အချုပ်မှတ်သားရန်

سُورةٌ များ၏အစများတွင် အက္ခရာတို့ဖြင့် အစပြုသောအက္ခရာများ၏ အရေအတွက်မှာ (၁၄)လုံးရှိပါသည်။ ၎င်းတို့ကို ပညာရှင်များက အောက်ပါအတိုင်း စုစည်းထားကြသည်။

(سَنَقُصُّ عِلْمَكَ ، حَيٌّ طَاهِرٌ) غير الألف (سَنَقُصُّ عِلْمَكَ ، حَيٌّ طَهُرَ)

(نَصُّ حَكِيْمٍ قَاطِعٌ لَهٗ سِرٌّ) နှင့် (صِلْهُ سُحَيْرًا مَنْ قَطَعَكَ)

ထို(၁၄)လုံး၏ ဖတ်နည်းမှာ (၄) မျိုးရှိပါသည်။

(၁) حَـــــرَكَةٌ (၆)ခုဆွဲ၍ဖတ်ရမည့် مَـــدٌّ لازمٌ ၏အမျိုး၊ ဤသည်ကို (سنقصّ علمك) ماعدا (عين) منها (သို့မဟုတ်) غير العين (كَـمْ عَسَلٍ نَقَصَ) ဟု စုစည်းထားကြသည်။ အထက်ပါအမျိုးတွင် ع မပါဝင်ပါ။

(၂) إِشْبَاعٌ ، تَـوَسُّطٌ နှင့် قَصْرٌ တို့ဖတ်ပိုင်ခွင့်ရှိသော အမျိုးဖြစ်သည်။ ထိုအက္ခရာသည် عين الشورى နှင့် عين مريم ဖြစ်သည်။

---

(١) وقد اختلف أهل الأداء فى إشباعها وتوسّطها وقصرها، فمنهم من أجراها مجرى حرف المد فأشبع مدّها لا لتقاء الساكنين، قال فى (النشر) وهذان الوجهان هما المختاران لجميع القرّاء . (أحكام قراءة القرآن الكريم ٢٢١) وفضّل العلماءُ الاشباعَ ، ووجه تفضيله على غيره أنه قياس مذهب أهل الأداء فى الفصل بين الساكنين ، وأن فيه مجانسة لماجاوره من المدوهو (صاد) فى أوّل مريم و (سين) فى أول الشورى. (المرجع السابق ص ٢٢٢).ومايجوز فيه الوجهان وهو العين فقط والطول أخص (مفتاح التجويد للمتعلم المستفيد ص ٨٣). معنى مايجوزفيه الوجهان:مايُختارفيه الوجهان(المؤلّف)

(၃) مَـدٌّ طبـيعىٌّ ဖတ်ရမည့်အမျိုးဖြစ်သည်။ ယင်းအက္ခရာတို့ကို (حَىٌّ طَـهُـرَ)တွင် စုစည်းထားသည်။

(၄) လုံးဝ مَدٌّ မပြုရသောအမျိုးဖြစ်သည်။ ယင်းအက္ခရာသည် أَلِفٌ ဖြစ်သည်။(၁)

باب اللَّحْنِ

"နည်းစနစ်မှန်မှ သွေဖည်ခြင်းအကြောင်း"

အရဗီစကား၌ اللَّـحْنُ ၏အဓိပ္ပါယ်သည် များစွာရှိသည်။ သို့သော် ဤနေရာတွင် ဆိုလိုသည့်အဓိကအဓိပ္ပါယ်မှာ الميل عن الجادّة فى القر اءةِ ، والانحراف عن الصواب فيها ဖတ်ရွတ်ရာ၌ အလယ်အလတ်လမ်းစဉ် နည်းစနစ်မှန်မှ သွေဖည်တိမ်းစောင်းခြင်းကို ခေါ်ဆိုသည်။ اللَّحْنُ နှစ်မျိုးရှိသည်။

(၁) اللَّحْنُ الجَلِىُّ (၂) اللَّحْنُ الخَفِىُّ

(၁) اللَّحْنُ الجَلِىُّ ဟူသည်မှာ စာလုံးများတွင်သဒ္ဒါ၊ၝင်းစာပေဆိုင်ရာ ဥပဒေများ ပျက်ပြားခြင်းနှင့် ဖတ်ရွတ်မှု စံထားနည်းများ ပျက်ပြားခြင်းကို ခေါ်ဆိုပါသည်။

---

(١)ووجه مدّ الراء مدًّاطبيعيًا هو كون هجائها على حرفين فقط، ولم يقع بعد حرف المدّ سكونٌ لازم،(أحكام قراءة القرآن الكريم ص ٢٢٣)

والحاصل أن مجموع الحروف فى أوائل السور أربعة عَشَرَحرفًا، وهى على أربعة أقسامٍ.

١ــ القسم الأوّل منها: يمد مداً لازمًا بمقدار ستّ حركات، وهو حروف (سنقصّ علمك) ماعدا (عين) منها.

٢ـ القسم الثانى : يجوزفيه الإشباعُ والتوسّط والقصر وهو (عين) فاتحتي مريم والشورى.

٣ـ القسم الثالث : يمد مدًّا طبيعيا وهو حروف (حَيٌّ طَهُرَ)

٤ـ والقسم الرّابع لايمد أصلاً وهو ألفٌ ، لأنّ وضعها على ثلاثة أحرف ليس وَسَطُهَا حرفَ مدٍّ ساكنًا.

ဤကဲ့သို့ ပျက်ပြားခြင်းသည် နှစ်မျိုးရှိသည်။

(၁) بِـــنْيَةُ الْــكَــلِـمَةِ (ခေါ်)စာလုံးရုပ်သဏ္ဍာန်တွင် ဖွဲ့စည်းထားသော အက္ခရာများအား ဖတ်ရွတ်သူက ပြောင်းလဲပစ်ခြင်း၊ဥပမာ- ط ကို ض နှင့် ذ ကို ز နှင့် ث ကို س နှင့် စသဖြင့် ဤနည်းတူပြောင်းလဲမှုများကိုဆိုသည်။

(၂) حَـرَكَـاتُ الْـكَلِمَةِ စာလုံးတွင်ရှိသော သရများကို ပြောင်းလဲခြင်း၊ စ၊လယ်၊ဆုံး မည်သည့်သရကိုမဆို ပြောင်းသည်ဖြစ်စေ၊ فَتْـحَةٌ ကို كَسْـرَةٌ နှင့် ပြောင်းမည်၊ (သို့) حَرَكَةٌ ضَمَّةٌ ကို فَتْحَةٌ နှင့်ပြောင်းမည်၊ (သို့) حَرَكَةٌ (၃)ခုအနက်မှ တစ်ခုခုအား سُـكُوْنٌ နှင့်ပြောင်းမည်၊ စသဖြင့် ဤနည်းတူ ပြုလုပ်ခြင်းများသည် စာလုံးတွင်ရှိသော သရများကိုပြောင်းလဲခြင်းတွင် အကျုံးဝင်ပေသည်။ အဆိုပါ ပုံစံ (၁)နှင့်(၂)တွင်ဖော်ပြခဲ့သော အမှားကျူးလွန်မှုမျိုးတို့ကြောင့် အဓိပ္ပါယ်ပြောင်းသည်ဖြစ်စေ၊ မပြောင်းသည်ဖြစ်စေ ဤအမှားကိုကျူးလွန်ခြင်းသည် အကယ်၍ အတလိ ကျူးလွန်ခြင်းဖြစ်ခဲ့ပါမူ အစ္စလာမ့်ပညာရှင်အားလုံးက တညီတညွတ်တည်း (حَـــرَامٌ) ဟရာမ် ဖြစ်သည်ဟု ဆုံးဖြတ်ကြသည်။ ထို့အတူ ဤသို့ကျူးလွန်သူအား အရေးယူရမည်ဟုလည်း ဆုံးဖြတ်ကြသည်။ အကယ်၍ မေ့လျော့၍ဖြစ်စေ၊ (သို့) မသိ နားမလည်၍ဖြစ်စေ ကျူးလွန်မိပါက (حَرَامٌ) ဟရာမ်မဖြစ်ပေ။

အဓိပ္ပါယ်ပြောင်းသွားစေသော لَحْنٌ جَلِيٌّ ၏ ဥပမာ-

﴿لَعَلِّيْ أَعْمَلُ صَالِحًا فِيْمَا تَرَكْتُ﴾ المؤمنين (١٠٠) ကို تَرَكْتَ ဟုဖတ်ခြင်း။

အဓိပ္ပါယ်မပြောင်းသော لَحْنٌ جَلِيٌّ ၏ ဥပမာ-

﴿إن اللّهَ على كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ﴾ البقرة (٢٠) ကို إِنَّ اللّٰهُ ဟုဖတ်ခြင်း။

ဤမှားယွင်းမှုမျိုးကို لَـحْـنٌ جَـلِـيٌّ ဟု အမည်မှည့်ခေါ်ရခြင်းမှာ- قُـرَّاءُ

သဂျ်ဝီးဒ်ပညာရှင်များသာမက လူသာမန်တို့ထံတွင်ပင် အဆိုပါမှားယွင်းမှုသည် မကွယ်ဝှက်ဘဲ ပေါ်လွင်ထင်ရှားနေခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်။

اللَّحْنُ الجَلِيُّ ပုံစံ(၇)မျိုးရှိပါသည်။

(၁) အက္ခရာတစ်ခုအား အခြားအက္ခရာဖြင့် ပြောင်းခြင်း၊ (၂) حَـــرَكَةٌ ပါသော အက္ခရာအား سُكُوْنٌ ဖြင့်ဖတ်ခြင်း၊ (၃) سُكُوْنٌ ပါသောအက္ခရာအား حَرَكَةٌ ဖြင့် ဖတ်ခြင်း၊ (၄) حَرْفُ مَدٍّ အား حَرَكَةٌ (၅) حَرْفُ مَدٍّ ဖြစ်လာရအောင်ဆွဲဖတ်ခြင်း၊ များကို ဖြုတ်ဖတ်ခြင်း၊ (၆) تَشْدِيْدٌ ပါသောအက္ခရာမှ تَشْدِيْدٌ ကို ဖြုတ်ဖတ်ခြင်း၊ (၇) تَشْدِيْدٌ မပါသောအက္ခရာအား تَشْدِيْدٌ ဖြင့်ဖတ်ခြင်းတို့ဖြစ်ပါသည်။(١)

(၂) الـلَّـحْـنُ الـخَفِيُّ ဟူသည်မှာ (عـلـم التـجـويد)(ခေါ်) သဂျ်ဝီးဒ်ပညာ၏ ဥပဒေများကို ချိုးဖောက်ခြင်းဖြင့် စာလုံးများတွင် ပေါ်ပေါက်လာသော အမှားအယွင်း ကိုခေါ်သည်။ သို့သော် ဤသို့မှားယွင်းမှုတွင် အဓိပ္ပါယ်၊ သဒ္ဒါနှင့် စာပေအသုံး အနှုန်းများ ပျက်ပြားမှုမရှိပေ။ ဥပမာ - إِدْغَـــامٌ (သို့မဟုတ်) إِخْــفَــاءٌ တာဝန် ရှိသည်ကို إِظْهَــارٌ ပြုလုပ်ခြင်း၊ تَـفْـخِيْـمٌ တာဝန်ရှိသည်ကို تَــرْقِيْقٌ ပြုလုပ်ခြင်း၊ (သို့မဟုတ်) ယင်းနှင့်ဆန့်ကျင်ဘက် လုပ်ခြင်း၊ مَـدٌّ ကို قَـصْـرٌ ၊ قَصْـرٌ မَـدٌّ ကို အဖြစ် ဆန့်ကျင်ဘက်လုပ်ခြင်း၊ စာလုံးတစ်လုံး၏ နောက်ဆုံးအက္ခရာတွင် ရပ်နားရာ၌ الـــوَقْفُ بَــالـــرَّوْمِ ပြုလုပ်သည်ဟူ၍လည်း မရှိဘဲ حَـــرَكَةٌ အပြည့်နှင့်ရပ်ခြင်း စသည့်နည်းတူ မှားယွင်းမှုများကို ဆိုလိုသည်။ ဤသို့ မှားယွင်းမှုနှင့်ပတ်သက်၍

---

(١)صـورِاللَّحْنِ الجَلِيِّ سبعة ، وهي:(١)إِبْدَالُ حَرْفٍ بِحَرْفٍ (٢)إِسْكَانُ الْمُتَحَرِّكِ (٣)تَحْرِيْكُ السَّـاكِـنِ (٤) إِشْبَـاعُ الحَرَكَةِ بِحَيْثُ يَتَوَلَّدُ مِنْهَاحَرْفُ مَدٍّ (٥) حَذْفُ أَحْرُ فِ المَدِّ (٦)تَخْفِيْفُ المُشَدَّدِ (٧)تَشْدِيْدُ المُخَفَّف. (أحكام قراءة القرآن الكريم ص ٣٥)

(شَرِيْعَةٌإِسْلاَمِيَّةٌ) ရှရီအသ်တရားတော်လာ အမိန့်ကို ---

عـلـى بـن سـلـطان محمدالقاری (ခေါ်) မွလ္လာအလီကာရီသခင်က အရေးယူ ခံရရန် စိုးရိမ်ရသည့် မှားယွင်းမှုမျိုးဖြစ်သည်ဟု ဆိုသည်။

مُحَمَّدُ بْنُ بِيْرْعَلِيِّ (ခေါ်)အလ္လာမာဗစ်ရ်ကေ့လီသခင်က ဆိုသည်မှာ لَحْنٌ خَفِىٌّ မျိုးမှားယွင်းမှုကြောင့် အဓိပ္ပါယ်နှင့် စာလုံးပျက်ပြားမသွားသော်လည်း ကုရ်အာန်၏အလှ အပနှင့် တင့်တယ်မှု ဂုဏ်ဒြပ်ပျက်ပြား ပပျောက်စေသည့်အတွက် (حَرَامٌ) ဟရာမ် ဖြစ်လေသည်ဟု ဆိုသည်။ (أحكام قراءة القرآن الكريم ـ ص ٣٦)

اَلاِسْـتِـعَاذَةُ وَالْـبَـسْـمَـلَـةُ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ နှင့် أَعُوْذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطٰنِ الرَّجِيْمِ

ဖတ်ခြင်းအကြောင်း

ကုရ်အာန်ကျမ်းမြတ်မဖတ်မီ أَعُـــــوْذُ ဖတ်ရန် တာဝန်ရှိသည်။ အကြောင်းမှာ အလ္လာဟ်အရှင်မြတ်ဘက်တော်မှ ဤသို့ အမိန့်တော်လာရှိသည့်အတွက်ကြောင့် ဖြစ်သည်။ ﴿فَإِذَاقَرَأْتَ الْـقُرْآنَ فَاسْتَعِذْبِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطٰنِ الرَّجِيْمِ﴾ النحل ٩٨. အသင် ကုရ်အာန်ကျမ်းတော်မြတ်ဖတ်မည်ဆိုပါက နှင်ထုတ်ခြင်းခံရသော ရှိုင်သွာန်မိစ္ဆာမှ အလ္လာဟ်အရှင်မြတ်ထံ ခိုလှုံမှုတောင်းခံကုန်။ သို့သော် အဆိုပါတာဝန်ရှိမှုသည် (مُسْتَحَبٌّ) အဆင့်လော (وَاجِبٌ) အဆင့်လောဟူသည်မှာ ပညာရှင်များထံတွင် အဆိုကွဲပြားမှုများ ရှိလေသည်။ အချို့ပညာရှင်များက အထက်ပါကွဲပြားမှုသည်

အထူးသဖြင့် ''ဆွလားသ်''ဝတ်ပြုမှုနှင့်သာ သက်ဆိုင်သည်ဟု မိန့်ဆိုခဲ့ကြသည်။ (၁)

ထို့ပြင်''ဆွလားသ်'' ဝတ်ပြုစဉ်မှအပ အခြားအခြေအနေများတွင် ကုရ်အာန် ဖတ်ရွတ်မည်ဆိုပါက أَعُوْذُ الخ ဖတ်ရန် سُنَّةٌ အဆင့် တာဝန်ဖြစ်လေသည်။

بِسْمِ اللّٰهِ الخ သူရဟ် အားလုံး၏အစတွင် سُوْرَةُ بَرَاءَةٍ မှအပ ကျန် သူရဟ် အားလုံး၏အစတွင် ဖတ်ရန် وَاجِبٌ တာဝန်ဖြစ်ကြောင်း ပညာရှင်များက တစ်ညီတစ်ညွတ်တည်း ဆုံးဖြတ်ထားကြသည်။

အကယ်၍ စတင်ဖတ်ရွတ်မှုသည် سُوْرَةٌ အတွင်းရှိ အာယသ်တော်တစ်ခုခုမှ ဖြစ်ပါမူ بِسْمِ اللّٰهِ ဖတ်ခြင်းသည် မိမိရွေးချယ်မှုအပေါ် မူတည်သည်။ သို့သော် ဖတ်ရွတ်ခြင်းက ပို၍မြတ်သည်။ ဤပုံစံ၌ အောက်ပါနည်းအတိုင်း ကျင့်သုံးရန် အရေးကြီးပေသည်။

سُوْرَةٌ နှင့် بِسْمِ اللّٰهِ الخ ၊ أَعُوْذُ الخ ဟူသည်မှာ قَطْعُ الْجَمِيْعِ (၁) အတွင်းမှ အစပြုမည့် အာယသ်တော်တို့ကို တစ်ခုချင်းခွဲ၍ ဖတ်ခြင်းအား ခေါ်ဆိုသည်။

(၂) بِسْمِ اللّٰهِ နှင့် أَعُوْذُ ဟူသည်မှာ وَصْلُ الأَوَّلِ بِالثَانِى وَقَطْعُ الثَالِثِ တွဲဖတ်၍ ရပ်နားပြီး سُوْرَةٌ အတွင်းရှိ စတင်မည့်အာယသ်တော်ကို သီးသန့်ခွဲ၍ဖတ်ခြင်းကိုခေါ်ဆိုပါသည်။ (၂)

(١) هى مستحبة عندالأكثر، وقيل واجبة ، وقال النويرى والعطاء لظاهرالآية، وقال بعضهم موضع الخلاف إنّما هو فى الصلاةخاصّة، أمّافى غيرها فسنّةٌ قطعًا، وعلى الأوّل هى سنةُعينٍ لاسنّة كفاية. فيض العزيزالمعروف بمفتاح التجويد ص٤ . للشيخ المفتى القارى سعيد أحمد(نوّرالله مرقده) المفتى الأكبرلجامعة مظاهرالعلوم بسهارنفور.

(٢) فقد قال البنّا في ((إتحاف فضلاء البشر)) ١: ٣٦٢: ((لايجوز وصل البسملة بجزء من أجزاء السورة،لامع الوقف ولاوصله بمابعده،إذالقراءة سنة متبعة، وليس أجزاء السورة محلا للبسملة عند أحد..)) انتهى.يعنى:أنه لايجوز عند الابتداء بوسط السورة إلاوجهان: (الأول) قطع الجميع. (الثانى) وصل الاستعاذة بالبسملة مع الوقف عليها،ثم الابتداء برأس الآية.تعليق محمد طلحة بلال مَنْيَارعلى أحكام قراءة القرآن الكريم ص ٣٣٤.

حُكْمُ مَا بَيْنَ السُّوْرَتَيْنِ

سُوْرَةٌ နှစ်ခုအကြား ဖတ်ရွတ်မှုဆိုင်ရာ ပညတ်ချက်

ဖတ်ရွတ်သူသည် سُوْرَةٌ တစ်ခု ပြီးဆုံးပြီး နောက်တွင်လာရှိသော سُوْرَةٌ တစ်ခုကို ဆက်ဖတ်မည်ဆိုပါက အောက်ပါနည်းများအနက်မှ သုံးမျိုး ဖတ်ပိုင်ခွင့် ရှိသည်။

(၁) فَصْلُ الْكُلِّ ဟူသည်မှာ ပြီးခဲ့သော سُوْرَةٌ ၏အဆုံးတွင် ရပ်နားပြီး بِسْمِ اللهِ ဖတ်၍ ရပ်နားကာ ဒုတိယ سُوْرَةٌ အား စတင်ဖတ်သည့်ပုံစံကို ခေါ်ဆိုပါသည်။

(၂) وَصْلُ الْكُلِّ ဟူသည်မှာ ပြီးခဲ့သော سُوْرَةٌ ၏အဆုံးကို بِسْمِ اللهِ ၏အစနှင့် ဆက်၍ဖတ်လျက် ယင်း بِسْمِ اللهِ ၏အဆုံးအား လာမည့် سُوْرَةٌ ၏အစနှင့် ဆက်၍ ဖတ်ပုံကို ခေါ်ဆိုပါသည်။

(၃) فَصْلُ الأَوَّلِ وَوَصْلُ الثَّانِى ဟူသည်မှာ ပြီးခဲ့သော سُوْرَةٌ အဆုံးတွင် ရပ်နားပြီး بِسْمِ اللهِ အား လာမည့် سُوْرَةٌ ၏အစနှင့် တွဲ၍ဖတ်ခြင်းကို ခေါ်ဆိုပါသည်။

(၄) وَصْلُ الأَوَّلِ وَفَصْلُ الثَّانِى ဟူသည်မှာ ပြီးခဲ့သော سُوْرَةٌ ၏အဆုံးကို بِسْمِ اللهِ နှင့်တွဲဖတ်ပြီး လာမည့် سُوْرَةٌ အား ခွဲဖတ်ပုံကို ခေါ်ဆိုပါသည်။ ဤပုံစံသည် ဖတ်ပိုင်ခွင့်မရှိသော ပုံစံဖြစ်သည်။ အကြောင်းမှာမူ بِسْمِ اللهِ သည် ပြီးခဲ့သော سُوْرَةٌ ၏နောက်ဆုံးအာယသ်တော်ပုံစံမျိုးနဲ့ တူဆင်နေသည့်အတွက်ကြောင့်ဖြစ်သည်။ အမှန်မှာ بِسْمِ اللهِ သည် سُوْرَةٌ များ၏အဆုံးသတ်ရာ ဝါကျအဖြစ် သတ်မှတ်ထားသည်မဟုတ်ဘဲ سُوْرَةٌ များ မစမီ ပဏာမလာ ဝါကျအဖြစ် သတ်မှတ်ထားသည့်အတွက်ကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။(١)

---

(١) أمـاالوجه الرابع ـ الذي يجيزه العَقْلُ وهو وَصْلُ آخِرِ السورة بالبسملة مع الوقف عليها، فهو ممتنع اتفاقًا، لأن البسملة إنما جعلت لأوائل السورلالأواخرها.أحكام قراءة القرآن الكريم ص ٣٣٥.

မှတ်ချက် – အဆိုပါ ဖတ်ပိုင်ခွင့်ရှိသော ပုံစံ(၃)မျိုးတွင် လာမည့် سُـوْرَةُ နေရာ၌ မဖြစ်စေရ။ အကယ်၍ سُوْرَةُ بَرَاءَةٍ ဖြစ်နေပါမူ အောက်ပါပုံစံ(၃)မျိုး سُوْرَةُ بَرَاءَةٍ ဖြင့်သာ ဖတ်ပိုင်ခွင့်ရှိသည်။ (၁) الْـقَـطْـعُ (သို့မဟုတ်) الـوَقْفُ ဆိုလိုသည်မှာ سُـوْرَةُ الأنْفال အဆုံးတွင် အသက်ရှူမှုနှင့်တကွ ရပ်နားပြီး سُـوْرَةُ بَرَاءَةٍ အား بِسْمِ اللّٰه မဖတ်ဘဲ အစပြုပုံ။

(၂) السّكت – سُـوْرَةُ الأنْفالِ အဆုံးတွင် အသက်မရှူဘဲ ရပ်နားလျက် سُوْرَةُ بَرَاءَةٍ အား بِسْمِ اللّٰه မဖတ်ဘဲ အစပြုပုံ။

(၃) سُوْرَةُ الأنْفَالِ အဆုံးအား سُوْرَةُ بَرَاءَةٍ နှင့်ဆက်တွဲဖတ်ပုံ။(١)

بَابٌ فِي الْمُتَمَاثِلَيْنِ(٢) وَالْمُتَقَارِبَيْنِ وَالْمُتَجَانِسَيْنِ وَالْمُتَبَاعِدَيْنِ

الْـمُتَـمَـاثِلَانِ ဟူသည်မှာ ဇာတိတူအက္ခရာနှစ်ခု ဆုံစည်းပုံ သို့မဟုတ် အမည်တူ အက္ခရာနှစ်ခု ဆုံစည်းပုံကို اَلْـمُتَمَاثِلَانِ ဟုခေါ်သည်။ အေမာမ်ဂျအ်ဗရီ (رحمه الله) သခင်၏ ဖွင့်ဆိုချက်မှာ အကောင်းဆုံးနှင့် အပြည့်စုံဆုံးဖြစ်သည်။(٣)

---

(١)وأما إذاوصل أوَّلَ براءةٍ بآخرالأنفال فيجوز له ثلاثةُ أوجه . الأول : الوقفُ ، وقد يعبر عنه بالقطع ، وهـوالوقف على آخر الأنفال مع التنفس. الثانى: السكت ، وهوالوقف على آخر الأنفال من غير تنفس. الثالث: وصل آخر الأنفال بأوّل براءةٍ . وتكون هذه الأوجه الثلاثة بدون بسملة ، إذالم تثبت البسملة فى أول براءة بالإجماع كماتقدم . المصدرالسابق ص ٣٣٦.

(٢) هـو أن يتـفـق الـحـرفـان صـفة ومخرجًا.وحكمه: وجوب الإدغام إذا سكن أوّلهما وكان السـاكـن غيـر حـرف مـد، ويسمى إدغام مثلين صغيرًا، وإن تحركا وأدغما فيسمى إدغام مثلين كبيرا.مفتاح التجويد ص ٧٤.

(٣) فالأحسن والأجمع ماقاله الإمام الجعبري رحمه الله فى تعريف المتماثلين : ((هما الحرفان اللذان اتحدا ذاتًا، أو اندرجافي الاسم)).أحكام قراءة القرآن الكريم ص ١٢٤.

صِفَةٌ ငှ့် မခ္ရဂ်- مَخْرَجٌ-ကပ္ပိုမှာ ہوسၢ اَلْمُتَمَاثِلاَنِ ဟူသည်မှာ သင်္ဂြိုဟ်ပညာရှင်အများစုက

နှစ်မျိုးလုံးတူသော အက္ခရာနှစ်ခု ဆုံစည်းပုံကို ခေါ်ဆိုကြသည်။

(၁) ထိုသို့ ဆုံစည်းသည့်အခါ ပထမအက္ခရာသည် حَـرْفُ الْـــمَــدِّ အပြင်

ကျန်အက္ခရာဖြစ်ရမည်။ ယင်းအက္ခရာသည် مُتَــحَـرِّكَةٌ ဖြစ်ပြီး ဒုတိယ سَـــاكِـنَةٌ

ဖြစ်သော အက္ခရာတွင် إِدْغَامٌ ပြုလုပ်ရခြင်းကို إِدْغَــامُ مِثْـلَـيْــنِ صَــغِـيْـرًا ဟု

ခေါ်ဆိုသည်။

﴿ وَمَنْ يُـكْرِ هْـهُـنَّ ، يُدْرِكْكُمُ الْمَوْتُ ، وَقَدْ دَّخَلُوْا ، إِذْذَّهَبَ ﴾ - ဥပမာ

(၂) ထိုသို့ဆုံစည်းသည့်အခါ အက္ခရာနှစ်ခုလုံးသည် مُتَـــحَــــرِّكَةٌ ဖြစ်ကြပြီး

إِدْغَــــامُ ပြုလုပ်ရခြင်းကို إِدْغَــــامُ مِثْــلَيْـــنِ كَبِيْـــرًا ဟု ခေါ်ဆိုသည်။

အေမာမ်ဟဖ်ဆွ် (رحـــمـــــه الله) သခင်၏ "ကေရာအသ်"အရ အောက်ပါတို့သာ

ဥပမာဖြစ်နိုင်သည်။

﴿ فَنِعِمَّا هي ﴾الآية ٢٧١ سورة البقرة - ﴿ نِعِمَّا يَعِظُكُمْ ﴾الآية ٥٨ سورة النساء

﴿ تَأْمُرُوْ نِّيْ ﴾ الآية ٦٤ سورة الزمر ﴿ لَاتَأْمَنَّا ﴾ الآية ١١ سورة يوسف (١).

﴿ أَتُحَآجُّوْ نِّيْ ﴾الآية ٨٠ سورة الأنعام﴿ مَكَّـنِّيْ ﴾الآية ٩٥سورة الكهف

(၃) အဆိုပါမျိုးတူ အက္ခရာနှစ်ခုဆုံစည်းရာတွင် ပထမအက္ခရာသည် مُتَـحَرِّكَةٌ

ဖြစ်ပြီး ဒုတိယအက္ခရာသည် سَاكِـنَـةٌ ဖြစ်ပါက إِظْهَارٌ ပြုလုပ်ရန်သာ "ဝါဂျစ်ဗ်"

---

(١) ﴿مَالَكَ لاتَأْمَـنَّـا﴾أصلـهـالاتـأمَـنُنَا، فإن لحفصٍ فيه وجهين : الأول : الإدغام مع الإشمام، والثـانـي : الإخـفـاء، والـمـراد بـه، اختـلاس حركة النون الأولى وهي الضمة.ومعنى الاختلاس: هـو النطق بِثُلُثَي الحركة وعرّفه بعضهم : بأنـه الإسراع بالحركة، بحيث يحكم السامع بذهابها، وهي كاملةُ الوزن والصفة. أحكام قراءة القرآن الكريم وهامشه ص ١٢٧.

ဖြစ်ပါသည်။ ဤပုံစံမျိုးကို اَلْمُتَمَاثِلَانِ الْمُطْلَقُ ဟုခေါ်သည်။

ဥပမာ - ﴿ تَـتْـلُـوْ ، تُشْطِطْ ﴾

مَخْرَجٌ ဟူသည်မှာ صِفَةٌ အက္ခရာဝိသေသ မတူညီသော اَلْـمُتَـقَارِبَانِ နီးကပ်သည့် အက္ခရာနှစ်ခု၏ ဆုံစည်းပုံကို ခေါ်ပါသည်။

(၁) ထိုသို့ဆုံစည်းရာတွင် ပထမအက္ခရာသည် سَـاكِـنَـةٌ ဖြစ်နေစဉ် إِدْغَـامٌ ပြုလုပ်ပုံကို إِدْغَامُ مَتَقَارِبَيْنِ صَغِيْرًا ဟုခေါ်သည်။ (١)

ဥပမာ- نَغْفِرْلَكُمْ - إِذْ تَمْشِىْ - قَدْ سَمِعَ -

(၂) ထိုသို့ဆုံစည်းရာတွင် အက္ခရာနှစ်ခုလုံး مُتَـحَـرِّكَةٌ ဖြစ်နေစဉ် إِدْغَـامٌ ပြုလုပ်ပုံကို إِدْغَامُ مُتَقَارِبَيْنِ كَبِيْرًا ဟုခေါ်သည်။ (٢)

ဥပမာ- حَتّٰى إِذا هَلَكَ قُلْتُمْ - عَدَدَسِنِيْنَ -

(၃) ထိုသို့ဆုံစည်းရာတွင် အက္ခရာနှစ်ခုလုံးအနက် ဒုတိယအက္ခရာသည် سَـاكِـنَةٌ ဖြစ်ပြီး ပထမအက္ခရာသည် مُتَـحَرِّكَةٌ ဖြစ်ပုံကို اَلْـمُتَـقَـارِبَانِ اَلْـمُـطْـلَقُ ဟု ခေါ်သည်။ အေမာမ်ဟဖ်ဆွ် (رحمه الله) သခင်ထံ၌ اَلْـمُتَقَـارَبَـانِ အမျိုးအားလုံးတွင် إِظْهَـارٌ ပြုလုပ်ရန် ''ဝါဂျစ်ဗ်''ဖြစ်သည်။ သို့သော် لْ ၏နောက်တွင် ر ဆုံစည်းပုံ၌ إِدْغَامٌ ပြုလုပ်ရန် ''ဝါဂျစ်ဗ်''ဖြစ်သည်။

ဥပမာ - ﴿ قُلْ رَّبِّ ، بَلْ رَّفَعَهُ اللّٰهُ ﴾

مَخْرَجٌ ဟူသည်မှာ صِفَةٌ အက္ခရာဝိသေသ မတူဘဲ اَلْمُتَجَانِسَانِ သာ တူညီသည့် အက္ခရာနှစ်ခု၏ဆုံစည်းပုံ သို့မဟုတ် مَـخْـرَجٌ မတူဘဲ صِـفَةٌ

---

(١) نحو : إِذْ تَمْشِيْ ، قَدْ سَمِعَ ، نَغْفِرْ لَكُمْ ، (في غير رواية حفص).

(٢) نحو : عَدَدَ سِنِيْنَ ، حَتّٰى إِذَا هَلَكَ قُلْتُمْ ، (في غير رواية حفص).

အက္ခရာဝိသေသသာ တူညီသည့် အက္ခရာနှစ်ခု၏ ဆုံစည်းပုံကို ခေါ်ဆိုပါသည်။

(၁) ထိုသို့ဆုံစည်းပြီးနောက် ပဌမအက္ခရာသည် سَـــاكِـــنَةٌ ဖြစ်၍ ဒုတိယ အက္ခရာသည် مَتَـحَـرِّكَةٌ ဖြစ်ပြီး إِدْغَـامٌ ပြုပုံကို إِدْغَــامُ مُتَـجَــانِسَيْنِ صَغِيْرًا ဟုခေါ်သည်။

﴿ قَـالَ تَـالـلّٰهِ إِنْ كِـدْتَ لَـتُرْدِيْنِ ﴾ الآية ٥٦ سـورة الصافات. - ဥပမာ

﴿ قَدْ تَبَيَّنَ ﴾ الآية ٢٥٦ سورة البقرة. ﴿ أَثْقَلَتْ دَعَوَاللّٰهَ ﴾ الآية ١٨٩ ـ الأعراف .

﴿ وَدَّتْ طَائِفَةٌ ﴾ الآية ٦٩ سورة آل عمران. ﴿ إِذْظَّلَمْتُمْ ﴾ الآية ٣٩ ـ الزخرف

﴿ لَـئِـنْ بَـسَـطْـتَ ﴾ الآيـة ٢٨ـ المائـدة. ﴿ فَـرَّ طْـتُـمْ ﴾ الآية ٨٠ ـ يـوسف.

﴿أَحَطْتُ﴾ الآية ٢٢ ـ النمل . ﴿ فَرَّطْتُ ﴾ الآية ٥٦ ـ الزمر. ﴿ أَلَمْ نَخْلُقْكُمْ ﴾

الآية ٢٠ ـ المرسلات.(١)

---

(١) وإدغـام الدال في التاء،والتاءِ في الدال والطاء،والذالِ في الظاء: كلّه إدغام كامل، وهو الذي يـدخُـل فيـه الـمـدغـم في المدغَم فيه ذاتًا وصفة. وأما إدغام الطاء في التاء في الكلمات السابقة فـإدغـام نـاقـص لإدخـال المدغم في المدغم فيه ذاتًا لاصفة،لأن علماءَ الأداء أجمعواعلى إبقاء صفة الإطباق في الطاء فيالكلمات المذكورة. وأماإدغام القاف في الكاف في:﴿أَلَمْ نَخْلُقْكُمْ﴾ فـقـد اتفق عليه أهلُ الأداء أيضًا، ولكنهم اختلفوا في إبقاء صفةِ استعلاءِ القاف ، فذهب بعضهم إلـى إبـقـائهـا مـع الإدغـام، وذهـب بـعـضهم إلى إدغام القاف في الكاف إدغامًا محضًا كاملاً وإذهـاب صـفةِالاستـعلاء في القاف، وإنما أجمع العلماء على إبقاء صفة اللإطباق في الطاء لأن الإطبـاق أقـوى مـن الإستـعلاء ، فأوجبوا المحافظة على الأقوى .(أحكام قراء ة القرآن الكريم بتغيريسير ص ١٣٢،١٣٣)

(၂) ထိုသို့ဆုံစည်းရာတွင် အက္ခရာနှစ်ခုလုံး مُتَحَرِّكَةٌ ဖြစ်နေစဉ် إِدْغَامٌ ပြုလုပ်ပုံကို إِدْغَامُ مُتَجَانِسَيْنِ كَبِيْرًا ဟုခေါ်သည်။ (١)

ဥပမာ - وَلْتَأْتِ طَائِفَةٌ (النساء : الآية ١٠٢) - وَالْحَرْثِ ذٰلِكَ (آل عمران : الآية ١٤)

(၃) ထိုသို့ဆုံစည်းရာတွင် အက္ခရာနှစ်ခုလုံးအနက် ဒုတိယအက္ခရာသည် سَاكِنَةٌ ဖြစ်ပြီး ပထမအက္ခရာသည် مُتَحَرِّكَةٌ ဖြစ်ပုံကို اَلْمُتَجَانِسَانِ اَلْمُطْلَقُ ဟု ခေါ်သည်။(٢) ဥပမာ - يَشْكُرُ - تَدْعُوْ - لَمَبْعُوْثُوْنَ

မှတ်ချက်။ ။ (၁) အေမာမ်ဟဖ်ဆ္ဖ (رحـمـه الله) သခင်ထံတွင် ၂ နှင့် ၃ အမျိုး အားလုံးတွင် إِظْهَارٌ ပြုလုပ်ရန် ''ဝါဂျစ်ဗ်''ဖြစ်သည်။

(၂) اَلْمُتَجَانِسَانِ الْمُطْلَقُ အမျိုးသည် ကေရာအသ်ပညာရှင်များ အားလုံးထံတွင် إِظْهَارُ ပြုလုပ်ရန် ''ဝါဂျစ်ဗ်''ဖြစ်လေသည်။

اَلْمُتَبَاعِدَانِ ကွဲပြားလျက် صِفَةٌ ဟူသည်မှာ مَخْرَجٌ အက္ခရာဝိသေသ အရလည်း ကွာဝေးမှုရှိသော အက္ခရာနှစ်ခု ဆုံစည်းပုံကို ခေါ်ပါသည်။ اَلْمُتَبَاعِدَانِ ၏ ပုံစံအားလုံးတွင် إِظْهَارٌ ပြုလုပ်ရန် ''ဝါဂျစ်ဗ်''ဖြစ်သည်။ သို့သော် نْ ၏နောက်တွင် ق လာပုံနှင့် ك လာပုံတို့တွင် إِخْفَاءٌ ပြုလုပ်ရန် ပညာရှင်များက တညီတညွှတ်တည်း ဆုံးဖြတ်ထားကြပေသည်။

ဥပမာ - ﴿ فَانْقَلَبُوْا ﴾ ﴿ أَنْكَاثًا ﴾ . أحكام قراءة القرآن الكريم وهامشه ص ١٣٩

❖ ❖ ❖ ❖ ❖ ❖ ❖

(١) وَلْتَأْتِ طَائِفَةٌ - وَالْحَرْثِ ذٰلِكَ - (في غيررواية حفصؒ) مفتاح التجويد ص٧٥. فحكمه: (أى حكم المتجانسين كبيرا) وجوب الإظهار عند حفص رحمه الله . (أحكام قراءة القرآن الكريم - ص ١٣٤)

(٢) حكم المتجانسين المطلق : وجوبُ الإظهارِ عند جميع القرّاء .(أحكام قراءة القرآن الكريم - ص ١٣٤)

بَابُ حُكْمِ لاَمِ أَلْ

اَلْ တွင်ပါသော ل ၏ ပညတ်ချက်အကြောင်း

ရှေ့လာမည့်အက္ခရာ (၁၄)လုံးအနက် တစ်လုံးလုံး၏အလျင် اَلْ လာရှိပါက ယင်း اَلْ ၏ ل အား (ရောယှက်မှုမရှိဘဲ ထင်ရှားစွာ إظهار)ပြုလုပ်၍ ဖတ်ရမည်။ ထိုအက္ခရာများအား –

(اِبْغِ حَجَّكَ وَخَفْ عَقِيْمَهٗ) ဟု စုစည်းထားသည်။ အဆိုပါ အက္ခရာများမှာ – أ ب غ ح ج ك و خ ف ع ق ي م هـ တို့ဖြစ်သည်။ ဥပမာ –

﴿ اَلأَرْض ،اَلْبَلَدُ ، اَلْغَنِيّ ، اَلْحَجّ ،اَلْجَنَّةُ ، اَلْكِتَابُ ، اَلْوَدُوْدُ ، اَلْخَالِقُ ، اَلْفَجْرُ ، اَلْعَلِيمُ ، اَلْقَوِيُّ ، اَلْيَقِيْنُ ، اَلْمَولٰى ، اَلْهُدَى ﴾

ဖော်ပြပါအက္ခရာများကို اَلْحُرُوْفُ الْقَمَرِيَّةُ ဟုခေါ်သည်။

အောက်ပါအက္ခရာ (၁၄)လုံးအနက် တစ်လုံးလုံးအလျှင် اَلْ လာရှိပါက ယင်း اَلْ ၏ ل အား إِدْغَامٌ (ခေါ်) ရောယှက်ပေါင်းစပ်၍ ဖတ်ရမည်။ ထိုအက္ခရာများအား အောက်ပါကဗျာ၌ ပါရှိသောစာလုံးတိုင်း၏ ပထမအက္ခရာတိုင်းတွင် ထည့်သွင်းသီကုံး စုစည်းထားပါသည်။

طِبْ ثُمَّ صِلْ رُحْمًا تَفُزْ ضِفْ ذَا نِعَمْ   دَعْ سُوْءَ ظَنٍّ زُرْشَرِيْفًا لِلْكَرَمِ

အဆိုပါအက္ခရာများမှာ ط ث ص ر ت ض ذ ن د س ظ ز ش ل တို့ ဖြစ်ကြသည်။ ဥပမာ –

﴿ اَلطَّارِقُ ، اَلثَّقَلاَنِ ، اَلصَّادِقُوْنَ ، اَلرَّحْمٰنُ ، اَلتَّائِبُوْنَ ، وَالضُّحٰى ،

اَلـذَّاكِـرِيْـنَ ، وَالـنَّهَـارِ ، اَلـدِّيْنِ ، وَالسَّمَاءِ ، اَلظَّانِّيْنَ ، وَالزَّيْتُوْنِ ، وَالشَّمْسِ ، وَاللَّيْلِ ﴾

ဤအက္ခရာများအား اَلْحُرُوْفُ الشَّمْسِيَّةُ ဟုခေါ်သည်။

بَابُ حُكْمِ لاَمِ الْفِعْلِ وَلاَمِ هَلْ وَبَلْ

هَلْ - بَلْ နှင့် فِعْلٌ "ကြိယာ"တွင်ပါသော ل တို့၏ဥပဒေများ အကြောင်း

هَلْ - بَلْ နှင့် فِعْلٌ ကြိယာတွင်ပါသော ل တို့အား إِظْهَارٌ ဖတ်ရန်မှာ ဝါဂျစ်ဗ်တာဝန်ဖြစ်သည်။ သို့သော် အဆိုပါ ل များနောက်တွင် ل သို့မဟုတ် ر အက္ခရာ တစ်ခုခုကျရောက်ပါက اِدْغَامٌ ပြုလုပ်ရန် တာဝန်ရှိသည်။ إِظْهَارٌ ၏ ဥပမာများ-

بَلْ ၏ ဥပမာ - ﴿بَلْ طَبَعَ اللّٰهُ عَلَيْهَا ، بَلْ تَأْتِيْهِمْ بَغْتَةً، بَلْ تُحِبُّوْنَ ، بَلْ زُيِّنَ ، بَلْ زَعَمْتُمْ ، بَلْ سَوَّلَتْ ، بَلْ ضَلُّوْا ،بَلْ ظَنَنْتُمْ، بَلْ نَتَّبِعُ﴾ ،

هَلْ ၏ ဥပမာ - ﴿هَلْ يَسْمَعُوْنَكُمْ ، هَلْ أَتٰى عَلَى الإِنْسَانِ ، هَلْ تَعْلَمُ ، هَلْ تَنْقِمُوْنَ ، هَلْ تُحِسُّ ، هَلْ ثُوِّبَ الْكُفَّارُ ،هَلْ نَحْنُ مُنْظَرُوْنَ،هَلْ نَدُلُّكُمْ ، فَهَلْ نَجْعَلُ﴾

لاَمُ الفِعْلِ ၏ ဥပမာ - ﴿يَلْتَقِطْهُ ، وَلاَ يَلْتَفِتْ ، تَلْفَحُ ، أَلَمْ أَقُلْ ،فَمَنْ يَعْمَلْ،

لَمْ نَجْعَلْ ، وَمَنْ يَقُلْ ، فَلْتَقُمْ ، فَلْيُصَلُّوْا ، وَلْيَسْتَعْفِفْ ، وَأَلْقِ مَافِيْ يَمِيْـنِكَ ، وَالْعَـنْهُمْ لَعْـنًا كَبِيْرًا ، فتَوَ كَّلْ عَلَى اللّٰه ، وَتَـبَـتَّلْ إِلَيْهِ ، قُلْ تَعَالَوْا ﴾

إِدْغَامٌ ၏ ဥပမာများ -

بَلْ لَّايَخَافُوْنَ ـ ပုံ ل ၌ إِدْغَامٌ ဖြစ်ပုံ ل မိမိနောက်တွင်လာသော ل သည် بَلْ ၏ ل

بَـلْ رَّفَعَهُ اللّٰهُ - ပုံ ر ၌ إِدْغَامٌ ဖြစ်ပုံ ر မိမိနောက်တွင်လာသော لْ သည် بَلْ ၏ لْ

هَـلْ لَّكُمْ - ပုံ ل ၌ إِدْغَـامٌ ဖြစ်ပုံ ل မိမိနောက်တွင်လာသော لْ သည် هَلْ ၏ لْ

هَلْ ၏ لْ သည် မိမိနောက်တွင်လာသော ر ၌ إِدْغَـامٌ ဖြစ်ပုံသည် ကုရ်အာန် ကျမ်းမြတ်၌ မလာရှိပေ။ သို့သော် အရဗီစကား၌ ပြောဆိုကြသည်ကို ဥပမာအဖြစ် တင်ပြရသည်ရှိသော် ؟ هَـلْ رَّأَيْـــتَ الذِّ ئْـبَ ဖြင့် အဆိုပါဥပဒေကို နားလည်ရန် လုံလောက်ပေသည်။

لَامُ الْفِعْلِ (ခေါ်) ကြိယာတွင် ပါရှိသော لْ ၏နောက်တွင် ل နှင့် ر တို့လာသည့် အခါ إِدْغَامٌ ဖြစ်ပုံ ، قُلْ لَّـوْ كَانَ ، قُلْ لَّوْ أَنْـتُمْ ، قُلْ لَّا أَسْـأَلُـكُمْ ، قُلْ لَّـكُمْ ، قُلْ رَّبِّ إِمَّا تُرِيَنِّيْ .

❖ ❖ ❖ ❖ ❖ ❖ ❖

(بَابُ الْوَ قْفِ)

ဝပ်က်ဖ် (ခေါ်) ရပ်နားခြင်းအကြောင်း

اَلـوَقْفُ ـ ဝပ်က်ဖ် ဟူသည်မှာ (သဂျ်ဝီးဒ်ပညာရပ်ဆိုင်ရာ ဝေါဟာရအရ) ရပ်နားပုံ (၃)ခုအနက်မှ တစ်မျိုးမျိုးဖြင့် ပြန်ဖတ်မည်ဟု ရည်ရွယ်လျက် အသက်ရှူမှုနှင့်တကွ ကုရ်အာန်စာလုံးတွင် အသံကိုဖြတ်လိုက်ခြင်းအား ခေါ်ဆိုပါသည်။(၁)

အဆိုပါရပ်နားပုံ(၃)ခုမှာ - (၁) الإسكَانُ (၂) اَلرَّوْمُ (၃) اَلإِشْمَامُ တို့ဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းတို့အနက် တစ်ခုတိုင်း၏ ရှင်းလင်းချက်သည် မကြာမီရှေ့တွင် လာမည်ဖြစ်သည်။

أَنْوَاعُ الوَقْفِ أَرْبَعَةٌ

“ဝပ်က်ဖ်” ရပ်နားနည်း အခြေအနေ(၄)မျိုးရှိပါသည်။

(١) اِخْتِيَارِىٌّ (٢) اِضْطِرَارِىٌّ (٣) اِنْتِظَارِىٌّ (٤) اِخْتِبَارِىٌّ

(၁) اَلْـوَقْفُ الاِخْتِيَـارِىٌّ - ဟူသည်မှာ အကြောင်းခံများအနက်မှ တစ်စုံတစ်ခုသော အကြောင်းမပေါ်ပေါက်ဘဲ မိမိဆန္ဒဖြင့်ရပ်နားမှုအား ရည်ရွယ်ဆောင်ရွက်ခြင်းကို ခေါ်ဆိုပါသည်။(၂)

---

(١) ومعناه فى الإصطلاح:قطع الصوت على الكلمة القرانية زمنًا يُتَنَفَّسُ فيه عادة ، مع قصد الرجوع إلى القراءة. أحكام قراءة القرآن الكريم ص ٢٥١.

(٢) إذا قُصِدَ لِذاته من غير عُروض سبب من الأسباب.

ထိုသို့ဆောင်ရွက်ခြင်းသည် ''အာယတ်တော်''များ၏အဓိပ္ပါယ်များကို ဂရုပြုခြင်း၊ ဝါကျများဆက်စပ်ပုံမှ ပေါ်ထွက်လာသောအဓိပ္ပါယ်များကို သတိထားခြင်းနှင့် စာလုံးများ၏အထားအသိုတို့မှ ပေါ်ပေါက်လာသည့် အနှစ်သာရများကို သတိမူခြင်း အတွက်သာ ဖြစ်စေရမည်။ အခြားအကြောင်းများကြောင့် မဖြစ်စေရ။ (١)

(၂) اَلْـوَقْفُ الِاضْطِرَارِىُّ – ဟူသည်မှာ အကြောင်းတစ်ခုခုကြောင့် အခက်အခဲကြုံကြိုက်၍ ရပ်နားရသည့်အခါ ယင်းအကြောင်းခံသည် ဖတ်လိုသည့်အတိုင်းအတာ မကုန်ဆုံးမီ ရှူသက်လေ ကုန်ဆုံးသွားကာ အကျပ်အတည်းဖြစ်ခြင်း စသဖြင့် ဥပမာ- မစွမ်းနိုင်မှုဖြစ်ပေါ်လာခြင်းနှင့် မေ့လျော့သွားခြင်းတို့ကြောင့် ဆက်မဖတ်နိုင်ဘဲ အခက်တွေ့ကာ ရပ်လိုက်ရခြင်းတို့ကို ခေါ်ဆိုပါသည်။

အဆိုပါအခြေအနေမျိုးနှင့် ကြုံကြိုက်လာပြီး ပြန်လည်ဆက်ဖတ်ရာတွင် ဖတ်ရွတ်သူအပေါ် အချက်(၂)ချက်ကို ဂရုပြုရန် တာဝန်ရှိလာပါသည်။ (၁) မိမိရပ်နားခဲ့သောစာလုံးမှ ပြန်လည်ကောက်ယူဖတ်ရန် ဆီလျော်ပါမူ ယင်းစာလုံးမှ ပြန်လည် အစပြုဖတ်ရမည်။ (၂) မိမိရပ်နားခဲ့သောစာလုံးမှ ပြန်လည်ကောက်ယူရန် မဆီလျော်ပါမူ ယင်းစာလုံး၏အလျင်ရှိ စာလုံးတစ်လုံးမှ ပြန်လည်အစပြုရမည်။(٢)

(၃) اَلْـوَقْفُ الِانْـتِظَارِىُّ – ဟူသည်မှာ ဖတ်ရွတ်သူက رواية များအား စုစည်း ဖတ်ရွတ်ရန် ရည်ရွယ်ခဲ့မည်။ ၎င်းနောက် မိမိရည်ရွယ်ချက်အတိုင်း ဤကဲ့သို့ စာလုံးတွင် ရပ်ခဲ့မည်။ ယင်းစာလုံးသည် رواية များစွာလာရှိသောစာလုံး ဖြစ်နေ

---

(١) لـملا حظته معنى الآيات، وارتباط الجمل، وموقع الكلمات دون أن يعرض له ما يقتضى الوقف من عذر، أوضرورة، أو تعلّم حكم، أوإجابة عن سؤال. (أحكام قـراءة القرآن الكريم ص ٢٥٣)

(٢) إذااضـطُـرّ إليـه بسبـب ضيق نَفَس ونحوه كعجْز ونسيان، فعلى القارئ وصلُه بأن يبدأ من الكلمة التى وقف عليها إن كانت صالحة للابتداء بها، وإلّافبما قبلها. (مفتاح التجويد ـ ص ٨٤)

ပါက رواية တစ်ခုဖတ်ပြီး အခြား رواية များကို ဆက်ဖတ်ရန်အတွက် ဖတ်ပြီး သော رواية အပေါ် ရပ်နားခြင်းကို ခေါ်ဆိုပါသည်။ (၁)

ဥပမာ- وَفِيْ أَنْفُسِكُمْ တွင် وَفِيْ أَنْفُسِكُمْ أَفَلاَ تُبْصِرُوْنَ ဟုရပ်၍ တစ်ဖန် قَصْرٌ နှင့်တစ်မျိုး وَفِيْ أَنْفُسِكُمُوْا ဟု مَدٌّ နှင့်တစ်မျိုး ဖတ်ရန် ရပ်နားခြင်း။

(၄) اَلْوَقْفُ الإِخْتِبَارِىُّ ဟူသည်မှာ ခလီဖာကြီးအွတ်ဆ်မာန်သခင်(♦) စုစည်းခဲ့သော နူတ်ကပါဠ်တော်ရေးထုံးအရ ခွဲရေးထားသော ပုံစံအားလည်းကောင်း၊ တွဲရေးထားသော ပုံစံအားလည်းကောင်း၊ ''(ـة)ဟာအွန်'' ပုံစံဖြင့် ရေးမထားသော ت အားလည်းကောင်း၊ တည်နေသော အက္ခရာနှင့်ဖြုတ်ထားသော အက္ခရာ စသည်တို့တွင် အဘယ်ပုံရပ်နားသည်ကို သိနိုင်ရန်အတွက် ဖတ်ရွတ်သူအား ရပ်နားနည်း စာမေးပွဲစစ်သည့်ပုံစံကို ခေါ်ဆိုပါသည်။ (၂)

أمثلة المقطوع - ခွဲရေးထားပုံ၏ ဥပမာများ-

(١) حَقِيْقٌ عَلٰى أَنْ لَّا أَقُوْلَ عَلَى اللّٰهِ إِلَّاالْحَقَّ (الأعراف : ١٠٥)

(٢) أَنْ لَا يَقُوْلُوْا عَلَى اللّٰهِ إِلَّا الْحَقَّ (الأعراف : ١٦٩)

(٣) أَمْ مَنْ يَكُوْنُ عَلَيْهِمْ وَكِيْلاً (النساء : ١٠٩)

(٤) أَنَّ مَايَدْعُوْنَ مِنْ دُوْنِهِ هُوَ الْبَاطِلُ (الحج : ٦٢)

(٥) إِنَّ مَاتُوْ عَدُوْنَ لاٰتٍ (الأنعام : ١٣٤)

---

(١) إذاأرادالقارئ جمع الروايات ووقف على الكلمة ليعطف عليهاغير ها.(مفتا ح التجويد ـ ص٨٥)

(٢) إذااختبر القارئ ليُعْلَم كيف يقف على رسم المصحف العثمانى، من مقطوع ، وموصول وتاء تأنيث لم تكتب بهاء، وثابت ، ومحذوف. (مفتا ح التجويد ص ٨٥)

أمثلة الموصول – တွဲရေးထားပုံ၏ ဥပမာများ-

(١) أَلَّاتَعْبُدُوْٓا إِلَّااللّٰهَ (هود : ٢)

(٢) أَلَّا يَرْجِعَ إِلَيْهِمْ قَوْلًا (طٰهٰ : ٨٩)

(٣) أَمَّنْ لَّايَهِدِّىْ (يونس : ٣٥)

(٤) أَمَّنْ يُجِيْبُ الْمُضْطَرَّ (النمل : ٦٢)

(٥) أَمَّنْ يَهْدِيْكُمْ فِىْ ظُلُمٰتِ الْبَرِّ وَالْبَحْرِ (النمل : ٦٣)

(٦) فَاعْلَمُوْٓا أَنَّمَاعلٰى رَسُوْلِنَا الْبَلَاغُ الْمُبِيْنُ (المائدة : ٩٢)

تَاءٌ مَرْبُوْطَةٌ (ခေါ်) "(ہ)ဟာအွန်" ပုံစံဖြင့် ရေးမထားသော ت ကို تَاءٌ مَبْسُوْطَةٌ (သို့မဟုတ်) تَاءٌ مَجْرُوْرَةٌ (တတ်) تَاءٌ مَفْتُوْحَةٌ ဟူ၍ အသီးသီး ခေါ်ဝေါ်ကြသည်။ ယင်း ت အပေါ် ရပ်နားခဲ့ပါက هـ အသံဖြင့် မရပ်ဘဲ ت အသံ ဖြင့်သာ ရပ်ရမည်။ ဥပမာ-

(١) ﴿ أُولٰئِكَ يَرْجُوْنَ رَحْمَتَ اللّٰهِ ﴾ (البقرة : ٢١٨)

(٢) ﴿ إِنَّ رَحْمَتَ اللّٰهِ قَرِيْبٌ مِنَ الْمُحْسِنِيْنَ ﴾ (الأعراف : ٥٦)

(٣) ﴿ رَحْمَتُ اللّٰهِ وَبَرَكَاتُهٗ عَلَيْكُمْ ﴾ (هود : ٧٣)

(٤) ﴿ وَاذْكُرُوْا نِعْمَتَ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ وَمَآأَنْزَلَ عَلَيْكُمْ ﴾ (البقرة : ٢٣١)

(٥) ﴿ وَاذْكُرُوْا نِعْمَتَ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ إِذْكُنْتُمْ أَعْدَاءً ﴾ (آل عمران: ١٠٣)

(٦) ﴿ اٰمَنُوْا اذْكُرُوْا نِعْمَتَ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ إِذْهَمَّ قَوْمٌ ﴾ (المائدة : ١١)

إِثْبَاتُ حُرُوْفِ الْمَدِّ وَحَذْفُهَا عِنْدَ الْوَقْفِ – ရပ်နားမည့် စာလုံး၏ နောက်ဆုံးအက္ခရာသည် حُرُوْفُ الْمَدِّ (၃)လုံးအနက်မှ တစ်လုံးလုံးဖြစ်ပြီး ခလီဖာကြီးအွတ်စ်မာန်း(♦)သခင်၏ ရေးထုံးတွင် တည်နေသောအက္ခရာအဖြစ် ရေးသားပါရှိပါက ယင်းအက္ခရာသည် ရပ်နားရာတွင် တည်မြဲနေမည်ဖြစ်ပြီး အဆိုပါ

ရေးထုံးတွင် ဖြုတ်ထားသောအက္ခရာအဖြစ် ရေးသားပါရှိပါက ယင်းအက္ခရာသည် ရပ်နားရာတွင်လည်း ဖြုတ်ထားပြီးဖြစ်ကြောင်း ကောင်းစွာမှတ်ကုန်။(၁)

أَمْـثِـلَـةُ ثابت الحرف ومحذوفه – တည်နေသောအက္ခရာနှင့် ဖြုတ်ထားသောအက္ခရာတို့၏ဥပမာများ (၁) اَلأَلِـفُ သည် အထက်ဖော်ပြပါ ရေးထုံး၌ တည်ရှိနေသည့်အတွက် (وَصْـلٌ) (ခေါ်) ဆက်ဖတ်ရာတွင် ယင်းအက္ခရာအား ဖော်ထုတ်ဖတ်ရသည်ဖြစ်စေ၊ မဖတ်ရသည်ဖြစ်စေ (وَقْفٌ) (ခေါ်) ရပ်နားသည့်အခါ၌လည်း တည်ရှိနေမည်ဖြစ်သည်။ ဥပမာ –

﴿ رَبَّنَا ظَلَمْنَا أَنْفُسَنَا وَإِنْ لَّمْ تَغْفِرْلَنَا وَتَرْحَمْنَا لَنَكُوْنَنَّ مِنَ الْخَاسِرِيْنَ ﴾(၂)

ဖော်ပြပါဥပမာများ၌ اَلِفٌ တည်ရှိပုံမှာ ၎င်း၏နောက်တွင်လာရှိသော အက္ခရာ သည် مُـتَحَرِّكَةٌ ဖြစ်လျက် တည်ရှိပုံဖြစ်သည်။ အောက်ပါဥပမာများ၌ اَلِفٌ တည်ရှိပုံမှာ ၎င်း၏နောက်တွင်လာရှိသော အက္ခရာသည် سَاكِـنَةٌ ဖြစ်လျက် တည်ရှိပုံ ဖြစ်သည်။ ဥပမာ –

﴿ فَلَـمَّا ذَاقَا الشَّجَـرَةَ ﴾ ﴿ دَعَوَا اللّٰهَ رَبَّـهُـمَا ﴾ ﴿ وَاسْتَبَـقَـاالْبَابَ ﴾
﴿ كِلْتَا الْجَـنَّتَيْـنِ ﴾ ﴿ وَقَالَا الْحَـمْـدُ لِلّٰهِ ﴾ ﴿ وَأُوْتِـيـنَـا الـعِـلْـمَ ﴾
﴿ وَقِـيْـلَ ادْخُـلاَ الـنَّارَ ﴾ ﴿ أَيُّهَا ﴾(၃)

---

(١) إذا كـان آخـرُ الكلمة المو قوفِ عليها حرفًا من حروف المد الثلاثة ،فإن كان هذا الحرفُ ثـابتًـا فـى رسـم الـمـصاحف العثمانية فالوقفُ على الكلمة يكونُ بإثبات حرف المدّ فيها. (أحكا م قـراء ة القر آن الكريم ص ٢٨٩)

(٢) (الألف) إذا كـانـت ثـابتةً فـى الرسم فتكون ثابتة عند الوقف،سواء كانت ثابتة فى الوصل أيـضـاً بـأن كان ما بعدهامتحركًانحو. ﴿ رَبَّنَا ظَلَمْنَا الخ ﴾. أم كانت محذو فةً فى الوصل بـأن كان ما بعدها ساكناً نحو. ﴿ فلما ذَاقَا الشَّجَرَةَ ﴾. وماأشبهها.(أحكام قـراء ة القر آن الكريم ص ٢٨٩) بتغيّر يسير (المؤلّف).

(٣) ونـحـو الألف التى بـعـد الهـاءِ لـفـظ ﴿ أَيُّهـا ﴾ . نـحـو: ﴿ يَـاأَيُّهَا الَذِيْنَ آمَنُوْا ﴾ ﴿ يَـاأَيُّهَـاالنَّاسُ ﴾ ﴿ يَـاأَيُّهَا النَّبِـيُّ ﴾ (وهكذا فى أحكا م قـراء ة القر آن الكريم ص ٢٨٩) بتـغـيّـر يـسـيـر(المؤلّف)

(၁) အောက်ပါဥပမာများ၌ اَلِفٌ တည်ရှိပုံမှာငင်း၏နောက်တွင်လာရှိသောအက္ခရာ သည် مُـتَحَرِّكَةٌ ဖြစ်လျက် တည်ရှိပုံဖြစ်သည်။

﴿وَتَظُنُّونَ بِاللّٰهِ الظُّنُوْنَا﴾ اَلأحزاب :الآية ١٠. ﴿الرَّسُوْلَا﴾ اَلأحزاب :الآية ٦٦ ﴿السَّبِيْلَا﴾ اَلأحزاب :الآية ٦٧.

(၂) ကုရ်အာန်ကျမ်းမြတ်၌ လာရှိသော﴿أَنَاْ﴾ဟူသည့်စာလုံးတွင်ပါရှိသော اَلِفٌ သည် မိမိနောက်တွင် هَمْزَةٌ ရှိသည်ဖြစ်စေ၊ ဥပမာ -

﴿ أَنَاْ أُحْيِىْ وَأُمِيْتُ ﴾ ﴿ وَأَنَاْ أَوَّلُ الْمُسْلِمِيْنَ ﴾ ﴿ إِنْ أَنَاْ إِلَّانَذِيْرٌ ﴾ ﴿وَأَنَاْ بِهِ زَعِيْمٌ ﴾ ﴿ أَنَاْنَذِيْرٌ﴾-(သို့မဟုတ်) هَمْزَةٌ မရှိသည်ဖြစ်စေ၊ ဥပမာ-

အထက်ဖော်ပြပါ ရေးထုံး၌ တည်ရှိနေသည့်အတွက် (وَصْـلٌ) (ခေါ်) ဆက်ဖတ် ရာတွင် ယင်းအက္ခရာအား ဖော်ထုတ်မဖတ်ရသည်ဖြစ်သော်ငြားလည်း (وَقْفٌ) (ခေါ်) ရပ်နားသည့်အခါတွင် တည်ရှိနေမည်ဖြစ်သည်။ ထို့အတူ ﴿لٰـكِـنَّاْ﴾ الكهف:٣٨ နှင့် အောက်ပါတို့သည်လည်း ဥပဒေတစ်မျိုးတည်းဖြစ်ကြောင်း မှတ်သားကုန်။

(၃) ﴿ قَـوَارِيْـرَا ﴾ الـدهـر : الآية ١٥ တွင် ပထမစာလုံးမှာ (رَسْـمـاً) ရေးထုံးအရ اَلِــفٌ ပါရှိသည်။ ဒုတိယစာလုံးမှာ (رَسْــمــاً) ရေးထုံးအရ اَلِفٌ ပါရှိသော်လည်း ကျွန်ုပ်တို့၏အေမာန်ဟဖ်ဆွဲ (حَفْصٌ) သခင်က (وَقْـفًاوَوَصْلًا) ဆက်ဖတ်သည်ဖြစ်စေ၊ ရပ်နားသည်ဖြစ်စေ اَلِفٌ ကို ဖြုတ်လျက်ဖတ်ရမည်ဟု ဆုံးဖြတ်ထားသည်။ (١)

---

(١) بل هى ثابتة ، ولكنها تحذف وقفاً و وصلاً عند حفصٌ. (تعليق أحكام قراءة القرآن الكريم : ص ٢٩١)

قرأحفصٌ بغيرالألف فى الوصل فيهما ، ووقف على الأول بالألف وعلى الثانى بغير الألف ١٢-

(၄) ﴿وَلَيَكُوْنًا﴾ يوسف ـ الآية٣٢ ﴿ لَنَسْفَعًا ﴾ العلق : الآية ١٥ တွင်ပါရှိသော တန္ဝီးန်အစား ရပ်တည်ရသည့် اَلِفْ ဖြစ်သည်။ ဥပမာ – تَــنْـوِيْــنٌ သည် اَلِفْ တနွင ﴿وُدًّا﴾ ﴿تقيًا﴾ ﴿حَكِيْمًا﴾ ﴿عَلِيْمًا﴾ တို့တွင်ရပ်သည့်အခါ ألف အစား ألف ဖြင့် ရပ်ရသကဲ့သို့ဖြစ်သည်။

﴿إِذًا﴾ ဟူသောစာလုံးတွင် تَـنْـوِيْـنٌ နှင့်လာသည့်အခါ ပါရှိသော اَلِف နှင့် အလားတူ اَلِفْ များအား ဆက်ဖတ်ရာတွင် ဖြုတ်လျက်ဖတ်ပြီး ရပ်နားရာတွင်သာ တည်ရှိစေရမည်။ ဥပမာ –

﴿فَإِذًالاَيُؤْتُوْنَ النَاسَ نَقِيْرًا﴾ ﴿إِذًالاَبْتَغوْا إِلَى﴾ ﴿وَإِذًا لاَيَلْبَثُوْنَ خِلاَفَكَ﴾

(၅) အထက်ပါ ဥပဒေတွင် အကျုံးမဝင်သောပုံစံ၊ ဥပမာ –

﴿أَلاَإِنَّ ثَمُوْدَاْ كَفَرُوْا رَبَّهُمْ﴾ هود : الآية ٦٨ ﴿ وَعَادًا وَثَمُوْدَاْ وَأَصْحٰبَ الرَّسِّ ﴾ الفرقان : الآية ٣٨ ﴿ وَعَادًا وَثَمُوْدَاْ وَقَدْ تَبَيَّنَ لَكُمْ ـ العنكبوت : الآية ٣٨﴾

﴿ وَثَمُوْدَاْ فَمَآ أَبْقٰى ـ النجم : الآية ٥١﴾

ဖော်ပြပါဥပမာများ၌ ပါရှိသော اَلِفْ သည် (رَسْمًا) ရေးထုံးအရ တည်ရှိနေသော်လည်း وَصْلاًوَوَقْفًا နှစ်မျိုးလုံးတွင် ဖြုတ်၍ဖတ်ရမည်။

(၆) ﴿ سَلاَسِلاْ ﴾ الدهر : الآية ٤ တွင်ပါရှိသော اَلِفْ သည် (رَسْمًا) ရေးထုံးအရ တည်ရှိနေသော်လည်း ရပ်နားသည့်အခါတွင် အေမာမ်ဟဖ်ဆ်ထံ၌ နှစ်မျိုးလုံးပိုင်သည်။ اَلإِثْبَاتُ အတည်ပြုဖတ်ခြင်း၊ الحَذْفُ ဖြုတ်ဖတ်ခြင်း။ သို့သော် ဆက်ဖတ်ရာတွင် ဖြုတ်၍ဖတ်ရမည်။

ثَابِتُ الْحَرْفِ وَمَحْذُوْفُهٗ – တည်နေသောအက္ခရာနှင့် ဖြုတ်ထားသော အက္ခရာတို့အကြောင်းသည် အလွန်ကျယ်ပြန့်ပါသည်။ သီးသန့်စာစောင်တစ်ခု

ပြုစုရန် လိုအပ်သည့်အခန်းကဏ္ဍဖြစ်ပြီး ထို့အတူ ကျမ်းလေးမည်ကို စိုးရိမ်၍ ဤမှုနှင့်သာ ရပ်နားလိုပါသည်။

الوقفُ الاختياريُّ မှာ (၅)မျိုးရှိလေသည်။

(၁) تَامٌّ (၂) كَافٍ (၃) لاَزِمٌ (၄) حَسَنٌ (၅) قَبِيحٌ တို့ဖြစ်ပါသည်။

(၁) الـوقفُ الـتَّـامُّ ဟူသည်မှာ ပြီးပြည့်စုံသည့်ဝါကျအပြီးတွင် ရပ်နားခြင်းကို ခေါ်ဆိုပါသည်။ ထိုဝါကျသည် မိမိနောက်တွင်လာရှိသော ဝါကျဖြင့် စာလုံးအရသော်လည်းကောင်း၊ အဓိပ္ပါယ်အရသော်လည်းကောင်း ဆက်နွယ်ပတ်သက်မှု မရှိပေ။

ဥပမာ - ﴿ مٰلِكِ يَوْمِ الدِّيْنِ ﴾ တွင်ရပ်နားပြီး ﴿ إِيَّاكَ نَعْبُدُ . . . ﴾ မှ အစပြုပုံ။ ﴿وَمِنْ ذُرِّيَتِهِمَا مُحْسِنٌ وَظَالِمٌ لِنَفْسِهٖ مُبِيْنٌ﴾ الصافات ـ الآية ١١٣

﴿ تَوَفَّنِىْ مُسْلِمًا وَأَلْحِقْنِىْ بِالصّٰلِحِيْنَ ﴾ يوسف ـ الآية ١٠١

(၂) الـوقفُ الكَافِىْ ဟူသည်မှာ ဤကဲ့သို့ ပြီးပြည့်စုံသောဝါကျအပြီးတွင် ရပါနားခြင်း၊ ယင်းဝါကျသည် နောက်မှလာသောဝါကျဖြင့် စာလုံးအရ ဆက်နွယ်မှုမရှိသော်လည်း အဓိပ္ပါယ်အရ ဆက်နွယ်မှုရှိနေပေသည်။

ဥပမာ- ﴿كُلٌّ لَّهٗ قَانِتُوْنَ ـ البقرة : الآية ١١٦ ﴾

﴿ أَكْثَرُهُمْ لاَيَعْقِلُوْنَ ـ الحجرات : الآية ٤ ﴾

﴿ ذٰلِكَ يَوْمُ الْخُلُوْدِ ـ قٓ : الآية ٣٤ ﴾

(၃) الـوقفُ الـلاَزِمُ ဟူသည်မှာ အဓိပ္ပါယ်ပြီးပြည့်စုံသော ဝါကျအဆုံးတွင် ရပ်နားခြင်းကို ခေါ်ဆိုပါသည်။ အကယ်၍ မရပ်နားဘဲ နောက်တွင်လာရှိသော ဝါကျပါ

စာလုံးတစ်ခုခုကို ဖတ်ရွတ်ပြီး ရပ်နားလိုက်ပါက အလ္လာဟ်အရှင်မြတ် ဆိုလိုသော အဓိပ္ပါယ်အပြင် အခြားအဓိပ္ပါယ်များ ပေါ်ထွက်လာနိုင်ဖွယ်ရာ ရှိသည့်အတွက်ကြောင့် ဖြစ်သည်။

ဥပမာ - ﴿ وَلَا يَحْزُنْكَ قَوْلُهُمْ ـ يونس : الآية ٦٥ ﴾ -

﴿ فَلَا يَحْزُنْكَ قَوْلُهُمْ ـ يٰسٓ : الآية ٧٦ ﴾

﴿ فَتَوَلَّ عَنْهُمْ ـ القمر : الآية ٦ ﴾

(၄) الـوقفُ الـحَسَـنُ ဟူသည်မှာ ဤကဲ့သို့ အဓိပ္ပါယ်ပြည့်စုံသော ဝါကျ အဆုံးတွင် ရပ်နားခြင်း၊ ယင်းဝါကျသည် နောက်တွင်လာသောဝါကျဖြင့် စာသားအရသာမက အဓိပ္ပါယ်အရပါ ဆက်နွယ်မှုရှိနေခြင်းကို ခေါ်ဆိုပါသည်။

ဥပမာ- ﴿ اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ ﴾ ﴿ وَيَوْمَئِذٍ يَفْرَحُ الْمُؤْمِنُوْنَ ـ الرُّوم : الآية ٤ ﴾

﴿ بُشْرٰ كُمُ الْيَوْمَ جَنّٰتٌ ـ الحديد : الآية ١٢ ﴾

﴿ يٰأَيُّهَاالنَّبِيُّ إِنَّاأَرْسَلْنٰكَ ـ الأحزاب : الآية ٤٥ ﴾

(၅) الـــوقفُ الـــقَبِيْـــحُ ဟူသည်မှာ ဝါကျမပြည့်စုံမီ ရပ်နားခြင်းကိုခေါ်ဆိုသည်။ အကြောင်းမှာ ဝါကျပြည့်စုံရန် နောက်တွင်လာရှိနေသော စာလုံးများဖြင့် စာသားအရ သာမက အဓိပ္ပါယ်အရလည်း အလွန်တရာ ဆက်နွယ်ပတ်သက်နေသည့်အတွက် ကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။

ဥပမာ - ﴿ بِسْمِ اللّٰهِ ﴾ တွင် (بِسْمِ) မှာ ရပ်နားခြင်း။

﴿ اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ ﴾ တွင် (اَلْحَمْدُ) မှာ ရပ်နားခြင်း။

﴿ لَاتَقْرَبُوا الصَّلٰوةَ ـ النساء : الآية ٣٤ ﴾

﴿ إِنِّىْ كَفَرْتُ ـ إبراهيم : الآية ٢٢ ﴾

ဤသို့ ရပ်နားပိုင်ခွင့်မရှိပါ။ သို့သော် အကျပ်အတည်းဖြစ်သည့်အခါတွင်သာ အခွင့်ရှိသည်။

أَوْجُهُ الْوَقْفِ عَلى أَوَاخِرِ الْكَلِمِ

"စာလုံးများ၏ နောက်ဆုံးအက္ခရာများပေါ်တွင် ရပ်နားနည်းများအကြောင်း"

ဤအခန်းတွင် ဖော်ပြမည့် ရပ်နားနည်းဟူသည်မှာ စာလုံးများ၏နောက်ဆုံး အက္ခရာများတွင်တည်ရှိနေသော သရများနှင့်သာ အထူးသဖြင့် သက်ဆိုင်ကြောင်းကို သိစေလိုပါသည်။ အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့သော وَقْفٌ ၏အမျိုးအစားများနှင့် မတူကြောင်း လေ့လာသိရှိနိုင်ပါသည်။

စာလုံးများ၏ နောက်ဆုံးအက္ခရာများပေါ်တွင် ရပ်နားနည်းများမှာ (၃)မျိုးရှိပါသည်။

اَلإِشْمَامُ (၃) اَلرَّوْمُ (၂) اَلإِسْكَانُ الْمَحْضُ (၁)

(၁) اَلإِسْـكَانُ الْمَحْـضُ ဟူသည်မှာ စာလုံးတိုင်း၏ နောက်ဆုံးအက္ခရာတွင်ရှိသော حَرَكَةٌ အား လုံးဝပပျောက်အောင် ပြုလုပ်ခြင်းကို ခေါ်ဆိုပါသည်။(١)

ဥပမာ- يَعْلَمُوْنْ ـ عَلَيْهِمُ الذِّلَّةْ ـ اَنْعَمْتَ عَلَـيْهِمْ ـ وَالْمَسْكَنَـهْ ـ

هُـمَزَةٍ لُّمَزَهْ ﴿١﴾ مَالاً وَّعَدَّدَهْ ﴿٢﴾ أَخْلَدَهْ ﴿٣﴾ فِى الْحُطَمَهْ ﴿٤﴾ .

لَكِنَّاْ .﴿الكهف: ٣٨﴾ . أَفْوَاجَا﴿النصر :٢﴾.

---

(١) هـوإعـدام الحركة بالكلية ، ويكون فى آخركل كلمة، ويختص به تاءُ التأنيث الموقوف عليها بـالهـاء، ومـاكـان سـاكـنـاً في حال الوصل، ومنه ميم الجمع ولو حُرّكت على الأصح، وماكانت حركته عارضة، وماكان متحركًا بالفتح أو منصوباً أبدل تنو ينه ألفًا. (مفتاح التجويد ص ٨٧)

(၂) الرَّوْمُ ဟူသည်မှာ ရပ်နားသောအက္ခရာတွင်ရှိသော حَرَكَـةٌ ၏အသံအများစု ပပျောက်သည့်တိုင် အားနည်းသွားအောင်ဖတ်ရွတ်ခြင်းကို ခေါ်ဆိုသည်။ ကျန်ရှိနေသော حَرَكَـةٌ ၏ အသံအနည်းစုကို အကောင်အထည်ဖော်နေပုံအား အနီးတွင်ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်နှင့် မျက်မမြင်သူသည် မိမိသောတအာရုံဖြင့် ကြားနိုင်သည်။(١)

မှတ်ချက်။ ။ اَلْوَقْفُ بَالرَّوْمِ သည် ـُ ضَمَّةٌ ပါသောအက္ခရာ၊ ـٌ ضَمَّتَانِ ပါသောအက္ခရာ၊ ـِ كَسْـرَةٌ ပါသောအက္ခရာနှင့် ـٍ كَسْـرَتَانِ ပါသောအက္ခရာများအတွက်သာဖြစ်သည်။ تَـنْـوِيْـنٌ ပါသောအက္ခရာကို وَقْفٌ ပြုလုပ်သည့်အခါ تَنْوِيْنٌ ကို ဖြုတ်ရမည်။

ဥပမာ - نَذِيْرٌ وَ بَشِيْرٌ ﴿٢﴾ هود ، وَأَنْتُمْ شُهَدَآءُ ﴿٩٩﴾ ال عمران

وَرَفَعَ بَعْضَهُمْ دَرَجٰتٍ ﴿٢٥٣﴾ البقرة ، حَذَرَ الْمَوْتِ ﴿٢٤٣﴾ البقرة .

(၃) الإِشْمَامُ ဟူသည်မှာ ဖြုတ်ထားသောသရသည် ضَمَّةٌ ဖြစ်ကြောင်း ရည်ညွှန်းရန်အတွက် سُـكُـوْنٌ ဖတ်ပြီးနောက် ချက်ချင်းအသံမပါဘဲ နှုတ်ခမ်းနှစ်ခုကို စုလိုက်ခြင်းအား ခေါ်ဆိုပါသည်။

---

(١) وقال الإمام الدَّاني : هو إضعاف الصوت بالحركة حتى يذهب معظم صوتها،فيُسمَع لها صوت خفيّ يدركه القريب منك والأعمى بحاسّة سمعه. ويد خُل الرَّوْمُ: المرفوعَ والمضمومَ، والمجرورَ والمكسورَ، ولايدخل المنصوبَ ولاالمفتوحَ، والمعتبر في دخول الرَّوْم: الحركةُ الملفوظُ بهاسواء كانت أصلية أم نا ئبة عن غيرها ، فيد خل فيما جُمع بألف وتاء مزيدتين وماألحق به نحو: ﴿ خَلَقَ اللَّهُ السَّمٰوَاتِ، وإن كُنَّ أولٰتِ﴾ وإن كان منصوبًا، لأن نصبه بالكسرة، والكسرة يدخلُهاالرَّومُ . ولا يدخل في الاسم الذي لاينصرف نحو: ﴿ إِلٰى إِبْرَاهِيْمَ، وَبَشَّرْنٰهُ بِإِسْحٰقَ﴾ لأن جَرّه بالفتحة، والفتحةُ لايد خلُهاالرَّوْمُ.

ـُ ضَمَّتَانِ ـُ ضَمَّةٌ သည် الوَقْفُ بِالإِشْمَامِ ။ ပါသောအက္ခရာနှင့် **မှတ်ချက်**။
إِشْمَامٌ ပါသောအက္ခရာတို့အတွက်သာ သီးသန့်ဖြစ်သည်။ စာလုံးအတွင်းမှာ ဖြစ်သည့် ပုံစံသည် ''အေမာမ်ဟဖ်ဆ်ွ'' حفصؒ သခင်ထံ၌ ကုရ်အာန်ကျမ်းတော်မြတ်တွင် တစ်ခုတည်းသာရှိသည်။[1] ဥပမာ – تَـأْمَـنَّا ﴿١١﴾ يوسف

❖ ❖ ❖ ❖ ❖ ❖ ❖

الفرق بين الوَقْفِ والسَّكْتَةِ

وَقْفٌ နှင့် سَكْتَـةٌ ၏ခြားနားပုံအကြောင်း

وَقْفٌ ၏အဓိပ္ပါယ်သည် بَابُ الوَقْفِ အခန်းတွင်လွန်ခဲ့ပြီးဖြစ်သည်။ وَقْفٌ ပြုလုပ်ရာတွင် ရပ်နားမှုသည် အသက်ရှုခြင်းပါမှသာ وَقْفٌ ဖြစ်ပေသည်။

سَكْتَـةٌ ဟူသည်မှာ အသက်ရှုမှု မပါရှိဘဲ ခေတ္တဆိုင်းငံ့ခြင်းကိုခေါ်ဆိုသည်။

ယင်းပုံစံသည် ကုရ်အာန်ကျမ်းမြတ်၌ ''အေမာမ်ဟဖ်ဆ်ွ'' حفصؒ ထံတွင်(၄) နေရာ၌ ရှိသည်။ ﴿عِوَجًا﴾ الكهف ـ الآية (١). ﴿مَرْقَدِنَا﴾ يسٓ ـ الآية (٥٢)
﴿وَقِيْلَ مَنْ﴾ القيامة ـ (٢٧) . ﴿كَلَّا بَلْ﴾ المطففين ـ الآية (١٤)

❖ ❖ ❖ ❖ ❖ ❖ ❖

---

(١) والأيسر من التعريفين السابقين أن يقال:هوضمّ الشفتين بلا صوتٍ عقب إسكان الحرف، إشارة إلى أن الحركة المحذوفة ضَمَّة. ويؤخذ من هذا أنه لابدمن اتصال ضمّ الشفتين بإسكان الحرف من غير تراخ، فلو تراخَى فإسكانٌ مجرَّد.ويختص الإشمام بالمرفوع والمضموم. أحكام قراءة القرآن الكريم ص٢٣٣ ـ ٢٣٤ .بتغيّر يسير (المؤلف).

ماتَلْزَم معرفته من مذهب حفْص(رحمه الله)

"အေမာမ်ဟာဖ်ဆ်၏ လမ်းစဉ်မှ အရေးကြီးသည့် သိမှတ်ဖွယ်ရာများ"

အေမာမ်ဟာဖ်ဆ်၏ (رِوَايَةٌ) ဆင့်ပြန်ချက်အတိုင်း ဖတ်ရွတ်သူသည် ၎င်း၏ مَـذْهَبٌ လမ်းစဉ်ကို သိရှိနားလည်ရန် အရေးကြီးလိုအပ်ပေသည်။ အောက်ပါတို့သည် အဆိုပါ အေမာမ်ဟာဖ်ဆ်၏ လမ်းစဉ်မှ အရေးကြီးသည့် သိမှတ်ဖွယ်ရာများ ဖြစ်ပါသည်။

(၁) ﴿ءَ أَعْجَمِيٌّ وَعَرَبِيٌّ﴾ فصّلت/حٰمٓ السجدة - الآية(٤٤) ဟူသည့်မှာ - التَّسْهِيْلُ တွင်ပါရှိသော ဒုတိယ هَمْزَةٌ ကို أَلِفٌ နှင့် هَمْزَةٌ အကြားရှိ အသံဖြင့် ဖတ်ခြင်းကို ခေါ်ဆိုသည်။

(၂) ﴿بِسْمِ اللّٰهِ مَجْرِيْهَاوَمُرْسٰيهَا﴾هود الآية (٤١) ဟူသည့်မှာ إِمَالَةُ الرَّاءِوَالْأَلِفِ တွင်ပါရှိသော رَاءٌ နှင့် أَلِفٌ ကို إِمَالَةٌ ခေါ် مَجْرَاهَا (မဂ်ျရားဟာ)ကို (မဂ်ျရေးဟာ) ဟုဖတ်ခြင်းကို ဆိုလိုပါသည်။

(၃) ﴿لَا تَأْمَنَّا﴾يوسف - الآية(١١) တွင်ပါရှိသော ن ကို နှစ်မျိုးဖတ်နိုင်သည်။ الإِظْهَارُ နှင့်တကွ الإِشْمَامُ ပြုလုပ်ခြင်း (သို့မဟုတ်) الإِدغَامُ နှင့်တကွ الرَّوْمُ ပြုလုပ်ခြင်းဖြစ်သည်။ ﴿لَاتَأْمَنَّا﴾ သည် ﴿لَا تَأْمَنُنَا﴾ မူလတွင် ဖြစ်သည်။

(၄) ရှေ့လာမည့်စာလုံးများတွင် ثَاءٌ ကို ذَالٌ ၌ بَاءٌ ကို مِيْمٌ ၌ الإِدْغَامُ ပြုလုပ်ရမည်။ ﴿يَلْهَثْ ذٰلِكَ﴾ الأعراف (١٧٦) ﴿ارْ كَـبْ مَعَنَا﴾ هود (٤٢) ထို့နောက် ရှေ့လာမည့်စာလုံးများတွင် الإِدْغَامُ မပြုလုပ်ဘဲ الإِظْهَارُ ပြုလုပ်ရမည်။

﴿ يٰسٓ ﴿١﴾ وَالقُرْآنِ الحَكِيْمِ ﴿٢﴾ ﴾ . ﴿ نٓ ﴿١﴾ وَالقَلَمِ ﴾

نُوْنٌ سَاكِنَةٌ ၏အဆုံးရှိ အသံကို ထို့အတူ نٓ ၏အဆုံးရှိ نُوْنٌ سَاكِنَةٌ يٰسٓ အသံတို့ကို ရှေ့တွင်လာသော و နှင့် الإِدْغَامُ မပြုလုပ်ဘဲ الإِظْهَارُ ဖြင့် ဖတ်ရမည်ကို ဆိုလိုခြင်းဖြစ်သည်။

(၅) ﴿ اَللّٰهُ الَّـذِىْ خَـلَـقَكُمْ مِنْ ضُعْفٍ ثُمَّ جَعَلَ مِنْ بَعْدِ ضُعْفٍ قُوَّةً ثُمَّ جَـعَـلَ مِـنْ بَـعْدِ قُوَّةٍ ضُعْفًاوَّشَيْبَةً ﴾ الروم : الآية (٥٤) တွင်ပါရှိသော ضعف နှင့် ضـعفا တို့၏ ض တွင် ضَمَّةٌ နှင့် فَتْحَةٌ နှစ်မျိုးလုံး ဖတ်ခြင်း ပိုင်သည်။ သို့သော် အချို့က ضَمَّةٌ နှင့်ဖတ်ခြင်းကို ဦးစားပေး ထားသောအဆိုဟု ရေးကြသည်။(١)

ထို့အပြင်အချို့က فَتْـــحَةٌ နှင့်ဖတ်ခြင်းကို ဦးစားပေးထားသောအဆိုဟု ရေးကြသည်။(٢)

(၆) နာမ်စား၏ ه ကို ဆက်ဖတ်သည့်အခါ حَرَكَةٌ (၂)ခုဆွဲခြင်း၊ ဤပုံစံသည် အောက်ပါအာယသ်တစ်ခုတွင်သာရှိသည်။

﴿ وَيَخْلُدْ فِيْهٖ مُهَانًا ﴾(٣) الفرقان ـ ٦٩ .

---

(١) قـول الشيخ محمود خليل الحصرى: له فتح الضاد وضمهافى كلمتى:ضعف،وكلمة ضعفا فى قوله تعالى فى سورة الروم . (الآية : ٥٤)

(٢) قرأحفص بضم الضادوفتحهافى الثلاثة لكن الضم مختاره ، كذا فى هامش المصحف.

والفتح مقدَّمٌ. كذافى تعليق أحكام قراء ة القرآن الكريم :ص ٣٢٧ .

الأول:الفتح فى الضادوهوالمقدَّم ، والثانى: الضمّ فيها.القول السديد : ص ١٥٢ .

(٣) إشباع هاء الضمير بقدر حركتين عند الوصل فى كلمة ((فِيْهٖ)).

(၇) (٣٧)الطور﴿المصيطرون﴾ တွင် ص (သို့မဟုတ်) س နှင့် နှစ်မျိုးလုံး ဖတ်ပိုင်ခွင့်ရှိသည်။[1]

﴿ وَزَادَكُمْ فِيْ الخَلْقِ بَصْطَةً ﴾الأعراف (٦٩)

﴿واللّٰهُ يَقْبِضُ وَيَبْصُطُ﴾البقرة (٢٤٥)

အထက်ပါအာယသ်နှစ်ခုတွင် ပါရှိသော ص နေရာကို س နှင့်ဖတ်ရမည်။ ﴿لَسْتَ عَلَيْهِمْ بِمُصَيْطِرٍ﴾ الغاشية (٢٢). တွင်ပါရှိသော ص နေရာကို မပြောင်းဘဲ ص နှင့်သာ ဖတ်ရမည်။

❖ ❖ ❖ ❖ ❖ ❖ ❖

رُمُوْزُ الْوُقُوْفِ

"ရပ်နားမှုဆိုင်ရာ အတိုကောက် သင်္ကေတများ"

ဤသင်္ကေတများကို (٢) تقسيم السجاوندى ဟုခေါ်ဆိုနိုင်သည်။ الدكتورأحمد عبدالغنى အကြောင်းမှာမူ القول السديد فى فن التجويد ကျမ်းရှင် (٣) က အဆိုပါအတိုင်း ရေးသားခဲ့သည်။ القول السديد فى فن التجويد ص ـ ١٣٤

---

(١) (المصيطرون) بالطور،فإنه يجوزلحفص فيهاالوجهان من طريق ((الشاطبية)) و((والطيبة))معًا .أماموضعاالبقرة والأعراف فيقرآن بالسين من طريق ((الشياطبية)) وموضع الغاشية بالصاد من طريق ((الشاطبية)) أيضا. (تعليق أحكام قراءة القرآن الكريم : ص ٣٢٧)

(٢) سبق أن العلماء اختلفوافى تقسيمهم للوقف،إلاأن جميع ماذكروه من أقسام لايخرج عن الأقسام الأربعة التي ذكرناها، ولكنهم فى المصاحف لجئوا إلى التفصيل ولم يكتفوا بما سبق، بل الغالب أنهم اعتمدواعلى تقسيم السجاوندى،فقد قسّم الوقوف إلى خمسة أقسام،اللازم،والجائز، والمُجَوَّزُلِوَجْهٍ، وَالمُرَخَّصُ لِضرورةٍ. (قواعدالتجويد : ص ١١٤)

(٣) مدرس التفسير وعلوم القرآن بكلية أصول الدين ـ جامعة الأزهرـ القاهرة.الطبعة الأولى ١٤١١هـ ـ ١٩٩٠م

(၁)قواعدالتجويد ـ على رواية حفص عن عاصم بن أبى النَّجود ကျမ်းရှင်ထို့အတူ ကလည်း အဆိုပါအတိုင်း ရေးသားခဲ့သည်။ ထိုအတိုကောက်သင်္ကေတများမှာ-- အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်ပါသည်။

(م) رَمْـزُالْوَقْـفِ اللَّازِمِ - ဤသင်္ကေတသည် ရပ်နားရန် အရေးကြီးကြောင်းကို ညွှန်ပြသည်။ မရပ်နားဘဲ ဆက်ဖတ်ပါက အဓိပ္ပါယ်ပျက်ပြားပြီး မှားယွင်းသော သဘောတရားများ ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သည့်အတွက်ကြောင့် ဖြစ်သည်။
ဥပမာ-(الأنعام٣٦) إِنَّمَايَسْتَجِيْبُ الَّذِيْنَ يَسْمَعُوْنَ م وَالْمَوْتىٰ يَبْعَثُهُمُ اللّٰهُ

(ط) رَمْـزُ الْوَقْفِ الْمُطْـلَقِ – ဤသင်္ကေတသည် မိမိနောက်မှာလာသော စာလုံးမှ စဖတ်ရန် အဓိပ္ပါယ်အားဖြင့် သင့်တော်ကြောင်းကိုဆိုလိုသည်။ ဤသင်္ကေတသည် الوقف الكافى နှင့် الوقف التَّامُّ ဖြစ်နိုင်သော စာလုံးတွင်သာ ရှိရမည်။
ဥပမာ - - ﴿مٰلِكِ يَوْمِ الدِّيْنِ﴾ البقرة ـ الآية ١١٦ ﴿كُلٌّ لَهٗ قَانِتُوْنَ﴾

(ج) رَمْزُالْوَقْـفِ الْجَائِزِ – ဤသင်္ကေတသည် မိမိတည်ရှိသော နေရာမှာရပ်ခြင်း (သို့မဟုတ်)ဆက်ဖတ်ခြင်း နှစ်မျိုးလုံး ပိုင်ကြောင်းကို ညွှန်ပြရန်ဖြစ်သည်။
ဥပမာ - يَسُوْمُوْنَكُمْ سُوْءَ الْعَذَابِ ج يُذَبِّحُوْنَ أَبْنَاءَ كُمْ.
نَحْنُ نَقُصُّ عَلَيْكَ نَبَأَهُمْ بِالْحَقِّ ج إِنَّهُمْ فِتْيَةٌ ءَامَنُوْا بِرَبِّهِمْ .

(ز) رَمْزُ الْوَقْفِ الْمُجَوَّزِ لِوَجْهٍ – ဤသင်္ကေတသည် မိမိတည်ရှိသောနေရာမှာ ရပ်နားမှုထက် ဆက်ဖတ်ခြင်းက ပိုကောင်းသည်ကို ညွှန်ပြရန်ဖြစ်သည်။
ဥပမာ - أُولٰئِكَ الَّذِيْنَ اشْتَرَوُا الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا بِالْآخِرَةِ ز فَلَا يُخَفَّفُ عَنْهُمُ الْعَذَابُ وَلَاهُمْ يُنْصَرُوْنَ. (البقرة ـ ٨٦)

(١) د.عبد العزيز بن عبد الفتاح القارى استاذ مشارك بالجامعة الإسلامية بالمدينة المنورة طبع عام١٤٠٩هـ .

အထက်ပါကျမ်းရှင်နှစ်ဦးတို့က အောက်ပါသင်္ကေတ နှစ်ခုအား ဆက်လက်ဖော်ပြကြသည်။

(ﻻ) ဤသင်္ကေတသည် ရပ်နားခြင်းကို တားမြစ်ထားသည့်သင်္ကေတ ဖြစ်သည်။ ထို့အတူ ယင်းနေရာမှ စဖတ်ခြင်းလည်း တားမြစ်ထားသည့် သင်္ကေတ ဖြစ်သည်။

ဥပမာ - الَّذِيْنَ تَتَوَفّٰهُمُ الْمَلٰئِكَةُ طَيِّبِيْنَ ﻻ يَقُوْلُوْنَ سَلٰمٌ عَلَيْكُمُ ادْخُلُوا الْجَنَّةَ.

(∴) ဤအစက်အပြောက်သုံးခုပါသော နေရာနှစ်ခုအား (သို့) وَقْفُ الْمُرَاقَبَةِ ဟုခေါ်သည်။ အလိုသဘောမှာ ရပ်နားရန် သင့်လျော်သော နေရာနှစ်ခုဆုံစည်းမှုနှင့် ထိုအနက် နေရာတစ်ခုတွင်သာရပ်နားပိုင်ခွင့်ရှိကြောင်း ညွှန်ပြရန်အတွက် ဖြစ်သည်။ وَقْفُ الْمُعَانَقَةِ

ဥပမာ - ذَٰلِكَ الْكِتٰبُ لَا رَيْبَ ∴ فِيْهِ ∴ هُدًى لِلْمُتَّقِيْنَ ﴿٢﴾

(م) رمز للوقف اللازم : وهوما كان فى وصله إفساد للمعنى أوإيهام لمعنى آخر غير مراد .

(ط) رمز للوقف المطلق: والمراد به مايحسن فيه الابتداء بمابعده، وذلك لايكون إلافى الوقف التام أوالكافى.

(ج) رمز للوقف الجائز: وهومايجوزفيه الوقف والوصل بدرجةٍ متساوية، لوجود وجهين فيها من الإعراب من غير ترجيح لأحدهما.فقوله :((يُذَبِّحُوْنَ)) يجوز فيهاأن تُعْرَبَ فى محل نصبٍ حالٌ من فاعلِ ((يَسُومُوْنَكُمْ))،ويجوز أن تكون استئنافيةً.

(ز) رمز للوقف المجوزلوجه: وذلك إذاكان هناك وجهان متغايران فى الإعراب وأحدهماأرجح من الآخر، والوقف على الوجه المرجوح،فالفاء فى قوله ((فَلَا))سببيةٌ وعلى هذاالوجه فالوصل أولى وهو الراجح، ويجوزإعراب الفاء استئنافيةً وهو وجه مر جوح وعليه يكون الوقف مجوزًا.

(ص) رمز للوقف المرخص لضرورة النفس ، وذلك إذاطال الكلام وانقطع النفس فيقف عليه مع وجود الارتباط بما بعده، ولكن إذاكان مابعده جملةً مفهومةً مفيدةً جازأن يبتدىء به وإلّالزمه العود.

(لا) رمز للموضع الذى لايصلح للوقف أوالابتداء، ويقع هذافى الوقف القبيح، والوقف الحسن، ففي الحسن يجوز الوقف ولايحسن الابتداء.

(∴) هذه النقاط الثلاث يشيرون بهاإلى مايسمى بوقف المراقبة، أو وقف المعانقة، المراد به اجتماعُ موضعين صالحين للوقف وتجاوُرُهُمَا، فلك حينئذ أن تقف على أحدهماوليس لك أن تقف عليهما معاً.(قواعدالتجويد ص ١١٤ ـ ١١٥)

مُصْحَفُ الْمَدِيْنَةِ ပုံနှိပ်ထားသော မှ مجمع خادم الحرمين الشريفين النَّبَوِيَّةِ တွင် တဖက်ပါသင်္ကေတနှစ်ခုကို ဖော်ပြထားသည်။

(صلے) علامةالوقف الجائز مع كون الوصل أولى ဆက်ဖတ်လျှင် ပိုကောင်း မှုနှင့်အတူ ရပ်နားပိုင်ခွင့်ရှိကြောင်းကို ညွှန်ပြသော သင်္ကေတဖြစ်သည်။

ဥပမာ - وَإِنْ يَمْسَسْكَ اللّٰهُ بِضُرٍّ فَلَا كَاشِفَ لَهُ إِلَّا هُوَ صلے وَإِنْ يَمْسَسْكَ بِخَيْرٍ فَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ قَدِيْرٌ. الأنعام ﴿١٧﴾

(قلے) علامة الوقف الجائزمع كون الوقف أولى ရပ်နားခြင်း ပို၍ကောင်း သည်ကို ညွှန်ပြသော သင်္ကေတဖြစ်သည်။

قُل رَّبِّىٓ أَعْلَمُ بِعِدَّتِهِم مَّا يَعْلَمُهُمْ إِلَّا قَلِيْلٌ قلے فَلَا تُمَارِ فِيْهِمْ ... الكهف ﴿٢٢﴾.

تفسیر عثمانی သခင်ကြီးက မိမိ၏ حضرت علامہ شبیر احمد عثمانیؒ ကျမ်းအဆုံးတွင် ထို့အတူ حکیم الامت حضرت مولانا اشرف علی صاحب تھانویؒ သခင်ကြီးကလည်း မိမိ၏ تفسير بيان القرآن ကျမ်းအဆုံးတွင် အောက်ပါသင်္ကေတများကို ဖော်ပြထားသည်။

(ㅇ) ဤသင်္ကေတသည် စကားပြီးပြည့်စုံသွားကြောင်း ညွှန်ပြသော သင်္ကေတ ဖြစ်သည်။ ၎င်းနောက် الْوَقْفُ التَّامُّ ၏ အမှတ်အသားလည်းဖြစ်၍ ရပ်နားရမည့် နေရာဖြစ်ပါသည်။ ၎င်း၏ မူလပုံစံမှာ (ة) تَاءٌ مَرْبُوْطَةٌ ဖြစ်ခဲ့ပြီး ယခုအခါ ယင်းသင်္ကေတ၏ပုံစံကို လုံးဝိုင်းသောသဏ္ဌာန်ဖြင့် ရေးသားကြသည်။ ဤသည်ကို الآيةُ ဟုခေါ်ကြသည်။

(ق) ဤသည်မှာ قِيْلَ عَلَيْهِ الْوَقْفُ ၏ အတိုကောက်ဖြစ်သည်။ ဤသင်္ကေတ တွင် ရပ်နားခြင်း မပြုရပေဟု ဆိုလိုခြင်းဖြစ်သည်။

(صل) ဤသည်မှာ قَدْ يُوْصَلُ ၏အတိုကောက် ဖြစ်သည်။ ဤသင်္ကေတတွင် တစ်ခါတစ်ရံ ရပ်နားမှုပြုပြီး၊ တစ်ခါတစ်ရံ ရပ်နားမှုမရှိပေ။ သို့သော် ရပ်နားခြင်းက ပို၍ကောင်းမွန်ကြောင်း ညွှန်ပြသော သင်္ကေတဖြစ်သည်။

(قف) ဤသင်္ကေတသည် قِفْ ၏ အတိုကောက်ဖြစ်သည်။ အဓိပ္ပါယ်မှာ ရပ်နားကုန်ဟူ၍ ဖြစ်သည်။ ဖတ်ရွတ်သူသည် ရပ်နားရမည်ကို မရပ်နားဘဲ ဆက်ဖတ်သွားနိုင်သည်ဟု ထင်ရသောနေရာတွင် အသုံးပြုသတ်မှတ်ထားသည်။

(وقفة) ဤသင်္ကေတသည် အသက်မရှူဘဲ سَكْتَةٌ ထက် ကြာမြင့်စွာရပ်နိုင်သည်ကို ဖော်ပြရန်အတွက် သတ်မှတ်ထားသည်။

(ك) ဤသင်္ကေတသည် كَذٰلِكَ ၏ အတိုကောက်ဖြစ်သည်။ လွန်ခဲ့ပြီးသော သင်္ကေတသည်ပဲ ဤနေရာမှာလည်း ရှိနေကြောင်းကို ညွှန်ပြရန်အတွက် သတ်မှတ်ထားသည်။

(۵) ဤသင်္ကေတကို ''ကူဖာ''မြို့နေ ပညာရှင်များအပြင် အခြားပညာရှင်များထံတွင် الآية ဖြစ်ကြောင်း ညွှန်ပြရန်အတွက် သတ်မှတ်ထားလေသည်။ အကယ်၍ ယင်းသင်္ကေတတွင် ရပ်နားခဲ့ပါမူ ပြန်ကောက်၍ဖတ်ရန် မလိုအပ်ပေ။

بَابُ صِفَاتِ الحُرُوْفِ အက္ခရာဝိသေသများအကြောင်း

اَلصِّفَةُ ဟူသည်မှာ لغة အရဗီစကား၌ တစ်စုံတစ်ခုအား မှီခိုရသော အရာကို ခေါ်ဆိုပါသည်။

الصفة ၏(သဂျ်ဝီးဒ်)ပညာရပ်ဝေါဟာရမှာ ''အက္ခရာအား မိမိ مخرج

တွင် ဖတ်ရွတ်လိုက်သည့်အခါ ပေါ်ပေါက်လာသော ဝိသေသကို ခေါ်ဆိုပါသည်။

အက္ခရာဝိသေသများမှာ (၂)မျိုးရှိပါသည်။

(၁) الصفات الذاتية الّلا زمة (၂) الصفات العارضة

(၁) الصفات الذاتية اللازمة ဟူသည်မှာ အက္ခရာများနှင့်မခွဲဘဲ အမြဲဒွန်တွဲနေသော ဇီဇဝိသေသများကို ခေါ်ဆိုပါသည်။ အဆိုပါ الـصفــات الذاتية اللازمة မှာ (၂)မျိုး ရှိပေသည်။ (က) الـصفـات المتضادّة (ခ) الـصفـات التـي ليس لها ضدّ ဟူ၍ ဖြစ်ပါသည်။

(က) الـصفـات الـمتضادة ဟူသည်မှာ ဆန့်ကျင်ဘက် အမည်ရှိသော ဝိသေသ များကို ခေါ်ဆိုပါသည်။ ၎င်းတို့မှာ –

(၁) اَلْجَهْرُ (၂) اَلْهَمْسُ (၃) الشِّدَّةُ (၄) التَّوَسُّطُ ـ الرِّخَاوَةُ

(၅) الاستعلاء (၆) الاستفال (၇) الإطباق (၈) الانفتاح

(၉) الإذلاق (၁၀) الإصمات တို့ ဖြစ်ပါသည်။

الصفات الذاتية اللازمة :

(١) هَمْسٌ (٢) جَهْرٌ (٣) شِدَّةٌ (٤) رُخَاوَةٌ (٥) (اَلتَّوَسُّطُ) (٦) اِسْتِعْلَاءٌ

(٧) اِسْتِفَالٌ (٨) إِطْبَاقٌ (٩) اِنْفِتَاحٌ (١٠) إِذْلَاقٌ (١١) إِصْمَاتٌ

خمس لهاضد ماعداتوسّط .

سبع لاضدلها :

(١) صَفِيْرٌ (٢) قَلْقَلَةٌ (٣) لِيْنٌ (٤) اِنْحِرَافٌ (٥) تَكْرِيْرٌ (٦) اَلتَّفَشِّيْ (٧) اِسْتِطَالَةٌ

الصفات العارضة :

(١) تَفْخِيْمٌ (٢) تَرْقِيْقٌ (٣) إِظْهَارٌ (٤) إِدْغَامٌ (٥) قَلْبٌ (٦) إِخْفَاءٌ (٧) قَصْرٌ (٨) مَدٌّ

(٩) حَرَكَةٌ (١٠) سُكُوْنٌ (١١) سَكْتٌ .

အထက်ပါ ဝိသေသများအနက်မှ التــوســط အပြင် ကျန်ဝိသေသများကို اَلصِّفَاتُ الْمُتَضَادَّةُ (ခေါ်) ဆန့်ကျင်ဘက်အမည်ရှိသော ဝိသေသများဟု ခေါ်ဆိုပါသည်။ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်ပုံမှာ–

(၁) هَمْسٌ နှင့် جَهْرٌ (၂) شِدَّةٌ နှင့် رِخَاوَةٌ

(၃) اِسْتِفَالٌ နှင့် اِسْتِعْلَاءٌ (၄) اِنْفِتَاحٌ နှင့် إِطْبَاقٌ

(၅) إِذْلَاقٌ နှင့် إِصْـــمَـاتُ တို့သည် မိမိ၏ စုံဖက်ချင်း ဆန့်ကျင်ဘက်ဝိသေသရှိနေခြင်းကို ဆိုလိုပါသည်။

(ခ) اَلصِّفَاتُ غَيْرُ الْمُتَضَادَّةِ (ခေါ်)ဆန့်ကျင်ဘက်အမည်မရှိသော ဝိသသေများမှာ (၇)မျိုးရှိပါသည်။ ၎င်းတို့မှာ–

(၁) اَلصَّفِيْرُ (၂) اَلْقَلْقَلَةُ (၃) اَللِّيْنُ (၄) اَلِانحِرَافُ

(၅) اَلتَّــكْــرِيْــرُ (၆) اَلتَّــفَشِّــیْ (၇) اَلِاسْتِــطَـــالَةُ တို့ဖြစ်ကြပါသည်။

အချုပ်မှာ– الصفات غير المتضادة နှင့် الصفات المتضادة တို့၏ပင်မအမည်ဖြစ်သော الصفات الذاتية اللازمة ၏စုစုပေါင်း အရေအတွက်မှာ (၁၇) ခုရှိပါသည်။ ဤသို့ရေတွက်ရာတွင် التــوسّــط အား ဆန့်ကျင်ဘက် သီးသန့်အမည်မရှိသောဝိသေသဖြစ်သည့်အတွက် ၎င်းကို အခြားဝိသေသများနည်းတူ တစ်ကိုယ်ရည်ရပ်တည်သောဝိသေသအဖြစ် ရေတွက်ထားခြင်းမရှိချေ။

သို့ပါ၍ مـخــارج الحروف (၁၇)ခုရှိသည့်နည်းတူ صـفــات الحروف သည်လည်း (၁၇)ခုရှိကြောင်း ကောင်းစွာမှတ်သားကုန်။

အဆိုပါတင်ပြချက်သည် ''သဂျ်ဝီးဒ်ပညာပါရဂူ သုခမိန်ကြီး الإمام المحقّق

محمدبن محمد الجزرى သခင်ကြီး၏'' ဆိုးဖြတ်ချက်ဖြစ်သည်။

(၂) الـصـفات العارضة ဟူသည်မှာ ယာယီဝိသေသကို ခေါ်ဆိုပါသည်။ ၎င်းကို သာမည (သို့) အလှတန်ဆာဝိသေသဟူ၍ အမည်အမျိုးမျိုးဖြင့် ခေါ်ကြသေးသည်။ ၎င်းတို့မှာ- (၁) تـفخيم (၂) تـرقيق (၃) إظهـار (၄) إدغـام (၅) قلب (၆) إخفاء (၇) قصر (၈) مد (၉) حركة (၁၀) سكون (၁၁) سكت တို့ဖြစ်ပါသည်။ (أحكام قراءة القران الكريم : ص ١٤٧)

(ခ) الصفات المتضادّة ‌ႛ الصفات الذاتية اللازمة ဆန့်ကျင်ဘက်အမည်ရှိသော ဝိသေသများအကြောင်း

(၁) الجهر ဟူသည်မှာ لغةً အရဗီစကား၌ الإعلان (ကြေညာခြင်း)ကို ခေါ်ဆိုပါသည်။ اصطلاحاً သဂျ်ဝီးဒ်ပညာရပ်ဆိုင်ရာဝေါဟာရအရ الجهر ၏အဓိပ္ပါယ်မှာ အက္ခရာကို ဖတ်သည့်အခါ مخرج တွင် အားပြုမှုပြင်းပြသည့်အတွက် ထွက်သက်လေရပ်တန့်သွားသော ဝိသေသကိုခေါ်ဆိုပါသည်။ အဆိုပါ ဝိသေသရှင်အက္ခရာများမှာ (၁၉)လုံးရှိသည်။ ၎င်းတို့ကို ဤသို့ စုစည်းထားပါသည်။

ظَـلَّ قَـوْرُ بَضٍ إِذْ غَزَاجُـنْـدٌ مُـطِـيْـعٌ

ဥပမာ ---

ظ ـ ﴿ وَلَا تُظْلَمُوْنَ فَتِيْلًا ﴾ الآية (٧٧) سورة النساء

ل ـ ﴿ إِذَازُلْزِلَتِ ٱلْأَرْضُ ﴾ الآية (١) سورة الزلزال

ق ـ ﴿ لِأَقْرَبَ مِنْ هٰذَا رَشَدًا ﴾ الآية (٢٤) سورة الكهف

و ـ ﴿ هُمْ يُوْقِنُوْنَ ﴾ الآية(٤) سورة البقرة

ر ـ ﴿ وَأَخْرَجَتِ الْأَرْضُ ﴾ الآية (٢) سورة الزلزال

ب ـ ﴿ عَبْدِهِ الْكِتٰبَ ﴾ الآية (١) سورة الكهف

ض ـ ﴿ مُطَهَّرَةٌ وَّرِضْوَانٌ ﴾ الآية (١٥) سورة آل عمران

ء ـ ﴿ بِئْسَمَا ﴾ الآية (٩٠) سورة البقرة

ذ ـ ﴿ وَإِذْ زَيَّنَ ﴾ الآية (٤٨) سورة الأنفال

غ ـ ﴿ الْمَغْضُوْبِ ﴾ الآية (٧) سورة الفاتحة

ز ـ ﴿ وَازْدَادُوْا تِسْعًا ﴾ الآية (٢٥) سورة الكهف

ا ـ ﴿ مٰلِكِ يَوْمِ الدِّيْنِ ﴾ الآية (٤) سورة الفاتحة

ج ـ ﴿ أَتَجْعَلُ فِيْهَا ﴾ الآية (٣٠) سورةالبقرة

ن ـ ﴿ يُنْفِقُوْنَ ﴾ الآية (٣) سورة البقرة

د ـ ﴿ لَنْ نَّدْعُوَاْ ﴾ الآية (١٤) سورة الكهف

م ـ ﴿ وَلَمْ يَجْعَلْ لَّهٗ عِوَجًا ﴾ الآية (١) سورة الكهف

ط ـ ﴿ أَطْعَمَهُمْ ﴾ الآية (٤) سورة قريش

ى ـ ﴿ لَارَيْبَ فِيْهِ ﴾ الآية (٢) سورة البقرة

ع ـ ﴿ وَلٰكِنْ لَّا يَعْلَمُوْنَ ﴾ الآية (١٣) سورة البقرة

(၂) اَلْهَمْسُ ဟူသည်မှာ အရဗီစကားၶ၌ اَلْخِفَاءُ (တိုးတိုးခြင်း)ကို ခေါ်ဆိုပါသည်။ اصطلاحاً သဂျ်ဝီးဒ်ပညာရပ်ဆိုင်ရာဝေါဟာရအရ الهمس ၏အဓိပ္ပါယ်မှာ အက္ခရာတို့ကို ဖတ်သည့်အခါ مـخـرج တွင် အားပြုမှု လျော့နည်းသည့်အတွက် ထွက်သက်လေကျန်ရှိနေသောဝိသေသကို ခေါ်ဆိုပါသည်။ အဆိုပါ ဝိသေသရှင် အက္ခရာတို့သည် (၁၀)လုံးရှိသည်။ هَـمْـسٌ နှင့် جَهْـرٌ ဝိသေသနှစ်ခုသည်

ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သည်။ هـــمـــــس ဝိသေသပါရှိသော အက္ခရာ(၁၀)လုံးအပြင် ကျန်အက္ခရာများသည် جهر ဝိသေသဆိုင်ရာ အက္ခရာများသာ ဖြစ်သည်။ هَمْسٌ ဝိသေသပါသော အက္ခရာ(၁၀)လုံးကို ဤသို့စုစည်းထားပါသည်။ ဥပမာ -

فَـحَـثَّـهُ شَـخْـصٌ سَـكَـتَ

ف ـ ﴿ هُمُ الْمُفْلِحُوْنَ ﴾ الآية (٥) سورة البقرة

ح ـ ﴿إِنَّمَا نَحْنُ مُسْتَهْزِءُ وْنَ ﴾ الآية (١٤) سورة البقرة

ث ـ ﴿ ثُمَّ بَعَثْنٰـكُمْ ﴾ الآية (٥٦) سورة البقرة

ه ـ ﴿ اَللّٰهُ يَسْتَهْزِئُ ﴾ الآية (١٥) سورة البقرة

ش ـ ﴿ لَعَـلَّـكُمْ تَشْـكُـرُوْنَ ﴾ الآية (٥٢) سورة البقرة

خ ـ ﴿ وَمَايَخْدَعُوْنَ ﴾ الآية(٩) سورة البقرة

ص ـ ﴿ أَصْحٰبُ النَّارِ ﴾ الآية (٣٩) سورة البقرة

س ـ ﴿ إِنَّ اللّٰهَ لَايَسْتَـحْيِ ﴾ الآية (٢٦) سورة البقرة

ك ـ ﴿ صُـمٌّ بُـكْـمٌ ﴾ الآية (١٨) سورة البقرة

ت ـ ﴿ فَـلَـمَّـآ أَضَآ ءَتْ ﴾ الآية (١٧) سورة البقرة

(၃) اَلـشِّـدَّةُ - ဟူသည်မှာ အရဗီစကား၌ اَلْـقُـوَّةُ (အင်အား)ကိုခေါ်ဆိုပါသည်။ اصطلاحاً သဂျ်ဝီးဒ်ပညာရပ်ဆိုင်ရာဝေါဟာရအရ الشدة ၏အဓိပ္ပါယ်မှာ အက္ခရာကို ဖတ်သည့်အခါ မိမိ၏ مـــــــــخـــرج တွင် အင်အားအပြည့် နှင့် အားပြုရသည့်အတွက် အသံမကျန်သောဝိသေသကို ခေါ်ဆိုပါသည်။ ဤဝိသေသရှင် အက္ခရာများကို اَجِــــــدُ قَـطٍ بَـكَـتْ ဟု စုစည်းထားသည်။ ယင်းအက္ခရာများမှာ စုစုပေါင်း (၈)လုံးရှိပါသည်။

أَجِـدُ قَـــطٍ بَــكَــتْ ၏ အလိုမှာ- ''(ကသွင်)အမည်ရှိ အမျိုးသမီးသည် တစ်ရံရောအခါ ငိုခဲ့သည်ကို ၎င်း၏ခင်ပွန်းက တွေ့မြင်၍ ပြောသည်မှာ (ကသွင်) ငိုခဲ့သည်ကို ကျွန်တော် တွေ့မြင်နေရပါသည်''။

ဤဝိသေသသည် ရှေ့လာမည့် تَـوَسُّـطٌ နှင့် رِخَـــاوَةٌ တို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သည်။ ဥပမာ -

أ ـ ﴿ قَيِّمًا لِيُنْذِرَبَأْسًا شَدِيْدًا ﴾ الآية (٢) سورة الكهف

ج ـ ﴿ وَالسَّمَآءِ ذَاتِ الرَّجْعِ ﴾ الآية (١١) سورة الطارق

د ـ ﴿ وَمَا أَدْرٰكَ مَاالطَّارِقُ ﴾ الآية (٢) سورة الطارق

ق ـ ﴿ يَتِيْـمًا ذَامَـقْـرَ بَـةٍ ﴾ الآية (١٥) سورة البلد

ط ـ ﴿ إِنَّ بَطْشَ رَبِّكَ لَشَدِيْدٌ ﴾ الآية (١٢) سورة البروج

ب ـ ﴿ يَوْمَ تُبْلَى السَّرَآئِرُ ﴾ الآية (٩) سورة الطارق

ك ـ ﴿ اِقْرَأْ وَرَبُّكَ الأَكْرَمُ ﴾ الآية (٣) سورة العلق

ت ـ ﴿ إِذْ أَوَى الْفِـتْـيَـةُ ﴾ الآية (١٠) سورة الكهف

(၄) الرِّخَاوَةُ - ဟူသည်မှာ အရဗီစကား၌ اَللِّيْنُ (နူးညံ့မှု)ကို ခေါ်ဆိုပါသည်။ اصطلاحًا သဂျ်ဝီးဒ်ပညာရပ်ဆိုင်ရာဝေါဟာရအရ الرخاوة ၏အဓိပ္ပါယ်မှာ အက္ခရာအားနည်းမှုနှင့်အတူ မိမိ၏ مـــخــرج တွင် အားပြုမှု နည်းခြင်းကြောင့် ဖတ်ရွတ်ရာတွင် နူးညံ့ပျော့ပြောင်းသည့်အသံ ကျန်ရှိနေခြင်းတည်းဟူသော အက္ခရာဝိသေသကို ခေါ်ဆိုပါသည်။ ဤဝိသေသရှင် အက္ခရာများမှာ(၁၆)လုံးရှိပါသည်။ ယင်းတို့ကို - خُـذْ غَـثَّ حَظٍّ فَضَّ شَوْصٍ زِىَّ سَاهٍ ဟု စုစည်းထားသည်။ မွလ္လာအလီကာရီ (رحـمه الله) သခင်က الـرخـاوة ၏ ر တွင် သုံးမျိုးဖတ်နိုင်သည်ဟု မိန့်ဆိုထားသည်။ ကြည့် ➤ (المنح الفكرية :ص ١٦)

ဥပမာ ---

خ ـ ﴿ إِنَّ اللّٰهَ لَايَخْفٰى عَلَيْهِ شَىْءٌ ﴾ الآية (٥) سورة آل عمران

ذ ـ ﴿ رَبَّنَا لَاتُزِغْ قُلُوْبَنَا بَعْدَ إِذْهَدَيْتَنَا ﴾ الآية (٨) سورة آل عمران

غ ـ ﴿ إِنَّ الَّـذِيْنَ كَفَرُوْا لَنْ تُغْنِىَ عَنْهُمْ ﴾ الآية (١٠) سورة آل عمران

ث ـ ﴿ كَافِرَةٌ يرَوْنَهُمْ مِّثْلَيْهِمْ رَأْىَ الْعَيْنِ ﴾ الآية (١٣) سورة آل عمران

ح ـ ﴿ وَهَبْ لَنَا مِنْ لَّدُنْكَ رَحْمَةً ﴾ الآية (٨) سورة آل عمران

ظ ـ ﴿ وَوُفِّيَتْ كُلُّ نَفْسٍ مَاكَسَبَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُوْنَ ﴾ الآية٢٥ سورة آل عمران

ف ـ ﴿ يَوْمَ تَجِدُ كُلُّ نَفْسٍ مَا عَمِلَتْ ﴾ الآية (٣٠) سورة آل عمران

ض ـ ﴿ وَأَزْوَاجٌ مُطَـهَّرَةٌ وَرِضْوَانٌ مِنَ اللّٰهِ ﴾ الآية (١٥) سورة آل عمران

ش ـ ﴿ وَمَايُضِلُّوْنَ إِلَّآ أَنْفُسَهُمْ وَمَايَشْعُرُوْنَ ﴾ الآية (٦٩) سورة آل عمران

و ـ ﴿ وَأُولٰئِكَ هُمْ وَقُوْدُ النَّارِ ﴾ الآية (١٠) سورة آل عمران

ص ـ ﴿ إِنَّ اللّٰهَ اصْطَفٰى آدَمَ وَنُوْحًا ﴾ الآية (٣٣) سورة آل عمران

ز ـ ﴿ فَإِنَّ ذٰلِكَ مِنْ عَزْمِ الْأُمُوْرِ ﴾ الآية (١٨٦) سورة آل عمران

ى ـ ﴿ وَاللّٰهُ عَلٰى كُلِّ شَىْءٍ قَدِيْرٌ ﴾ الآية (٢٩) سورة آل عمران

س ـ ﴿ إِنَّ الـدِّ يْنَ عِنْدَ اللّٰهِ الْإِسْلَامُ ﴾ الآية (١٩) سورة آل عمران

ا ـ ﴿ وَاللّٰهُ شَدِيْدُ الْعِقَابِ ﴾ الآية (١١) سورة آل عمران

هـ ـ ﴿ اِهْدِنَا ﴾ الآية (٥) سورة الفاتحة

(၅) كَـوْنُ الـشَّـىْءِ بَيْنَ أَمْرَيْنِ ဟူသည်မှာ لغةً အရဇီစကားဌ် التَّوَسُّطُ (အလယ် အလတ်ကျမှု)ကို ခေါ်ဆိုပါသည်။ اصطـلاحًـا သဂ်ျဝီးဒ်ပညာရပ်ဆိုင်ရာ ဝေါဟာရ အရ التـوسـط ၏ အဓိပ္ပါယ်မှာ အက္ခရာဖတ်သည့်အခါ ပြင်းထန်မှုနှင့် နူးညံ့ပျော့

ပြောင်းမှု ကြားတွင်ရှိသော အသံဝိသေသကို ခေါ်ဆိုပါသည်။

وَ بَيْــنَ رِخْــوٍ وَالشَّــدِيْـدِ "لِـنْ عُـمَـرَ" ဤဝိသေသရှင်အက္ခရာများမှာ (၅)လုံး ရှိပါသည်။ ယင်းတို့ကို لِـنْ عُـمَـرَ ဟု စုစည်းထားသည်။ ဤ تـوسّـط မည်သော ဝိသေသသည် رِخَـاوَةٌ နှင့် شدّة တို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သည်။ توسّط ကို متـو سّطة بَـيْـنِـيَّـةٌ ဟုလည်း ခေါ်သည်။ ဤဝိသေသရှင် အက္ခရာများကို ဟု ခေါ်ဆိုပါသည်။ ဥပမာ –

ل ـ ﴿ فَقُلْ هَلْ لَكَ ﴾ الآية (١٨) سورة النازعات

ن ـ ﴿ وَمَايَنْطِقُ ﴾ الآية (٣) سورة النجم

ع ـ ﴿ وَهُوَ بِالْأُفُقِ الْأَعْلٰى ﴾ الآية (٧) سورة النجم

م ـ ﴿ أَ أَنْتُمْ أَشَدُّ خَلْقًا ﴾ الآية (٢٧) سورة النازعات

ر ـ ﴿ يَوْمَ تَرْجُفُ الرَّاجِفَةُ ﴾ الآية (٦) سورة النازعات

(၆) اَلْإِسْتِعْلَاءُ – ဟူသည်မှာ لغةً အရဗိစကား၌ اَلْاِرْتِفَاعُ مُطْلَقاً (မြင့်မားမှုတိုင်း)ကို ခေါ်ဆိုပါသည်။ اَلْإِسْتِعْلَاءُ اصـطـلاحًـا သဂျ်ဝီးဒ်ပညာရပ်ဆိုင်ရာဝေါဟာရအရ ၏အဓိပ္ပါယ်မှာ အက္ခရာဖတ်သည့်အခါ လျှာ၏အရင်းပိုင်းသည် အပေါ်ခေါင်သို့ ကြွတက်သွားခြင်းကြောင့် ပေါ်ပေါက်လာသော အသံဝိသေသကို ခေါ်ဆိုပါသည်။ ယင်းဝိသေသရှင် အက္ခရာတို့ကို خُـصَّ ضَـغْـطٍ قِـظْ တွင် စုစည်းထားသည်။ ၎င်းတို့ကို – حُرُوْفُ مُسْتَعْلِيَةٌ ဟု ခေါ်ဆိုပါသည်။

ဥပမာ –

خ ـ ﴿ يُسْقَوْنَ مِنْ رَحِيْقٍ مَّخْتُوْمٍ ﴾ الآية (٢٥) سورة المطفّفين

ص ـ ﴿ قُتِلَ أَصْحٰبُ الْأُخْدُوْدِ ﴾ الآية (٤) سورة البروج

ض - ﴿ فَالْيَوْمَ الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا مِنَ الْكُفَّارِ يَضْحَكُوْنَ ﴾ الآية(٣٤)سورة المطففين

غ - ﴿ رَبِّ اغْفِرْ لِىْ ﴾ الآية (٢٨) سورة نوح

ط - ﴿ إِنَّ بَطْشَ رَبِّكَ لَشَدِيْدٌ ﴾ الآية (١٢) سورة البروج

ق - ﴿ ثُمَّ أَمَاتَهُ فَأَقْبَرَهُ ﴾ الآية (٢١) سورة عبس

ظ - ﴿ وَلَا يُظْلَمُوْنَ فَتِيْلًا ﴾ الآية (٤٩) سورة النساء

(၇) اَلْإِسْتِفَالُ ဟူသည်မှာ لغةً အရဗီစကားဖြ اَلْإِنْخِفَاضُ (နိမ့်ခြင်း)ကို ခေါ်ဆိုပါသည်။ الاستفال اصطلاحًا သဂျ်ဝီးဒ်ပညာရပ်ဆိုင်ရာဝေါဟာရအရ ၏ အဓိပ္ပါယ်မှာ အက္ခရာဖတ်သည့်အခါ လျှာသည် အပေါ်ခေါင်မှ မိမိ၏အောက် ချိုင့်ဝှမ်းသို့ ကျသွားခြင်းကြောင့် ပေါ်ပေါက်လာသော အက္ခရာဝိသေသကို ခေါ်ဆို ပါသည်။ အဆိုပါ ဝိသေသရှင်အက္ခရာများမှာ (၂၂)လုံး ရှိပါသည်။ ၎င်းတို့ကို - (ثَبَتَ عِزُّمَنْ يُّجَوِّدْ ☆ حَرْفَه إِذْسَلَّ شَكًّا) တွင် စုစည်းထားသည်။

ဥပမာ---

ث - ﴿ وَلَاتَعَاوَنُوْا عَلَى الْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ ﴾ الآية (٢) سورة المائدة

ب - ﴿ إِذْهَمَّ قَوْمٌ أَنْ يَبْسُطُوْٓا إِلَيْكُمْ ﴾ الآية (١١)سورة المائدة

ت - ﴿ حُرِّمَتْ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةُ ﴾ الآية (٣) سورة المائدة

ع - ﴿ وَامْسَحُوْابِرُءُوْسِكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ إِلَى الْكَعْبَيْنِ ﴾ الآية(٦)سورة المائدة

ز - ﴿ وَالَّذِيْنَ اٰمَنُوْا فَإِنَّ حِزْبَ اللّٰهِ هُمُ الْغَالِبُوْنَ ﴾ الآية (٥٦)سورةالمائدة

م - ﴿ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيْمٌ ﴾ الآية (٣٦) سورة المائدة

ن - ﴿ مِنْ أَجْلِ ذٰلِكَ ﴾ الآية (٣٢)سورة المائدة

ى - ﴿ أَنَّ اللّٰهَ غَفُوْرٌ رَحِيْمٌ ﴾ الآية (٣٤)سورة المائدة

ج - ﴿ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ عَظِيْمٌ ﴾ الآية (٩)سورة المائدة

و - ﴿ إِنَّ اللّٰهَ غَفُوْرٌ رَحِيْمٌ ﴾ الآية (٣٩)سورة المائدة

د - ﴿ وَلَاتَعَاوَنُوْاعَلَى الْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ ﴾ الآية (٢)سورة المائدة

ح - ﴿ إِنَّ اللّٰهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِيْنَ ﴾ الآية (١٣)سورة المائدة

ر - ﴿ هُوَالْمَسِيْحُ ابْنُ مَرْيَمَ ﴾ الآية(١٧)سورة المائدة

ف - ﴿ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُوْنَ ﴾ الآية (٣٥)سورة المائدة

هـ - ﴿ وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْكِتٰبِ ﴾ الآية (٦٥) سورة المائدة

أ - ﴿ أَمْ تَأْمُرُهُمْ ﴾ الآية(٣٢)سورة الطور

ذ - ﴿ أَخَذْنَامِيْثَاقَهُمْ ﴾ الآية(١٤)سورة المائدة

س - ﴿ اِسْتَغْفِرْلَهُمْ ﴾ الآية (٨٠)سورة التوبة

ل - ﴿ وَعَدَ اللّٰهُ الْمُنٰفِقِيْنَ ﴾ الآية (٦٨)سورة التوبة

ش - ﴿ وَالنّٰشِطٰتِ نَشْطًا ﴾ الآية (٢) سورة النازعات

ك - ﴿ اِقْرَأْ وَرَبُّكَ الْأَكْرَمُ ﴾ الآية (٣) سورة العلق

ا - ﴿ إِنَّاأَنْزَلْنَاهُ ﴾ الآية (١) سورة القدر

(၈) اَلْإِطْبَاقُ ဟူသည်မှာ လغةً အရဗီစကား၌ اَلْإِلْصَاقُ مُطْلَقًا (ပူးတွဲမှုတိုင်း)ကို ခေါ်ဆိုပါသည်။ သဂျ်ဝီးဒ်ပညာရပ်ဆိုင်ရာဝေါဟာရအရ الإطباق ၏ اصطلاحًا အဓိပ္ပါယ်မှာ လျှာနှင့် အတိုင်းအတာညီသော အပေါ်ခေါင်မှ နေရာကို အက္ခရာဖတ်သည့်အခါ လျှာဖြင့် အလွန်နီးကပ်မှုကြောင့် ပေါ်ပေါက်လာသောဝိသေသကို ခေါ်ဆိုပါသည်။ အဆိုပါ ဝိသေသရှင်အက္ခရာများမှာ (၄)လုံးရှိပါသည်။ ၎င်းတို့ကို (صَادٌ ضَادٌ طَاءٌ ظَاءٌ مُطْبَقَةٌ) တွင် စုစည်းထားသည်။ ဥပမာ -

ص - ﴿ وَالْعَصْرِ ﴾ الآية (١) سورة العصر

ض ـ ﴿ وَعِنَبًا وَّقَضْبًا﴾ الآية (٢٨) سورة عبس

ط ـ ﴿ ثُمَّ يَطْمَعُ أَنْ اَزِيْدَ﴾ الآية (١٥) سورة المدّثّر

ظ ـ ﴿ عٰلِمُ الْغَيْبِ فَلاَ يُظْهِرُ﴾ الآية (٢٦) سورة الجنّ

(၉) اَلْاِنْـفِتَاحُ ဟူသည်မှာ အရဗီစကား၌ اَلْاِفْتِرَاقُ (တခြားစီကွဲပြားခြင်း)ကို ခေါ်ဆိုပါသည်။ اصـطـلاحًا သဂျ်ဝီးဒ်ပညာရပ်ဆိုင်ရာဝေါဟာရအရ الانـفتـاح ၏အဓိပ္ပါယ်မှာ အက္ခရာအားဖတ်ရွတ်သည့်အခါ လေထွက်နိုင်ရန် လျှာအပိုင်းနှင့် ခေါင်အပိုင်း နှစ်ခုအနက်မှ တစ်ခုသည် အခြားတစ်ခုနှင့်ကွဲကွာမှုအပေါ် ပေါ်ပေါက်လာသော အက္ခရာဝိသေသကို ခေါ်ဆိုပါသည်။ အဆိုပါ ဝိသေသရှင်အက္ခရာများမှာ (၂၅)လုံး ရှိပါသည်။ ၎င်းတို့ကို (مَنْ أَخَذَ وَجَدَ سَعَةً فَزَكَاحَقَّ لَهٗ شُرْبُ غَيْثٍ) တွင် စုစည်းထားပါသည်။ ဥပမာ -

م ـ ﴿ وَالشَّمْسُ تَجْرِىْ﴾ الآية (٣٨) سورة يٰسٓ

ن ـ ﴿ اِنْ كَانَتْ ﴾ الآية (٥٣) سورة يٰسٓ

أ ـ ﴿ وَإِنْ نَّشَأْ نُغْرِقْهُمْ ﴾ الآية (٤٣) سورة يٰسٓ

خ ـ ﴿ وَأَخْرَجْنَا مِنْهَا ﴾ الآية (٣٣) سورة يٰسٓ

ذ ـ ﴿ عُذْرًا أَوْنُذْرًا ﴾ الآية (٦) سورة المرسلت

و ـ ﴿ إِنَّمَاتُوْعَدُوْنَ لَوَاقِعٌ﴾ الآية (٧) سورة المرسلت

ج ـ ﴿ كَذٰلِكَ نَفْعَلُ بِالْمُجْرِمِيْنَ﴾ الآية (١٨) سورة المرسلت

د ـ ﴿ وَمَآأَدْرٰكَ مَايَوْمُ الْفَصْلِ﴾ الآية (١٤)سورة المرسلت

س ـ ﴿ وَاَسْقَيْنٰكُمْ مَّاءً فُرَاتًا﴾ الآية (٢٧) سورة المرسلت

ع ـ ﴿ بَعْدَهُ يُؤْمِنُوْنَ﴾ الآية (٥٠) سورة المرسلت

ت - ﴿أَنْ يُتْرَكَ سُدًى﴾ الآية(٣٦)سورة القيامة

ف - ﴿كَأَنَّهُ جِمٰلَتٌ صُفْرٌ﴾ الآية(٣٣) سورة المرسلت

ز - ﴿وَتَزْهَقَ أَنْفُسُهُمْ﴾ الآية (٥٥) سورة التوبة

ك - ﴿وَلَا تَمْنُنْ تَسْتَكْثِرُ﴾ الآية(٦) سورة المدّثّر

ا - ﴿رَاقٍ﴾ الآية (٢٧) سورة القيامة

ح - ﴿إِنَّا فَتَحْنَا﴾ الآية (١) سورة الفتح

ق - ﴿وَمِنْ كُلِّ شَيْءٍ خَلَقْنَا﴾ الآية (٤٩) سورة الذّاريات

ل - ﴿بَلْ كَانُوْا لَا يَفْقَهُوْنَ إِلَّاقَلِيْلًا﴾ الآية(١٥)سورة الفتح

هـ - ﴿وَيَهْدِيَكُمْ صِرَاطًا مُّسْتَقِيْمًا﴾ الآية(٢٠)سورة الفتح

ش - ﴿وَالْمُشْرِكِيْنَ وَالْمُشْرِكٰتِ﴾ الآية(٦)سورة الفتح

ر - ﴿إِنَّا أَرْسَلْنٰكَ شَاهِدًا﴾ الآية(٨) سورة الفتح

ب - ﴿وَمَنْ لَّمْ يَتُبْ فَأُولٰئِكَ هُمُ الظّٰلِمُوْنَ﴾ الآية(١١)سورة الحجرات

غ - ﴿أَنْتَ وَلِيُّنَا فَاغْفِرْلَنَا﴾ الآية(١٥٥) سورة الأعراف

ى - ﴿لَغَفُوْرٌ رَّحِيْمٌ﴾ الآية(١٥٣) سورة الأعراف

ث - ﴿لِلَّذِيْنَ ظَلَمُوْاذَنُوْبًا مِّثْلَ﴾ الآية(٥٩) سورة الذاريات

(၁၀) اَلْإِذْلَاقُ ဟူသည်မှာ لغةً အရဇိစကားဌ် حِدَّةُ اللِّسَانِ وَطَلَاقَتُهُ (လျှာသွက်အာသွက်ခြင်း)ကို ခေါ်ဆိုပါသည်။ اصطلاحًا သဂျ်ဝီးဒ်ပညာရပ်ဆိုင်ရာ ဝေါဟာရအရ الإذلاق ၏အဓိပ္ပါယ်မှာ အက္ခရာအား လျှာအဖျားဖြင့် (သို့မဟုတ်) နှုတ်ခမ်းဖြင့် အားပြုဖတ်သည့်အခါ ပေါ်ထွက်လာသော ဝိသေသကို ခေါ်ဆိုပါသည်။

အဆိုပါ ဝိသေသရှင် အက္ခရာများမှာ (၆)လုံးရှိပါသည်။ ၎င်းတို့ကို - (فَـــرَّمِنْ لُبٍّ) တွင် စုစည်းထားပါသည်။ ဥပမာ ---

ف ـ ﴿ اَفْتَـرَى عَلَى اللّٰهِ كَذِبًا ﴾ الآية(٨) سورة السبإ

ر ـ ﴿ وَقَـدِّرْ فِى السَّـرْدِ ﴾ الآية (١١)سورة السبإ

م ـ ﴿ اَلْـحَـمْـدُ ... ﴾ الآية (١) سورة الفاتحة

ن ـ ﴿ وَمَـنْ يَـزِغْ مِـنْـهُـمْ ﴾ الآية (١٢) سورة السبإ

ل ـ ﴿ اَنِ اعْـمَـلْ سٰـبِـغٰـتٍ ﴾ الآية(١١) سورة السبإ

ب ـ ﴿ وَلَـقَـدْصَدَّقَ عَـلَـيْـهِمْ إِبْـلِـيْسُ ﴾ الآية(٢٠) سورة السبإ

(၁၁) اَلْإِصْمَاتُ ဟူသည် لغةً အရဗီစကား၌ اَلْـمَنْعُ مُطْلَقًا (တားမြစ်မှုဟူသရွေ့)ကို ခေါ်ဆိုပါသည်။ اصطلاحًا သဂျ်ဝီးဒ်ပညာရပ်ဆိုင်ရာဝေါဟာရအရ الإصمات ၏အဓိပ္ပါယ်မှာ အက္ခရာလေးလုံး(သို့) ငါးလုံးဖြင့်ဖွဲ့စည်းထားသော စာလုံး၏ الــحــروف الأصـلية (မူရင်း အက္ခရာများ)၌ إصــمـــات ၏ အက္ခရာများသာ သီးသန့် ဖြစ်ခြင်းမှ တားမြစ်သောဝိသေသကို ခေါ်ဆိုပါသည်။ သို့သာမက ထိုထဲ၌ إذلاق ၏ အက္ခရာ တစ်လုံး(သို့)တစ်လုံးထက် ပို၍ရှိရန်အရေးကြီးသည်။ အဆိုပါ ဝိသေသရှင် အက္ခရာများမှာ (၂၃)လုံးရှိ သည်။ ၎င်းတို့ကို ---
جُزْغِشَّ سَاخِطٍ صِدْ ثِقَةً إِذْوَعْظُهٗ يَحُضُّكَ တွင် စုစည်းထားသည်။

မှတ်သားရန်အချက်မှာ- ဤ الإذلاق နှင့် الإصمات ဟူသော صفة နှစ်ခုလုံးသည် အက္ခရာများအား သဂျ်ဝီးဒ်ဖြစ်စေရေးတွင် လုံးဝပတ်သက်မှုမရှိပါ။ သို့ပါ၍ ယင်း صفة နှစ်ခုအား **صفات الحروف** အထဲတွင် ထည့်သွင်းရေတွက်သတ်မှတ်မှု

မပြုခြင်းက သာ၍ကောင်းပေသည်။ အကြောင်းမှာကား صفات الحروف ကို ဂရုစိုက်အကောင်အထည်ဖေါ်ရာတွင် ရရှိသည့်အကျိုးရလဒ်များသည် အဆိုပါ صفة နှစ်ခုမှ မရရှိသည့်အတွက်ကြောင့်ပင်ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် မုဟတ်က္ကေ့ကီးန်ပညာရှင်များက ယင်း صفة နှစ်ခုကို ထည့်သွင်း ရေတွက်မှုမပြုကြပေ။ ထိုပညာရှင်ကြီးများထဲတွင် အေမားမ်ရှာသွေဗီ (رحمه الله) သခင်လည်း ပါဝင်သည်။[1]

(١) الصفة الحادية عشرة : الإصمات ، ومعناه في اللغة : المنع ، لأنه من صمت : إذ منع نفسه من الكلام وفي الاصطلاح : منع انفراد هذه الحروف أصولاً في كلمة تزيد عن ثلاثة أحرف ، بأن كانت أربعة أو خمسة .

وذلك أن كل كلمة عربية بنيت على أربعة أحرف أو خمسة أصولٍ ، لابدّ أن يكون فيها مع الحروف المصمتة حرف أو أكثر من الحروف المذلقة .

وإنما وصفت هذه الحروف بالإصمات لأنها حروف أصمتت أي : منعت أن تختص ببناء كلمة في لغة العرب ـ إذا كثرت حروفها بأن كانت أربعة أو خمسة ـ من غير أن يوجد معها حرف من حروف الإذلاق .

وعلة ذلك أن حروف الإصمات صعبة علي اللسان ، وحروف الإذلاق سهلة عليه ، فمنعوا انفراد حروف الإصمات ، واشترطوا أن يكون معها حرف أو أكثر من حروف الإذلاق لتعادل حفة المذلق ثقل المصمت .

ومن ثم قيل : إن كلا من كلمة ((عَسْجَد)) اسم للذهب ، وكلمة ((عَسَطُوْس)) اسم للخَيزُران دخيل في كلام العرب ، لتمحّض تركّبهما من الحروف المصمتة ، ومثل ذلك كل كلمة رباعية أو خماسية لم يوجد فيها حرف مذلق .

واعلم! أن هاتين الصفتين لادخل لهما في تجويد الحروف ، فكان الأولى عدم عدهما من الصفات ، لأن الكلام في الصفات إنما يعنى الصفات التي يطلب من القارى مراعاتها عند النطق بالحروف ، لما يترتب على مراعاتها من تحقيق التلاوة وجودة الأداء ، ومراعاة هاتين الصفتين لايترتب عليه شيء من ذلك ، ومن أجل هذا أهمل ذكرهما كثير من المحققين منهم الإمام الولي الشاطبي رضي اللّٰه عنه . (أحكام قراءة القرآن الكريم : ص ٩٦)

اَلصِّفَاتُ غَيْرُ الْمُتَضَادَّةِ (ဆန့်ကျင်ဘက်မဲ့ အက္ခရာဝိသေသများ)

(၁၂) الصفير ဟူသည်မှာ لغةً အရဗီစကား၌ صــوت يـصـوِّت به الـبها ئـم عـنــد الشــرب (သောက်သုံးသည့်အခါ ထွက်ပေါ်လာသော တိရိစ္ဆာန်၏အသံ)ကို ခေါ်ဆိုပါသည်။ اصـطلاحًا သဂျ်ဝီးဒ်ပညာရပ်ဆိုင်ရာ ဝေါဟာရအရ الـصفير ၏ အဓိပ္ပါယ်မှာ မိမိ၏အက္ခရာသုံးလုံးနှင့် ဒွန်တွဲနေသော နှုတ်ခမ်းနှစ်ခုကြားမှ ထွက်သောအသံပိုကို ခေါ်ဆိုပါသည်။ ထိုအက္ခရာများမှာ الزاى ـ الصاد ـ السين တို့ဖြစ်ပါသည်။

ဥပမာ -

ز ـ ﴿ سُبْحَانَ الَّذِىْ خَلَقَ الْأَزْوَاجَ ﴾ الآية (٣٦)سورة يٰسٓ

س ـ ﴿ نَسْلَخُ مِنْهُ الـنَّـهَارَ ﴾ الآية (٣٧) سورة يٰسٓ

ص ـ ﴿ اِصْلَوْهَا الْيَوْمَ بِمَا كُـنْـتُـمْ ﴾ الآية (٦٤)سورة يٰسٓ

(၁၃) اَلْقَلْقَلَةُ ဟူသည်မှာ لغةً အရဗီစကား၌ الحركة باضطراب (ယိမ်းခါမှုဖြင့် လှုပ်ရှားခြင်း)ကို ခေါ်ဆိုပါသည်။ اصــطـلاحًــا သဂျ်ဝီးဒ်ပညာရပ်ဆိုင်ရာဝေါဟာရအရ الـقـلقلة ၏အဓိပ္ပါယ်မှာ အက္ခရာသည် مـخرج ၌ ရိုက်ခတ်ပြီးသည့်နောက် ဖြစ်ပေါ် လာသော အသံပိုဝိသေသကို ခေါ်ဆိုပါသည်။ ယင်းအက္ခရာများမှာ (၅)လုံး ရှိသည်။ ထိုအက္ခရာ တို့ကို قُطْبُ جَدٍّ တွင် စုစည်းထားသည်။ ဥပမာ -

ق ـ ﴿ أَنَّا خَلَـقْـنَا لَهُمْ مِمَّاعَمِـلَتْ ﴾ الآية (٧١) سورة يٰسٓ

ط ـ ﴿ أَنُطْعِمُ مَنْ لَّوْ يَشَآءُ اللّٰهُ ﴾ الآية (٤٧)سورة يٰسٓ

ب ـ ﴿ فَأَنّٰى يُبْصِرُوْنَ ﴾ الآية (٦٦) سورة يٰسٓ

ج ـ ﴿ أَيُّـهَا الْـمُجْرِمُوْنَ ﴾ الآية (٥٩) سورة يٰسٓ

د ـ ﴿ قِيْلَ ادْخُلِ الْجَـنَّـةَ ﴾ الآية (٢٦) سورة يٰسٓ

(၁၄) اَلسُّهُوْ لَةُ ဟူသည်မှာ لغةً အရဗီစကားၚ် (လွယ်ကူမှု)ကို ခေါ်ဆိုပါသည်။ اصطلاحًا သဂျ်ဝီးဒ်ပညာရပ်ဆိုင်ရာဝေါဟာရအဓိပ္ပါယ်မှာ နှုတ်လျှာပေါ်၌ မည်သည့် အခက်အခဲမျှ မရှိဘဲ အက္ခရာအား လွယ်ကူစွာဖတ်နိုင်ခြင်းဟူသော ဝိသေသကို ခေါ်ဆိုပါသည်။ အဆိုပါ ဝိသေသရှင် အက္ခရာတို့မှာ (၂)လုံးရှိသည်။ ထိုအက္ခရာ (၂)လုံးသည် - اَلـلِّيْنُ

فتحةٌ ဖြစ်သော وْ နှင့် يْ တို့အလျင် الـواووالياء الساكنتان المفتوح ماقبلهما ရှိသောပုံစံကို ခေါ်ဆိုပါသည်။ ဥပမာ -

وْ - ﴿ وَاٰمَنَهُمْ مِّنْ خَوْفٍ ﴾ الآية (٤) سورة قريش

يْ - ﴿ لِإِيْلٰفِ قُرَيْشٍ ﴾ الآية (١) سورة قريش

(၁၅) اَلإِنْحِرَافُ ဟူသည်မှာ لغةً အရဗီစကား၌ الميل مطلقا (တိမ်းပါးယိမ်းယိုင်မှုတိုင်း)ကို ခေါ်ဆိုပါသည်။ اصطلاحًا သဂျ်ဝီးဒ်ပညာရပ်ဆိုင်ရာ ဝေါဟာရအရ الانحراف ၏အဓိပ္ပါယ်မှာ အက္ခရာထွက်သည့်အခါ မိမိ مخرج မှ လျှာအဖျားသို့ ယိမ်းသွားခြင်းဟူသော ဝိသေသကို ခေါ်ဆိုပါသည်။ ၎င်း၏အက္ခရာများမှာ الراء နှင့် اللام တို့ဖြစ်ပါသည်။ ဥပမာ -

ر - ﴿ وَهُوَ أَرْحَمُ الرّٰحِمِيْنَ ﴾ الآية (٩٢) سورة يوسف

ل - ﴿ إِنَّكَ لَفِىْ ضَلٰلِكَ الْقَدِيْمِ ﴾ الآية (٩٥) سورةيوسف

(၁၆) اَلتَّكْرِيْرُ ဟူသည်မှာ لغةً အရဗီစကား၌ إعادة الشئ مرة أوأكثر (အရာတစ်ခုအားတစ်ကြိမ် (သို့) ထိုထက်များစွာပြန်လုပ်ခြင်း)ကို ခေါ်ဆိုပါသည်။ اصطلاحًا သဂျ်ဝီးဒ်ပညာရပ်ဆိုင်ရာ ဝေါဟာရအရ التكرير ၏အဓိပ္ပါယ်မှာ အက္ခရာဖတ်သည့်

အခါ လျှာအဖျားတုန်ခါမှုတည်းဟူသောဝိသေသကို ခေါ်ဆိုပါသည်။

تـكـريـر ၏ صـفة သည် ဖုံးကွယ်ထားရမည့် ဝိသေသဖြစ်သည်။ အတိုင်းထက် အလွန် ပေါ်လွင်အောင် ပြုလုပ်ပါက راء مشـددة မှ راء အမြောက်အများ ဖြစ်ပေါ် လာနိုင်သလို راء مخففة မှ راء နှစ်ခု ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သည်။

မှတ်ချက်။ ။ تـكرير ၏ صفة ကို လုံးဝ ပပျောက်သွားအောင် ပြုလုပ်ခြင်းသည် လည်း မပိုင်ပေ။ (أحكام قراءة القرآن الكريم : ص ١٠٥ - ١٠٦) ။

ငင်းအက္ခရာမှာ الراء ဖြစ်ပါသည်။ ဥပမာ -

ر - ﴿ فَلَنْ تَجِدَ لَهُ وَلِيًّا مُّرْشِدًا ﴾ الآية (١٧) سورة الكهف

(၁၇) اَلتَّفَشِّىْ (ပျံ့နှံ့မှုတိုင်း)ကို اَلإِنْتِشَارُمُطْلَقًا ဟူသည်မှာ لغةً အရဗီစကား၌ ခေါ်ဆိုပါသည်။ اصـطـلاحًـا သဂျ်ဝီးဒ်ပညာရပ်ဆိုင်ရာဝေါဟာရအရ التـفـشـي ၏အဓိပ္ပါယ်မှာ အက္ခရာဖတ်သည့်အခါ ပါးစပ်အတွင်း၌ လေပျံ့နှံ့ခြင်းတည်းဟူသော ဝိသေသကို ခေါ်ဆိုပါသည်။ ငင်းအက္ခရာမှာ الشين ဖြစ်သည်။ ဥပမာ -

ش - ﴿ وَالنّٰشِرٰتِ نَشْرًا ﴾ الآية (٣) سورة المرسلت

(၁၈) اَلإِسْـتِطَالَةُ (ရှည်လျားမှုတိုင်း) اَلإِمْتِـدَادُمُطْلَقًا ဟူသည်မှာ لغةً အရဗီစကား၌ ကို ခေါ်ဆိုပါသည်။ اصطلاحًا သဂျ်ဝီးဒ်ပညာရပ်ဆိုင်ရာဝေါဟာရအရ الاستطالة ၏ အဓိပ္ပါယ်မှာ အက္ခရာဖတ်သည့်အခါ လျှာဘေးစောင်းအစမှ အဆုံးအထိ အသံ ရှည်လျားသောဝိသေသကို ခေါ်ဆိုပါသည်။ ငင်းအက္ခရာမှာ الـضـاد ဖြစ်သည်။

ဥပမာ -

ض - ﴿ وَاضْرِبْ لَهُمْ مَّثَلاً ... ﴾ الآية (١٣) سورة يٰسٓ

جَدْوَلُ مَجْمُوْعِ الصِّفَاتِ لِلْحُرُوْفِ الْهِجَائِيَّةِ

ء	جهر	شدّة	استفال	انفتاح	إصمات		
ب	جهر	شدّة	استفال	انفتاح	إذلاق	قلقلة	
ت	همس	شدّة	استفال	انفتاح	إصمات		
ث	همس	رخاوة	استفال	انفتاح	إصمات		
ج	جهر	شدّة	استفال	انفتاح	إصمات	قلقلة	
ح	همس	رخاوة	استفال	انفتاح	إصمات		
خ	همس	رخاوة	استعلاء	انفتاح	إصمات		
د	جهر	شدّة	استفال	انفتاح	إصمات	قلقلة	
ذ	جهر	رخاوة	استفال	انفتاح	إصمات		
ر	جهر	توسّطْ	استفال	انفتاح	إذلاق	إنحراف	تكرير
ز	جهر	رخاوة	استفال	انفتاح	إصمات	صفير	
س	همس	رخاوة	استفال	انفتاح	إصمات	صفير	
ش	همس	رخَاوة	استفال	انفتاح	إصمات	تفشّى	
ص	همس	رخاوة	استعلاء	إطباق	إصمات	صفير	
ض	جهر	رخاوة	استعلاء	إطباق	إصمات	استطالة	

ط	جهر	شدّة	استعلاء	إطباق	إصمات	قلقلة	
ظ	جهر	رخاوة	استعلاء	إطباق	إصمات		
ع	جهر	توسّط	استفال	انفتاح	إصمات		
غ	جهر	رخاوة	استعلاء	انفتاح	إصمات		
ف	همس	رخاوة	استفال	انفتاح	إذلاق		
ق	جهر	شدّة	استعلاء	انفتاح	إصمات	قلقلة	
ك	همس	شدّة	استفال	انفتاح	إصمات		
ل	جهر	توسّط	استفال	انفتاح	إذلاق	انحراف	
م	جهر	توسّط	استفال	انفتاح	إذلاق	غنّة	
ن	جهر	توسّط	استفال	انفتاح	إذلاق	غنّة	
هـ	همس	رخاوة	استفال	انفتاح	إصمات	خفاء	
و	جهر	رخاوة	استفال	انفتاح	إصمات	لين	
ي	جهر	رخاوة	استفال	انفتاح	إصمات	لين	
ا حرفُ المدِّ	جهر	رخاوة	استفال	انفتاح	إصمات	خفاء	

محاسن التلاوة ومعايب القراءة

ဖတ်ရွတ်မှုဆိုင်ရာ အလှအပများနှင့် ရုပ်ဆိုးအကျည်းတန်စေသည့် ဖတ်ရွတ်နည်းများ

(၁) مَحَاسِنُ التِلاَوَةِ ဖတ်ရွတ်မှုဆိုင်ရာ အလှအပများမှာ (၇)မျိုးရှိသည်။

(၁) تَرْتِيْلٌ (၂) تَجْوِيْدٌ (၃) تَمْكِيْنٌ (၄) تَبْيِيْنٌ (၅) تَحْسِيْنٌ

(၆) تَرْسِيْلٌ (၇) تَوْقِيْرٌ

(၁) تَرْتِيْلٌ ဟူသည်မှာ အက္ခရာထွက်သည့်နေရာများ၊ အက္ခရာဝိသေသများနှင့် ရပ်နားမှုဆိုင်ရာ ဥပဒေများအား ဂရုပြုလျက် ဖတ်ခြင်းကို ခေါ်သည်။

(၂) تَجْوِيْدٌ ဟူသည်မှာ အက္ခရာတိုင်းအား ဖတ်ထိုက်သည့်နည်းအတိုင်း အပို အလိုမရှိဘဲ ဖတ်ခြင်းကို ခေါ်သည်။

(၃) تَمْكِيْنٌ ဟူသည်မှာ အက္ခရာများအား မိမိတို့ဝိသေသများနှင့် ထွက်ရာနေရာများ၌ နေရာပေးခြင်း၊ ၎င်းနောက် ဥပဒေများကို မိမိနေရာများ၌ အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းကို ခေါ်သည်။

(၄) تَبْيِيْنٌ ဟူသည်မှာ အက္ခရာများအား ရှင်းလင်းပြတ်သားစွာဖတ်ခြင်းကို ခေါ်သည်။

(၅) تَحْسِيْنٌ ဟူသည်မှာ ကုရ်အာန်ကျမ်းမြတ်အား အရပ်တို့ဖတ်ရွတ်နည်းတူ လှပစွာ ဖတ်ရွတ်ခြင်းကို ခေါ်သည်။

(၆) تَرْسِيْلٌ ဟူသည်မှာ ကုရ်အာန်ကျမ်းမြတ်ဖတ်ရွတ်ရာတွင် အက္ခရာများအား ညီညာစွာ ဖတ်ရွတ်ခြင်းကို ခေါ်သည်။

(၇) تَوْقِيْرٌ ဟူသည်မှာ ကုရ်အာန်ကျမ်းမြတ်ကို အလွန်ဂုဏ်ပေးလေးစားလျက် ရိုကျိုးစွာ ဖတ်ခြင်းကို ခေါ်သည်။

معايب القراءة ရုပ်ဆိုးအကျည်းတန်စေသည့် ဖတ်ရွတ်နည်းများ

ရုပ်ဆိုးအကျည်းတန်စေသည့် ဖတ်ရွတ်နည်းများမှာ (၁၆)မျိုးရှိသည်။

(၁) تَهْمِيْزٌ (၂) تَعْجِيْلٌ (၃) تَطْوِيْلٌ (၄) تَطْنِيْنٌ (၅) تَرْجِيْعٌ

(၆) تَعْوِيْقٌ (၇) تَرْعِيْدٌ (၈) تَمْطِيْطٌ (၉) تَمْضِيْغٌ (၁၀) تَنْفِيْشٌ

(၁၁) وَثْـبَةٌ (၁၂) رَكْزَةٌ (၁၃) هَمْهَمَةٌ (၁၄) زَمْزَمَةٌ

(၁၅) عَنْعَنَةٌ (၁၆) تَحْزِيْنٌ

(၁) تَهْمِيْزٌ ဟူသည်မှာ အက္ခရာတိုင်းအား هَمْزَةٌ အသံဖြင့်ဖတ်ခြင်း။

(၂) تَعْجِيْلٌ ဟူသည်မှာ အက္ခရာတစ်ခုနှင့်တစ်ခုကြား ကွဲပြားခြားနားစွာ နားမလည်နိုင်လောက်အောင် အမြန်ဖတ်ခြင်း။

(၃) تَطْوِيْلٌ ဟူသည်မှာ مَـدٌّ ၏ အတိုင်းအတာရှိသည်များထက် ပို၍ဆွဲဖတ်ခြင်း။

(၄) تَطْنِيْنٌ ဟူသည်မှာ မလိုသောနေရာတွင် غُـنَّـةٌ လုပ်ခြင်း။

(၅) تَرْجِيْعٌ ဟူသည်မှာ အက္ခရာနှစ်ခု ဖြစ်လာမည့်အလား လည်ချောင်းတွင်းဝယ် အသံအား ကျော့ခြင်း။

(၆) تَـعْـوِيْقٌ ဟူသည်မှာ အက္ခရာများအား ဖတ်ရွတ်ရာတွင် အတိုင်းထက်အလွန်နှေးကွေးခြင်း၊ စာလုံးတစ်ခု၏အတွင်းတွင် ဖြတ်ပြီး ရပ်နားခြင်းနှင့် တစ်ဖန်ယင်းစာလုံး၏ ကျန်အက္ခရာများမှ ပြန်လည်အစပြုခြင်း။

(၇) تَرْعِيْدٌ ဟူသည်မှာ حَـرَكَـةٌ များနှင့် مَـدَّةٌ များတွင် အသံအား တုန်ခါပြီး ဖတ်ရွတ်ခြင်း။

(၈) تَـمْـطِـيْطٌ ဟူသည်မှာ အက္ခရာ အက္ခရာချင်း၊ သရ သရချင်း တစ်ခုနှင့်တစ်ခု ရောယှက်သွားလောက်အောင် မလိုအပ်ဘဲ ဆွဲ၍ဖတ်ခြင်း။

(၉) تَمْضِيْغٌ ဟူသည်မှာ အရာအား ဝါးနေသည့်အလား ဖြစ်အောင်ဖတ်ခြင်း။

(၁၀) تَنْفِيْشٌ ဟူသည်မှာ حَرَكَةٌ များအား ပြည့်ဝစွာ အကောင်အထည်မဖော်ခြင်း။

(၁၁) وَثْبَةٌ ဟူသည်မှာ ပထမအက္ခရာ မပြီးမီ ဒုတိယအက္ခရာအား အစပြုခြင်း။

(၁၂) رَكْزَةٌ ဟူသည်မှာ မပြုထိုက်သည့်နေရာတွင် إِدْغَامٌ ပြုခြင်း။

(၁၃) هَمْهَمَةٌ ဟူသည်မှာ تَشْدِيْدٌ မပါသော အက္ခရာကို تَشْدِيْدٌ ဖြင့်ဖတ်ခြင်း။

(၁၄) زَمْزَمَةٌ ဟူသည်မှာ သီချင်းအလိုက်ဖြင့် ဖတ်ခြင်း။

(၁၅) عَنْعَنَةٌ ဟူသည်မှာ ء ကို ع အသံဖြင့် ရောဖတ်ခြင်း။

(၁၆) تَحْزِيْنٌ ဟူသည်မှာ ဝမ်းနည်းသံလုပ်ပြီး ဖတ်ခြင်း။

اَللّٰهُمَّ احْفَظْنَا مِنْ هٰذِهِ الْمَعَايِبِ.

❖ ❖ ❖ ❖ ❖ ❖ ❖

بابُ الْمَأْرِبِ الجليلةِ فِى بَيَانِ أَسْمَاءِ الْقُرَّاءِ السَّبْعَةِ المشهورةِ مع رواتهم المَعْرُوفة

ထင်ရှားကျော်ကြားသော ကေရာအသ်(၇)မျိုးရှင် ကာရီသခင်ကြီးတို့၏ နာမတော်များနှင့် ၎င်းသခင်ကြီးတို့မှ ဆင့်ပြန်ခဲ့ကြသော တပည့်ကျော်တို့အကြောင်း

သိကောင်းစရာများအခန်း

qRel:yFe

قِرَاءَةٌ ကေရားအသွန် (၂) မျိုးရှိသည်။

(၁) قِرَاءَةٌ مُتَوَاتِرَةٌ (၂) قِرَاءَةٌ شَاذَّةٌ

(၁) قِرَاءَةٌ مُتَوَاتِرَةٌ (ကေရားအသွန် မို့သဝါသေ့ရသွန်)ဟူသည်မှာ မဟုတ်မမှန် လုပ်ကြံမှုမှ ယုံမှားသံသယကင်းရှင်းသော များပြားသည့်အရေအတွက်ဝင် သူတော်

စင်သာဝကကြီးတို့သည် တမန်တော်မြတ် မိုဟမ္မဒ် ﷺ သခင်ထံတော်အပါးမှ قِرَاءَةٌ ဆည်းပူးသင်ယူခဲ့ကြပြီး ပြန်လည်ဆင့်ပြန်ပို့ချခဲ့သည်များမှာ ခေတ်တိုင်း ကာလတိုင်းတွင် ယုံမှားသံသယ ကင်းရှင်းလျက် များပြားသည့် အရေအတွက် တည်ရှိနေသော قِـرَاءَةٌ မျိုးကို ခေါ်ဆိုပါသည်။

ဖော်ပြပါ قِـرَاءَةٌ مُتَوَاتِرَةٌ အပေါ် အွမ္မသ်ထုတရပ်လုံး၏ ညီညွတ်သည့် ဆုံးဖြတ်ချက်လာရှိထားသော အရေအတွက်မှာ (၁၀)မျိုးရှိသည်။

ထိုအနက်မှ အများဖတ်ကြသည့် ထင်ရှားသော قِـرَاءَةٌ တို့၏အရေအတွက်မှာ (၇)မျိုး ရှိပါသည်။

အဆိုပါ قِرَاءَةٌ مُتَوَاتِرَةٌ အမျိုးကို ကုရ်အာန်ကျမ်းမြတ်ဖြစ်ကြောင်း ယုံကြည်ချက်ထားရန် ''ဖရ်သို့အိုင်န်''ဖြစ်ပြီး ငြင်းပယ်ပါက ''ကွတ်ဖ်ရ်''ထိုက်မည်။

အထက်ပါ قِـــرَاءَةٌ (၇)မျိုးအား အေမာမ်ကြီး(၇)ပါးက ဆင့်ပြန်ခဲ့ကြသည်။ ထိုအေမာမ်ကြီး (၇)ပါးတို့အနက် တစ်ဦးတိုင်းထံတွင် တပည့်ကျော်ကြီးများ (၂)ဦးကျစီ ရှိလေသည်။ ယင်းအေမာမ်ကြီး(၇)ပါးအနက် အေမာမ်အာဆွင်မ် رحمه الله သခင်ကြီးသည် ကျွန်တော်တို့လက်ရှိ ဖတ်နေသော قِـــرَاءَةٌ ၏ အေမာမ်ကြီးဖြစ်လေသည်။ ၎င်းမှ ဆင့်ပြန်ခဲ့သော တပည့်ကျော်(၂)ဦးမှာ (၁) အေမာမ်ဟဖ်ဆ္ဆ် رحمه الله သခင်နှင့် (၂) အေမာမ် ရှုအ်ဗဟ် رحمه الله သခင်ကြီးတို့ ဖြစ်ပါသည်။

ယခုခေတ်သမယရှိ နိုင်ငံအများစုမှ မွတ်စလင်မ်တို့သည် အေမာမ်ဟဖ်ဆ္ဆ် رحمه الله သခင်၏ ဆင့်ပြန်ချက်နှင့်အညီ ကုရ်အာန်ကျမ်းမြတ်ဖတ်ရွတ်ပုံ قِـرَاءَةٌ ကို ကျင့်သုံး နေကြလေသည်။

(၂) قِرَاءَةٌ شَاذَّةٌ (ကေရားအသွန် ရှားဇ္ဇသွန်) ဟူသည်မှာ قِرَاءَةٌ مُتَوَاتِرَةٌ အဆင့်မဝင်သော قِـرَاءَةٌ ကို ခေါ်ဆိုပါသည်။ ယင်း قِـــرَاءَةٌ ကို قُـرْآنٌ ဟုယုံကြည်

ချက်ထားခြင်း حَـرَامٌ ဖြစ်သည်။

တစ်ဖက်ပါဇယားသည် قِرَاءَةٌ مُتَوَاتِرَةٌ (၁၀)မျိုးအနက် (၇)မျိုးရှင် အေမာမ်ကြီးတို့၏နမတော်များ၊ ကွန်ယသွန်များနှင့် ကျော်ကြားပုံများအပြင် ယင်းသခင်ကြီးတို့မှ ဆင့်ပြန်ခဲ့ကြသော တပည့်ကျော်ကြီးတို့၏ နာမတော်များ၊ ကွန်ယသွန်များ၊ ဘွဲ့ထူးအမည်များ နှင့် ကျော်ကြားပုံတို့ကို ဖော်ပြရှင်းလင်းပေးသော ဇယားဖြစ်သည်။

(စာမျက်နှာ (၄၂)တွင် တင်ပြခဲ့သော قلب နှင့် စာမျက်နှာ (၄၄)တွင် တင်ပြခဲ့သော إخفاء شفوي တို့၏ နောက်ဆက်တွဲရှင်းလင်းချက်)

قـلب နှင့် إخـفــاء شفوي ကို အကောင်အထည်ဖော်သည့်အခါ နှုတ်ခမ်းနှစ်ခုအား အနည်းငယ်ဖွင့်ထားရမည်ဟူသော အယူအဆကို မိမိ၏ اجتهـــــاد ဖြင့် စတင်မှားယွင်းစွာတင်ပြခဲ့သူသည် الشيـخ عـامر بن السيد بن عثمان المصري သခင်ဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းက ယင်းအယူအဆကို ဆော်ဒီအရေဗျနိုင်ငံ မဒီနာမြို့တော်တွင် နေထိုင်ပြီး သင်ကြားပို့ချစဉ် တင်ပြခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ထို့နောက် ၎င်း၏သားတပည့်၊ မြေးတပည့်တို့မှတဆင့် မြန်မာနိုင်ငံသို့လည်း ထိုမှားယွင်းသောအယူဝါဒသည် ရောက်ရှိ ပျံ့နှံ့လာခဲ့သည်။

مْ သည် ب နှင့်ဆုံ၍ إخـفـاء شفوي ဖြစ်သည့်အခါတွင် နှုတ်ခမ်းနှစ်ခုကို တစ်ပြိုင်တည်း ပိတ်လျက်သားဖြင့် နှုတ်ခမ်းနှစ်ခုအကြားမှ ထွက်လေသည်။ ထို့အတူ ب သည်လည်း နှုတ်ခမ်းနှစ်ခုကို တစ်ပြိုင်တည်း ပိတ်လျက်သားဖြင့် နှုတ်ခမ်းနှစ်ခုအကြားမှ ထွက်လေသည်။ သို့ပါ၍ قـــلـــب နှင့် إخـــفــــاء شـــفـــوي ကို အကောင်အထည်ဖော်သည့်အခါ နှုတ်ခမ်းနှစ်ခုအား မည်သည့်အတိုင်းအတာမျှ ဖွင့်ခြင်းဖြင့် လုံးဝ မပတ်သက်ပေ။ ထို့ကြောင့် ဖော်ပြပါဥပဒေနှစ်ခုကို အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် နှုတ်ခမ်းနှစ်ခုအား အနည်းငယ်ဖွင့်ထားရမည် သို့မဟုတ် စာရွက်တစ်ပြားခန့် ဖွင့်ထားရမည်ဟူသော အယူအဆသည် လုံးဝ လုံးဝ မှားယွင်းသော အယူအဆဖြစ်ပေသည်။ အောက်ပါအထောက်အထားများကို နားလည်အောင် ဖတ်ရှုစဉ်းစားဆင်ခြင်ပါက အမြင်မှန် ရနိုင်မည်ဖြစ်ပေသည်။

أجمع أهل الفن قاطبة على أن أول قائل بالفرجة بين الشفتين عند القلب والإخفاء هو العلامة الشيخ عامر بن السيد بن عثمان . (ص ١٢، المصدر الآتى ذكره)

(الميم سواء كانت مشددة ، أو ساكنة مدغمة في مثلها ، أو مخفاة لدى الباء - حتى في حالة القلب - تخرج من بين الشفتين بانطباقهما معاً.

ولها ست صفات هي : الجهر ، والتوسّط ، والاستفال ، والانفتاح ، والإذلاق ، والغنّة .

وأما الباء ، فتخرج من بين الشفتين بانطباقهما معا كالميم ، غير أن الإطباق فيها يكون أقوى من الإطباق في الميم .

وصفاتها: الجهر، والشدّة ، والاستفال ، والانفتاح ، والإذلاق ، والقلقلة.

ويرجع كون الإطباق في الباء أقوى منه في الميم إلى كون الباء حرفا شديدا ينحبس فيه الصوت ، بينما الميم من الحروف المتوسّطة فيصاحبها مرور للصوت عبر الخيشوم ، وهو ما يسمى بالغنّة .

وعلى هذا فلا علاقة لانفراج الشفتين بتحقيق الإخفاء المطلوب ، إذ الصوت الخارج من الخيشوم مصاحب للميم كيف كانت ، ولا يستلزم بُعدها عن مخرجها بترك فرجة عند النطق ، ومن قرأ : ﴿ ترميهم بحجارة ﴾ بالفرجة فهو لم ينطق ميما أبدا ، بل أتى بهاء ممطوطة لاغير ، وهو لحن ظاهر ، حيث أعدمت فيه ذات الميم .

فإن قيل :إن الإخفاء حال بين الإظهار والإدغام ، والإظهار بقاء ذات الحرف وصفته ، والإدغام ذهابهما ، فحينئذ يكون الإخفاء ذهاب ذات الميم وبقاء صفتها التي هي الغنّة ، كما هو الحال في الإخفاء الحقيقي .

قلت : ليس هذا بمسلّم ، إذ الإدغام الناقص قد لا تذهب فيه ذات الحرف ، كما في : ﴿ أحطتّ ﴾ و ﴿ بسطتّ ﴾ ، بل تبقى فيهما ذات الحرف ، إذ الإطباق صفة للمطبق ولايتأتى إلا به ، ولذا فقد كان الأئمة يسمون الإخفاء الشفوي إدغما ناقصا ، إذلاتذهب فيه ذات الحرف ، كما سيأتي في كلام أبي شامة ، ولو سلّم بإعدام ذات الميم ، فماالفائدة عندئذ في قلب النون والتنوين ميما حالة القلب؟!.)

(هداية القرّاء لوجوب إطباق الشفتين عند القلب والإخفاء : ص ١٠/١١، تأليف الشيخ حمد الله حافظ الصّفتى)

	أَسْمَاءُ أَئِمَّةِ الْقِرَاءَاتِ ကေရာအသ်ရှင်အေမာမ်ကြီးများ၏ အမည်များ	المواليد မွေးသက္ကရာဇ်	الوفيات ကွယ်လွန်သက္ကရာဇ်	كُنَاهُمْ ကွန်ယသွန်များ	كيفية شهرتهم ကျော်ကြားပုံများ
١	الإمام نافع بن عبد الرحمن رحمه الله		١٦٩هـ	أبو عبد الرحمن أو أبورويم	اشتهر باسمه
٢	الإمام عبد الله بن كثير الدارى رحمه الله	٤٥هـ	١٢٠هـ	أبو سعيد أو أبومعبد	اشتهر بابن كثير
٣	الإمام زبّان بن العلاء المازنى البصرى رحمه الله	٦٨هـ	١٤٥هـ	أبو عمرو	اشتهربأبى عمرو
٤	الإمام عبدالله بن عامرالشامى رحمه الله	٦٨هـ	١١٨أو ١٥٤هـ	أبو عمران	اشتهر بابن عامر
٥	الإمـام عـاصم بن أبى النَّجُود الأسدىّ رحمه الله		١٢٧هـ	أبوبكر	اشتهرباسمه
٦	الإمام حمزة بن حبيب الزيات رحمه الله	٨٠هـ	١٥٦هـ	أبوعمارة	اشتهرباسمه
٧	الإمام على بن حمزة الكسائى رحمه الله	١١٩هـ	١٨٩هـ	أبو الحسن	الكِسَائِيُّ

	أَسْماءُ الرواة ဆင့်ပြန်ခဲ့သော တပည့်ကျော်တို့၏အမည်များ	المواليد မွေးသက္ကရာဇ်	الوفيات ကွယ်လွန်သက္ကရာဇ်	كُنَاهُمْ ကွန်ယသွန်များ	اَلْقَابُهُمْ ဘွဲ့ထူးအမည်များ	كيفية شهرتهم ကျော်ကြားပုံများ
١	عيسى بن مِيناءَ	١٢٠هـ	٢٢٠هـ	أبوموسى	قالُون	قالُون
١	عثمان بن سعيد	١١٠هـ	١٩٧هـ	أبوسعيد	وَرْشٌ	وَرْشٌ
٢	أحمدبن محمد	١٧٠هـ	٢٤٠هـ	أبوالحسن	بَـزِّى	بَـزِّى
٢	محمدبن عبدالرحمن	١٩٥هـ	٢٩١هـ	أبوعمر	قُـنْبُلٌ	قُـنْبُلٌ
٣	حَفص بن عمر	١٥٠هـ	٢٤٦هـ	أبوعمر		الدُّوْرِىُّ
٣	صالِح بن زِياد		٢٦١هـ	أبو شُعَيب		السُّوسِىُّ
٤	هشام بن عمار	١٥٣هـ	٢٤٥هـ	أبو الوَلِيدِ		هِشَام
٤	عبد الله بن أحمد	١٧٣هـ	٢٤١هـ	أبو عَمْرو		ذَكْوَانُ
٥	شعبة بن عيّاش	٩٤هـ	١٩٣هـ	أبوبَكْرٍ		شُعْبَـةُ
٥	حَفْصُ بن سليمان	٩١هـ	١٨٠هـ	أبو عُمَر		حَفْصٌ
٦	خَلَفُ بن هِشَام		٢٢٩هـ	أبو محمدٍ		خَلَفٌ
٦	خَلّادُ بن خَالِدٍ		٣٣٠هـ	أبو عيسىٰ		خَلَّادٌ
٧	لَيْثُ بن خَالِدٍ		٢٤٠هـ	أبوالحارث		أبوالحارث
٧	حفص بن عمر	١٥٠هـ	٢٤٦هـ	أبوعمر		الدُّوْرِىُّ

المراجع والمصادر

١ القرآن الكريم

٢ إعلاء السنن للعلاّمة ظفرأحمدالعثمانى رحمه اللّٰه

٣ أحكام قراءة القرآن الكريم لشيخ المقارئ محمود خليل الحصرىؒ

٤ القول السديد فى فن التجويد للدكتور أحمد عبد الغنى رحمه اللّٰه

٥ حرزالأمانى ووجه التهانى فى القراءات السبع للإمام القاسم الشاطبىؒ

٦ مفتاح التجويد للمتعلم المستفيد للشيخ عبد اللّٰه السُنّارى رحمه اللّٰه

٧ تحفة الأطفال للشيخ سليمان الجمزورى رحمه اللّٰه

٨ البرهان فى تجويد القرآن لمحمد صادق القمحاوى رحمه اللّٰه

٩ قواعد التجويد على رواية حفص عن عاصم بن أبى النجود لعبد العزيز رحمه اللّٰه

١٠ الإتقان فى علوم القرآن للشيخ الإمام جلال الدين السّيُوطى رحمه اللّٰه

١١ المنير الجديد فى أحكام التجويد لفهمى على سليمان حفظه اللّٰه

١٢ التيسير فى قواعد علم التفسير للإمام محمد سليمان الكافيجىؒ

١٣ المعجم الوسيط

١٤ فيض العزيز المعروف بمفتاح التجويدللشيخ المفتى سعيد أحمد السهارنفورى رحمه اللّٰه

١٥ فوائد مكّيّة للإمام المقرى عبد الرحمن المكّى رحمه اللّٰه

١٦ جمال القرآن لحكيم الأمة الشيخ محمد أشرف على التهانوىؒ

١٧ معارف القرآن للشيخ المفتى شفيع رحمه اللّٰه

١٨ الجواهر الضيائية شرح الشاطبية للشيخ محمد سليمان الديوبندىؒ

١٩ النفحة العنبرية شرح المقدّمة الجزريّة للشيخ أبى الحسن الأعظمى